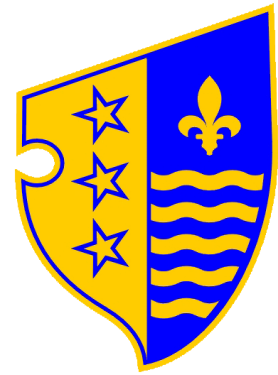

Strategija razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za period 2016.-2020. godine

Prednact

Novembar 2015. godina

Kantonalni odbor za razvoj Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

Članovi Kantonalnog odbora za razvoj (KOR) Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (BPK Goražde) imenovani su od strane Vlade BPK Goražde Rješenjem broj: 03-05-685-1 od dana 08.05.2014. godine:

1. Emir Oković - Koordinator KOR-a
2. Sijerčić Emir - Sekretar Vlade
3. Meliha Dizdarević - Ministarstvo za finansije
4. Šabanija Alma - Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose
5. Kadrić Edin - Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline- sektor za prostorno uređenje
6. Ušanović Mubera - Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline-sektor za okoliš
7. Hodović Emir - Ministarstvo za privredu-sektor za privredu
8. Hadžiomerović Melida - Ministarstvo za privredu
9. Sijerčić Rasim - Ministarstvo za privredu- sektor za poljoprivredu i šumarstvo
10. Raščić Medžida - Ministarstvo za privredu- sektor za vodoprivredu
11. Borovac Amira - Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport-sektor za obrazovanje i kulturu
12. Valjevčić Almedin - Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport-sektor za sport
13. Karahmetović Merko - Služba za zajedničke poslove- predstavnik za migracije i saradnju sa dijasporom
14. Hadžić Muhamed - Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice
15. Topalović Nedžad - Ministarstvo za boračka pitanja
16. Džambegović Nermin - Ministarstvo za unutrašnje poslove
17. Džambegović Asima- predstavnik Općine Goražde
18. Hadžiahmetović Nihad - predstavnik Općine Foča u FBiH
19. Selimbegović Hamdo - predstavnik Općine Pale u FBiH
20. Bukva Adnan - predstavnik udruženja poslodavaca
21. Zorlak Azra - predstavnik Privredne komore BPK
22. Hadžić Senija - predstavnik Službe za zapošljavanje BPK

Dopunom Rješenja članova KOR-a, imenovani su predsjednici podgrupa (Rješenje broj 03-05-109/14 dana 31.07.2014):

1. Meliha Dizdarević - Predsjednik podgrupe za finansije
2. Kadrić Edin - Predsjednik podgrupe za okoliš i prostorno uređenje
3. Hadžiomerović Melida -Predsjednik podgrupe za ekonomski razvoj i privredu
4. Karahmetović Merko - Predsjednik podgrupe za socijalnu uključenost i migracije.

Rješenjem o izmjeni Rješenja Vlade BPK 03-05-685-1 od dana 08.05.2014. godine, umjesto Oković Emira imenuje se Meliha Dizdarević za koordinatora KOR-a, dok se kao predsjednica podgrupe za finansije umjesto Melihe Dizdarević imenuje Azra Zorlak.

Partnerska grupa je dala izuzetan doprinos izradi Strategije razvoja, ovdje izdvajamo najaktivnije institucije:

1. Udruženje "Kulturna bastina"
2. Ekonomsko socijalno vijeće BPK Goražde
3. Udruženje "Prijatelji škole"
4. Poslanici u Skupštini BPK Goražde
5. Udruženje "SEKA"
6. Privredna komora BPK Goražde
7. Obrtnička komora BPK Goražde
8. Udruženje poslodavaca BPK Goražde
9. Agencija za lokalne razvojne inicijative
10. Služba za zapošljavanje BPK Goražde
11. Predstavnici firmi sa područja BPK Goražde.

Strategija razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde je izrađena uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH. Za stručnu podršku Vladi Bosansko-podrinjskog kantona u izradi Strategije ILDP je angažovao Innova Management Consulting d.o.o. Sarajevo.

*****Stavovi i mišljenja izneseni u dokumentu ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Vlade Švicarske ili UNDP-a*****

Sadržaj

Uvod 4

Metodologija kreiranja strategije.....	5
1. Izvod iz socio-ekonomske analize.....	8
1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike.....	8
1.2. Stanovništvo	8
1.3. Ekonomska struktura.....	9
1.3.1. Dinamika i razvijenost.....	9
1.3.2. Poslovni subjekti	14
1.3.3. Podrška poduzetništvu	15
1.3.4. Privredni sektori.....	16
1.3.5. Tržište rada	24
1.3.6. Društvene djelatnosti	27
1.3.7. Javna infrastruktura.....	35
1.3.8. Saobraćajna infrastruktura	35
1.3.9. Energetska infrastruktura	35
1.3.10. Telekomunikacijska infrastruktura	35
1.3.11. Vodovodna infrastruktura	36
1.3.12. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura	36
1.3.13. Analiza javnih sredstava	38
2. Analiza unutrašnjih i vanjskih faktora za razvoj.....	39
3. Strateško fokusiranje.....	43
3.1. Vizija razvoja	44
3.2. Strateški ciljevi	44
3.3. Prioriteti razvoja	48
3.4. Veza sa planskim dokumentima	54
4. Programski okvir.....	56
4.1. Mjere po strateškim ciljevima	56
4.2. Indikativni finansijski i terminski okvir.....	113
4.2.1. Uvodna razmatranja indikativnog finansijskog okvira 2016.-2020.g.	113
4.2.2. Srednjoročne projekcije prihoda	113
4.2.3. Srednjoročne projekcije rashoda.....	115
4.2.4. Pretpostavke i rizici.....	116
4.2.5. Indikativni finansijski okvir Strategije razvoja BPK Goražde.....	116
4.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu strategije	122
4.4. Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije	128

Uvod

Odlukom Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (BPK), iniciran je i proveden proces izrade Strategije razvoja Kantona za period 2016.-2020. godina¹ (Strategija razvoja). Vlada BPK Goražde je u svrhu vođenja procesa planiranja Rješenjem o formiranju Kantonalnog odbora za razvoj (Rješenjem broj: 03-05-685-1, dana 08.05.2014. godine, izašlo u Službenim novinama BPK Goražde, broj: 8/14) imenovala Kantonalni odbor za razvoj (KOR), kojeg sačinjavaju predstavnici ministarstava, predstavnici općina u sastavu PBK, predstavnici civilnog društva te drugih relevantnih organizacija i institucija unutar BPK. Nadalje, formiranjem Partnerske grupe omogućena je participacija zainteresovanim organizacijama i pojedincima iz BPK u samom kreiranju Strategije – prvenstveno u definiranju strateških ciljeva.

Strategija razvoja je ključni strateško-planski dokument koji treba da potiče i usmjerava budući rast i razvoj Kantona. Strategija razvoja obuhvata društvenu i ekonomsku sferu, ali i aspekte zaštite i unaprijeđenja okoliša i prostora. Strategija je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva i poticanje snaga, ali i kao odgovor na izazove razvoja BPK Goražde i kvaliteta življenja u njemu. Kao takva, Strategija razvoja je u skladu sa relevantnim strategijama i politikama na drugim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini (BiH).

Strategija informira javnost – uključujući javni, privatni i civilni sektor, o postojećem stanju u različitim oblastima, razvojnom pravcu Kantona kroz definisane strateške prioritete kroz definisani programski plan. Strategija razvoja obuhvata i listu prioriternih mjera u svakom sektoru, a koje omogućuju dostizanje postavljenih ciljeva putem provođenja operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije razvoja. Kao takva, Strategija predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, te kreira osnovu za praćenje napretka.

Pretpostavka provedbe Strategije razvoja jeste prepoznavanje njenog značaja od strane sveukupne zajednice i viših nivoa vlasti, kao i predviđena saradnja u planiranju i implementaciji projekata i ostvarenju strateških ciljeva kroz partnerstva društveno-ekonomskih aktera iz javnog, privatnog i civilnog sektora, koja osiguravaju dodanu vrijednost za zajednicu. S tim shvaćanjem, princip jednakosti spolova je integriran u dokument kao jedan od temeljnih postulata inkluzivnog, održivog razvoja.

Na osnovu provedene socio-ekonomske analize u BPK Goražde, definisanih strateških fokusa, inspiracija i aspiracija svih učesnika u procesu, definisana je vizija razvoja BPK do 2020. godine koja predstavlja osnovu za rad i djelovanje svih građana i građanki koji žive na ovom geografskom području.

Vizija razvoja BPK 2020.

Region sa kvalitetnim ljudskim resursima, konkurentnim privatnim sektorom, efikasnom administracijom i održivim korištenjem prirodnih resursa.

Sa ciljem kreiranja mehanizma za ostvarenje vizije razvoja, definisana su četiri strateška pravca djelovanja BPK Goražde do 2020. godine:

¹ Službene novine BPK Goražde, broj: 8/14

Strateški pravci djelovanja BPK

1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji;
2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja;
3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona;
4. Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona.

Finansijski okvir za provođenje Strategije usklađen je sa mogućnostima budžeta i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu 2016. – 2020. godina.

Osnova za kvalitetnu implementaciju Strategije razvoja jeste jačanje Strategijom razvoja predviđenih mehanizama za njeno provođenje, izvještavanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju, a što je zadatak koji stoji pred Kantonom u narednom periodu. Provođenje Strategije razvoja pratit će se na godišnjem nivou. Također, vrednovat će se ostvareni rezultati kroz opći napredak u budućnosti.

Podršku procesu izrade Strategije razvoja BPK Goražde osigurao je Projekt integriranog lokalnog razvoja (ILDPA), zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Razvojnog program Ujedinjenih nacija (UNDP), između ostalog i angažujući kao stručnu podršku konsultantsku kuću INNOVA Management Consulting d.o.o. iz Sarajeva, BiH.

Metodologija kreiranja strategije

Metodologija za planiranje razvoja kantona (u daljem tekstu: Metodologija) u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), koja je primjenjena u procesu izrade Strategije razvoja BPK Goražde, je pripremljena u sklopu ILDP projekta. Rezultat je opsežnih konsultacija, preporuka i zaključaka Radne grupe za harmonizaciju planiranja razvoja na nivou kantona u FBiH, sastavljene od predstavnika kantona, jedinica lokalne samouprave i federalnih ministarstava, pod vodstvom Federalnog zavoda za programiranje razvoja.

Metodologija definiše principe planiranja razvoja kantona, obuhvat, minimalne sastavne elemente i vremenski okvir strategija razvoja kantona, procese i ključne faze izrade, provedbe, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata. Po svojoj naravi, Metodologija se smatra standardnim pristupom planiranju razvoja kantona u FBiH, a svrha joj je da sistematizuje i operacionalizuje strateško planiranje na kantonalnom nivou.

Metodologija vodi računa o usaglašenosti sa standardizovanom Metodologijom za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO) kao i sa pristupima korištenim za izradu razvojnih dokumenata na nivou BiH, kako u suštinskom i logičkom smislu, tako i u smislu korištenja istih termina. Istovremeno, u Metodologiju su ugrađeni primjeri dobre prakse i iskustva stečena u procesima izrade integriranih strategija razvoja Unsko-sanskog i Zapadno-hercegovačkog kantona.

Vodeći principi na kojima se zasniva Strategija razvoja su ekonomska i okolišna održivost i socijalna uključenost. Održivost kao princip integriše ekonomski aspekt i aspekt okoliša, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost u smislu identifikovanja potreba i interesa marginalizovanih i socijalno isključenih grupa stanovništva. Također, Strategiju razvoja karakterišu integracija (što znači da su ekonomski, društveni i aspekt zaštite životne sredine posmatrani kao neodvojivi

dijelovi jedne cjeline) i participacija (svi zainteresovani akteri su angažovani i doprinijeli su izradi Strategije).

Proces izrade Strategije vodio je KOR, uz aktivnu podršku premijera i Vlade Kantona. Formiranjem Partnerske grupe, kao konsultativnog tijela kojeg čine predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora, stvoreni su uslovi za učešće građana u izradi Strategije razvoja. Polazna tačka za izradu Strategije je bila analiza postojećih strateških dokumenata, nivoa njihove realizacije, te stepena razvijenosti ljudskih resursa neophodnih za izradu i implementaciju strategije. Ova analiza je bila nadograđena na osnovu analize relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora za period 2009. – 2013. godina (2014.g. je uključena u određenim oblastima za koje postoje zvanični statistički pokazatelji). Najvažniji dio Strategije predstavlja strateška platforma koja obuhvata socio-ekonomsku analizu, strateške fokuse, viziju razvoja i strateške ciljeve razvoja. Strateška platforma je dominantno djelo KOR-a. Planove razvoja ekonomije, društva, kao i zaštite i unapređenja okoliša, izradile su za tu svrhu formirane sektorske radne grupe, a koje su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora.

U završnom dijelu procesa, KOR je na bazi principa integracije, objedinio i uskladio dokumente te izradio okvirni trogodišnji plan implementacije, uključujući i plan razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih potencijala neophodnih za proces implementacije Strategije.

RSTRATEGIJA RAZVOJA BPK ZA PERIOD 2016-2020.

1. Strateški okvir

1. Izvod iz socio-ekonomske analize

1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

BPK Goražde je najmanji od 10 kantona – federalnih administrativnih jedinica – u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Prostire se na površini od 504 km² i ima veoma povoljan konfiguratívni geografski položaj koji se proteže po istočnim padinama Jahorine, Borovca i Kleka, na prosječnoj nadmorskoj visini od 345 metara (Goražde)³, što uslovljava blagu, kontinentalnu klimu, kratke zime i toplu duga ljeta.

	Ključni pokazatelji	Veličina
	Površina Kantona (km ²)	504,6
Površina FBiH (km ²)	26110,0	
Broj stanovnika	25336 ²	
Stepen urbanizacije - %	53.72	
Koeficijent urbaniteta	0.0539	
Stepen zaposlenosti - %	22.90	

Tabela 1: Ključni pokazatelji BPK Goražde⁴

Općina	Površina
Foča-Ustikolina	169,4 km ²
Goražde	248,8 km ²
Pale-Prača	86,4 km ²

U sastavu BPK nalaze se 3 općine: Goražde, Foča-Ustikolina i Pale-Prača. Administrativno-političko središte kantona je u Goraždu. BPK se dodiruje sa opštinom Trnovo iz FBiH, Kanton Sarajevo, te 5 opština iz Republike Srpske (Foča, Kalinovik, Novo Goražde, Pale i Rogatica).

Tabela 2: Općine u sastavu BPK i njihova površina⁵

Prosječna godišnja temperatura zraka u BPK kreće se oko 10° C, sa zimskom temperaturom u prosjeku oko 0.6° C a ljetnom temperaturom u prosjeku oko 18° C. Teritorija je uglavnom prekrivena šumom, gdje klimatski uslovi pogoduju bujnom razvoju raznih vrsta drveća i grmlja, a preovladavaju visoke i niske šume bukve, hrasta, graba, jasena, niskog cera i plemenitih lišćara. BPK obiluje vodom a rijeka Drina predstavlja najznačajniji vodeni potencijal. Drina protiče kroz općine Foča-Ustikolina i Goražde. Pored rijeke Drine, značajni vodotoci kantona su rijeke Prača i Čemernica. U slivnom području rijeke Drine nalaze se brojni centri ekološke raznolikosti flore i faune, uključujući brojne populacije stenoendemičnih i endemičnih vrsta BiH, Dinarida i Balkana – što daje globalnu ekološku vrijednost ovom području. Posebno je bitno istaći endem ovog područja, ribu mladicu, koja se prema Crvenoj listi IUCN-a tretira kao ugrožena vrsta, a međunarodno je zaštićena Bernskom konvencijom. Pored navedene flore i faune, BPK raspolaže sa 12603.87 ha poljoprivrednog zemljišta, srednjeg boniteta (većinom kategorija iV i V).

BPK raspolaže sa dosta prirodnih resursa: vodeni potencijal, nalazišta gipsa, izvori termalne i pitke vode, vodeni potencijal rijeke Drine i njenih pritoka, bogatstvo šuma.. Na području BPK Goražde postoji mnoštvo mineralnih resursa, i to: barit, gips, grafit, limonit, cink i olovo, bakar, kvarc i druge rude; stepen istraženosti istih varira; stepen iskorištenosti nizak.

1.2. Stanovništvo

Sa površinom od 573,1 km², BPK Goražde je najmanji kanton u FBiH. Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva provedenog 2013. godine, na području BPK Goražde živi 25.336 stanovnika, odnosno 1,06% stanovništva Federacije BiH ili 0,66% ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine. U periodu od 1991. do 2011. godine broj stanovnika na području BPK Goražde je opao za 7.387 ili 18,37%. Drastičan pad

² Preliminarni rezultati popisa, 2013

³ <http://www.turizam-bpk.ba/v1/index.php/features>

⁴ Federalni zavod za statistiku, 2014

⁵ Zavod za statistiku FBiH, 2014

naseljenosti na području BPK rezultat je ratnih dešavanja (1992 – 1995), koja su rezultirala ljudskim gubitcima i značajnim iseljavanjem stanovništva u evropske i preookeanske zemlje. Prema procentu naseljenosti, BPK spada u ruralno područje BiH⁶.

Od 2010. do 2013. godine, BPK je bilježio negativan migracijski trend karakteriziran većim brojem ukupno odseljenih nego doseljenih osoba, sa najvišim negativnim vrijednostima zabilježenim u općini Goražde. Kao rezultat pozitivnih privrednih kretanja, u proteklih par godina dati pokazatelji su se počeli mijenjati, te je migracijski trend blizu nule.

U BPK kantonu, 68,11% stanovnika je radno sposobno (od 15 do 64 godine starosti) što je za 0,84% manje u odnosu na prosjek FBiH koji iznosi 68,95%. Od ukupnog broja radno sposobnih stanovnika, 43,5% je radno aktivno, dok je 56,5 radno neaktivno. U periodu 2009.-2014. godine, u BPK je ostvaren negativan prirodni priraštaj⁷, što prati i kretanja na FbiH nivou.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Negativan migracijski saldo	Osmisliti i provoditi mjere za poticanje zadržavanja stanovništva na području BPK i poboljšanja kvalitete života kako bi se spriječilo iseljavanje stanovništva (poticaji poslodavcima za zapošljavanje mladih, otvaranje novih radnih mjesta, unapređenje sdpravstvenih usluga, stambenih kapaciteta i sl.)
Napuštanje ruralnih područja i povećanje broja stanovnika u gradskom središtu – Goražde	Razvijati poticajnu politiku za zaustavljanje procesa deruralizacije i zadržavanja seoskog stanovništva, razvijati putnu infrastrukturu i komunikaciju sa gradskim središtem
Negativan prirodni priraštaj	Nastaviti provoditi mjere pronatalitetne politike; Kreirati sadržaje za zadržavanje i privlačenje mladih porodica u BPK Goražde – uključujući unapređenje poslovnog ambijenta

Tabela 3: Razvojni problemi i potrebe u kontekstu demografije

1.3. Ekonomska struktura

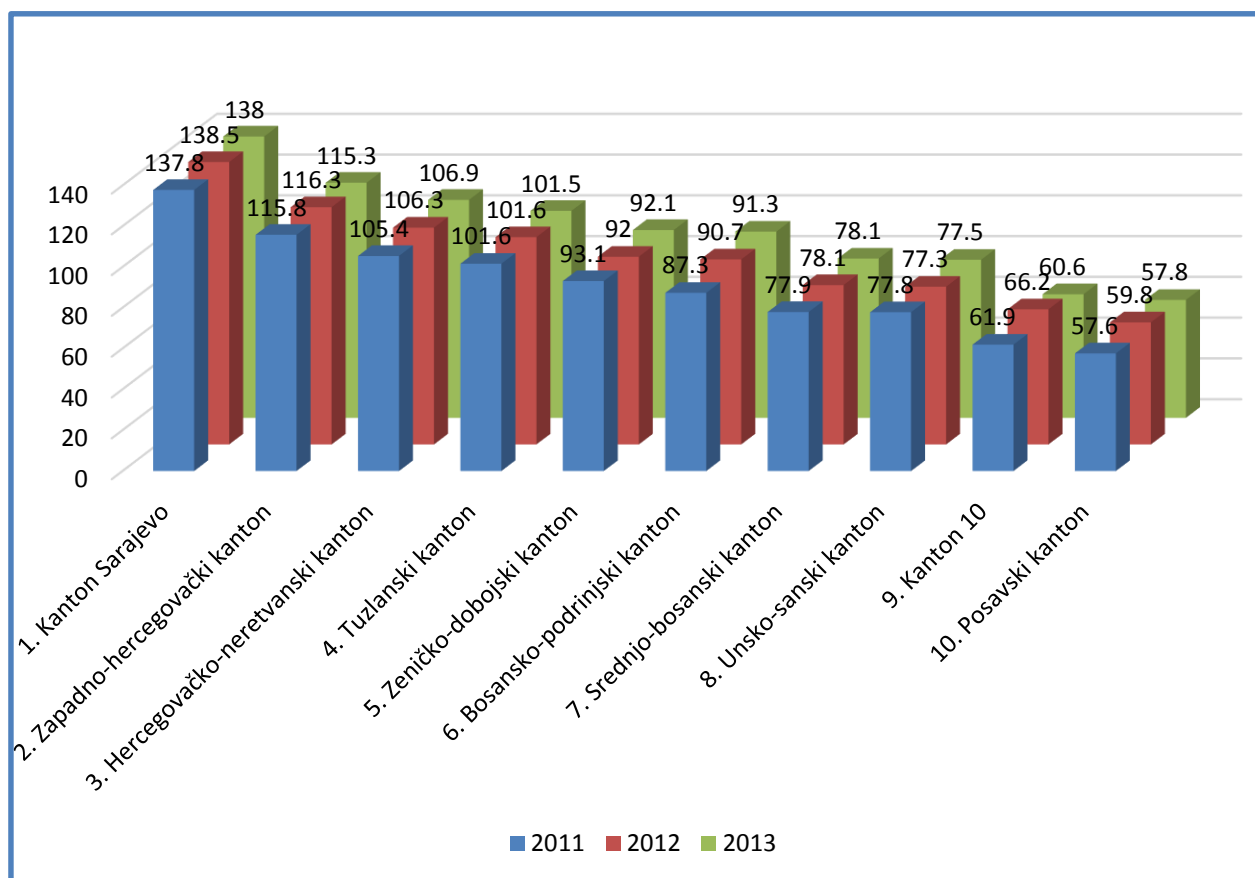
1.3.1. Dinamika i razvijenost

Prema indeksu razvijenosti na području FBiH, BPK Goražde rangiran je na 6 mjestu na rang listi kantona u FBiH. U periodu 2011.-2013. godine, indeks razvijenosti BPK Goražde⁸ je imao trend rasta od 87,3 do 91,3.

⁶ Prema analizi popisnih definicija urbanih naselja ili područja u državama članicama UN-a, navedenih u Demografskom godišnjaku Ujedinjenih naroda za 2006., te na temelju nekoliko sličnih istraživanja, zaključujemo kako se za određivanje tipova naselja rabi jedan (ili više) od pet temeljnih kriterija: a) veličina naselja (broj stanovnika ili stanova) b) gustoća naseljenosti (broj stanovnika po jedinici površine) c) upravni (administrativni) status naselja d) socioekonomska struktura i mobilnost stanovništva (udio poljoprivrednog stanovništva, sastav stanovništva prema sektorima djelatnosti, dnevne cirkulacije zaposlenih, učenika i studenata i slično) e) urbana infrastruktura i morfološka obilježja naselja. OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima: 1) pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima), 2) značajno ruralne regije (15 – 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i 3) pretežito urbane regije (manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

⁷ Federalni zavod za statistiku, Statistički godišnjak, Kantoni u brojkama 2015

⁸ Rang razvijenosti kantona uradio je Federalni zavod za programiranje razvoja na osnovu 5 pokazatelja – stepen zaposlenosti, stepen nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1000 stanovnika, GDP po glavi stanovnika i odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu. Za svaki pokazatelj dobijeno je pet indeksa u odnosu na prosjek Federacije i aritmetičkom sredinom pojedinačnih indeksa dobijen je zbirni indeks razvijenosti.

Slika 1: Indeks razvijenosti kantona u FBiH u periodu 2011.-2013. godina⁹

Razlog relativno niskog rangiranja BPK Goražde (šesto mjesto od deset FBiH kantona) po indeksu razvijenosti u FBiH je što je BDP po glavi stanovnika u BPK Goražde manji za 4,8% u odnosu na prosječan BDP po glavi stanovnika za FBiH¹⁰.

Prema procjeni Federalnog zavoda za programiranje razvoja za 2013. godinu¹¹, bruto domaći proizvod (BDP) u Federaciji BiH iznosio je 16.800 miliona KM¹², dok je u BPK Goražde iznosio oko 222 miliona KM što u odnosu na BDP FBiH iznosi 1,3%, a u odnosu na BDP BiH iznosi 0,8%.

Posmatrajući trend kretanja BDP u periodu 2010.-2013. godine, uočen je rast BDP-a u BPK Goražde, ali po vrlo niskoj stopi (koji je faktički pratio trend rasta ukupnog BDP-a ostvarenog u FBiH). U 2013. godini BDP u BPK Goražde je povećan za 2,8% u odnosu na 2012. godinu, dok je u istom periodu BDP u FBiH povećan za 2,6%.

⁹ Procjenu za 2013. godinu po kantonima i općinama u FBiH izvršio Federalni zavod za programiranje razvoja

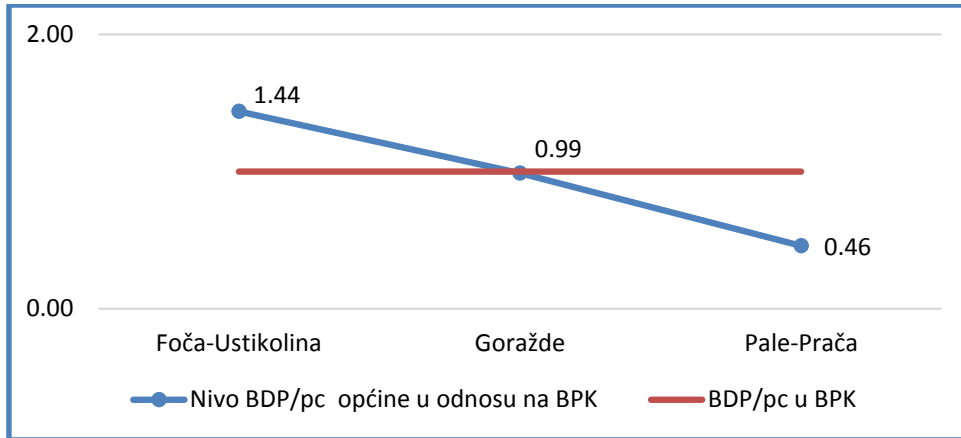
¹⁰ Veliku razliku između novog razvijenosti općina čini problematika same metodologije; općina Foča Ustikolina BDP/pc je računat na bazi statističkog broja stanovnika, a ne na bazi procijenjenog stvarnog broja stanovnika, te ukoliko bi se isti računao na bazi stvarnog broja stanovnika, vrijednost indikatora bi bila puno manja.

¹¹ Procjenu za 2013. godinu po kantonima i općinama u FBiH izvršio Federalni zavod za programiranje razvoja. Ovim se dobija približna procjena GDP-a kantona i općina, jer nisu uzete sve komponente koje utiču na izračun stvarnog GDP-a.

¹² Uključena neregistrirana ekonomija

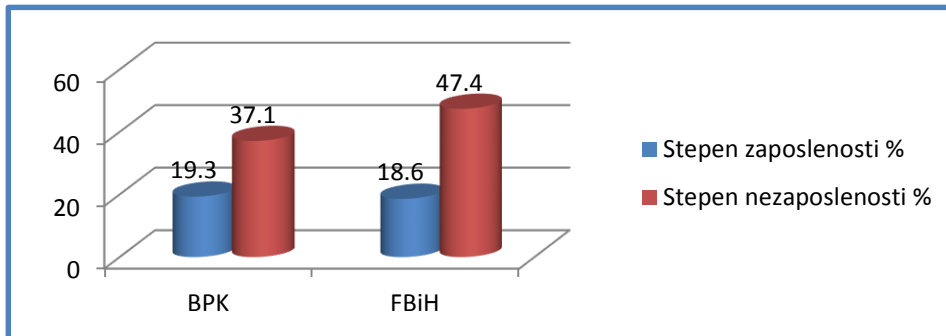
U 2013. godini procjenjeni BDP Goražde po glavi stanovnika (pc) u FBiH iznosio je 7.188 KM, dok je u BPK Goražde iznosio 6.839 KM ili 95,1% od prosjeka FBiH. U posljednje tri godine (2011.-2013.) prisutan je trend rasta BDP-a po glavi stanovnika u BPK Goražde. Najveći BDP po glavi stanovnika¹³ u BPK Goražde, u 2013. godini, je imala općina Foča-Ustikolina sa iznosom od 9.839 KM, koji je veći za 45% u odnosu na iznos prosječnog BDP-a za BPK Goražde, a veći za 37% od prosječnog BDP-a po glavi stanovnika u odnosu na FBiH. Najniži BDP po glavi stanovnika je imala općina Pale-Prača (3.117 KM).

Na osnovu podataka o BDP/pc u BPK Goražde i u općinama na području ovog kantona za 2013. godinu, izračunat je odnos BDP/pc općina u odnosu na BDP/pc BPK Goražde, što je prikazano na slici.

Slika 2: Nivo razvijenosti općina u odnosu na BPK Goražde prema BDP/pc u 2013. godini

BPK Goražde bilježi značajnu razliku u nivou razvijenosti općina. Najveći indeks razvijenosti je imala općina Goražde koja, prema vrijednosti indeksa razvijenosti koji je iznad prosjeka FBiH, spada u razvijene općine. Općine Foča-Ustikolina i Pale-Prača imaju vrlo nisku vrijednost indeksa razvijenosti i spadaju u izrazito nerazvijene općine u FBiH. Na rang listi razvijenosti općina u FBiH, od ukupno 79 općina, općina Pale-Prača je rangirana na 76. mjestu, a općina Foča-Ustikolina na 75. mjestu, dok je općina Goražde rangirana na 21 mjestu.

Slika 3: Indeks zaposlenosti i nezaposlenosti BPK i FBiH u 2013. godini¹⁴

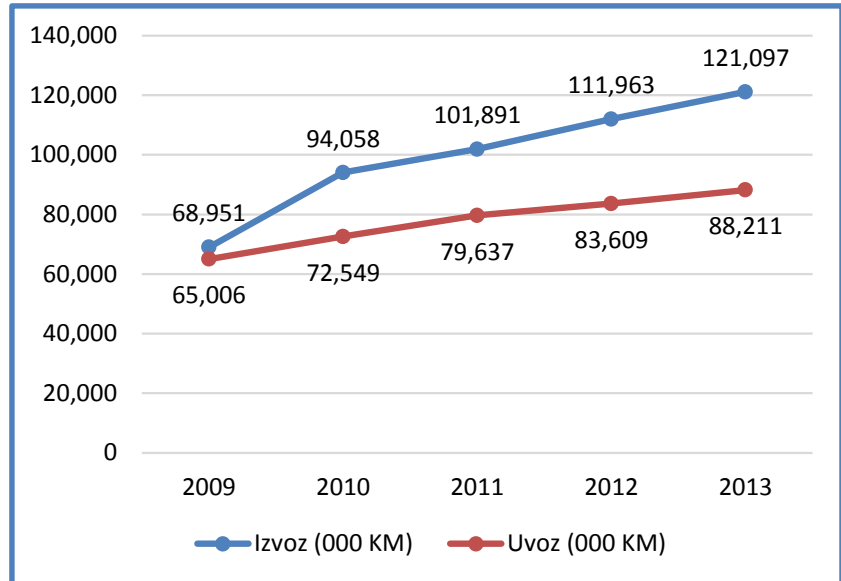
U 2013. godini, BPK Goražde bilježi veći stepen zaposlenosti te manji stepen nezaposlenosti od prosjeka FBiH – što svakako predstavlja ohrabrujući ekonomski pokazatelj.

¹³ Procjenu BDP-a po kantonima i općinama u FBiH izvršio je Federalni zavod za programiranje razvoja po formuli: broj zaposlenih u općini x prosječna plaća u općini X GDP broj zaposlenih u FBiH x prosječna plaća u FBiH; ovim se dobija približna procjena GDP-a kantona i općina, jer nisu uzete sve komponente koje utiču na izračun stvarnog GDP-a.

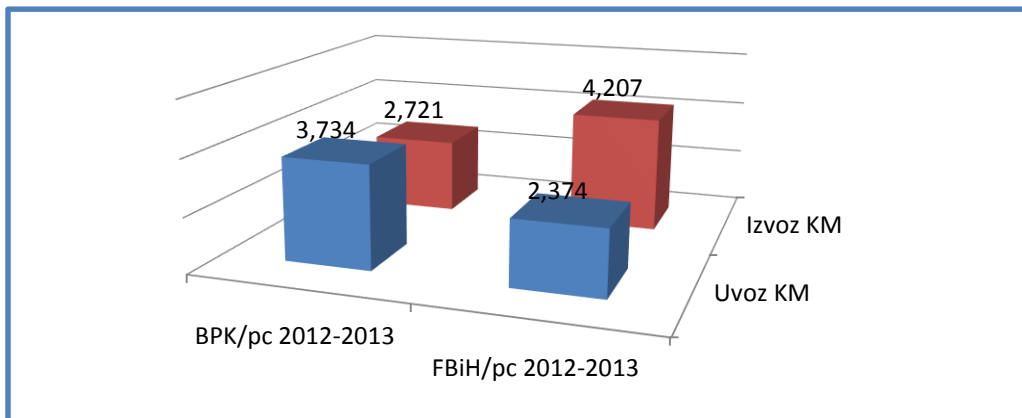
¹⁴ Makroekonomski pokazatelji po kantonima 2013., Federalni zavod za programiranje razvoja, 2013

Analiza uvoza i izvoza

BPK Goražde je, u periodu od 2009. do 2013. godine, konstantno ostvarivao pozitivan vanjskotrgovinski saldo. U 2013. godini, ostvareni izvoz je bio veći od uvoza za 37%, dok je na nivou FBiH ostvaren negativan vanjskotrgovinski saldo sa samo 56,4% uvoza pokrivenog izvozom. Ukupna vanjskotrgovinska razmjena BPK Goražde u 2013. godini, a u odnosu na 2012. godinu veća je za 7,0%, dok je u odnosu na 2009. godinu veća za 56,3%.

Slika 4: Izvoz i uvoz u BPK Goražde u periodu 2009. - 2013. godine¹⁵

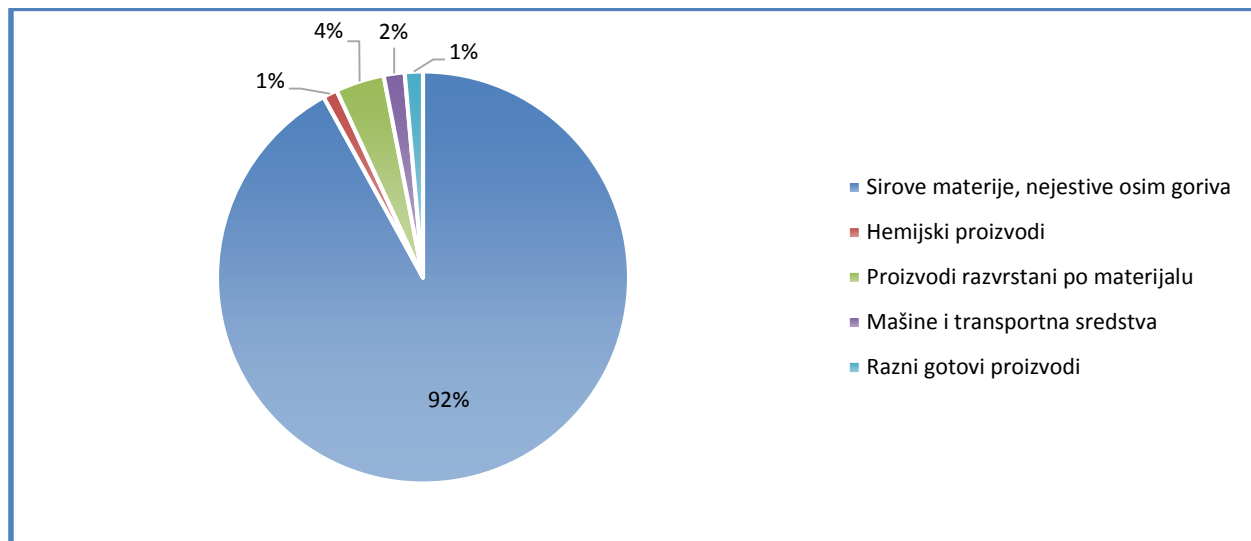
Slika 5: Uvoz i izvoz po glavi stanovnika BPK i FBiH u 2013. godini

Izvoz po glavi stanovnika u 2013. godini u BPK Goražde je za 57,3% više od prosjeka za FBiH), dok je uvoz po glavi stanovnika iznosio 35,3% manje od prosjeka za FBiH.

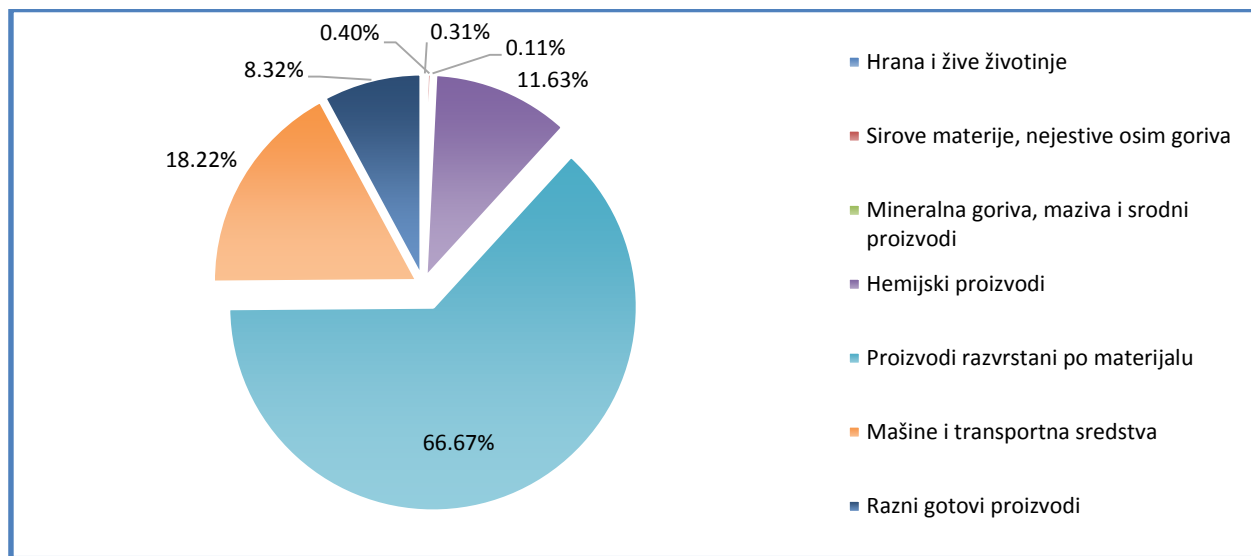
Ukupna ostvarena vrijednost izvoza BPK Goražde u 2013. godini je iznosila 121 milion KM, što je za 8,1% više u odnosu na 2012. godinu. Izvoz u BPK Goražde ostvario je veći rast nego izvoz na nivou FBiH, koji je u istom periodu povećan za 5,7% u odnosu na 2012. godinu. Udio izvoza sa područja BPK Goražde u ukupnom izvozu FBiH u 2013. godini je 2,2%. Uvoz na području BPK Goražde je, u 2013. godini, povećan u odnosu na 2012. godinu, ali je stopa rasta uvoza od 4,8% značajno manja od stope rasta izvoza u istom periodu. Udio uvoza BPK Goražde u ukupnom uvozu FBiH u 2013. godini je 0,9%. Najviše vanjskotrgovinske razmjene u BPK Goražde se ostvaruje u prerađivačkoj industriji, i to izvoza 95,4% a uvoza 99,5%. Prema tome, radi se o uvozu za potrebe izvozne industrije.

¹⁵ Federalni zavod za statistiku, Federacija u brojkama 2014; Bosansko-podrinjski kanton u brojkama 2014.

Analiza uvoza po sektorima u BPK Goražde, u 2013. godini, pokazuje da najveće učešće u ostvarenom uvozu, kao i kod izvoza, ima sektor proizvoda razvrstanih po materijalu¹⁶ (61,0%). Najveći rast uvoza u 2013. godini u odnosu na 2009. godinu je ostvaren, također, u sektoru proizvoda razvrstanih po materijalu (95,3%), zatim hemijskih proizvoda (88,4%) i raznih gotovih proizvoda (62,3%).

Slika 6: Udio po sektorima u izvozu BPK Goražde u 2013. godini¹⁷

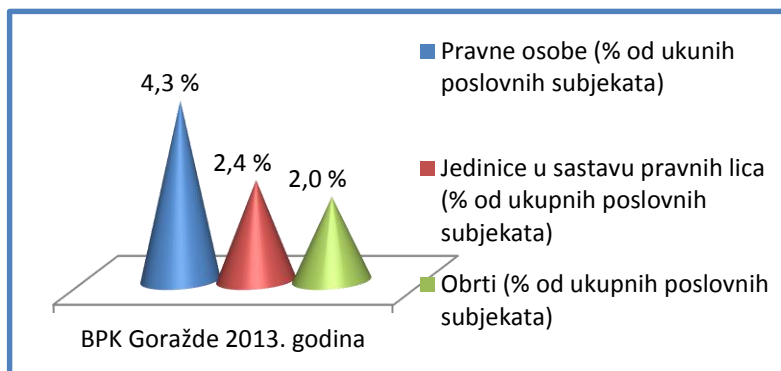
Slika 7: Udio po sektorima u uvozu BPK u 2013. godini¹⁸

¹⁶ Obojeni metali, plastika, željezo i čelik, tkanina, itd.

¹⁷ Federalni zavod za planiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji za 2013., Makroekonomski pokazatelji za 2012. i Makroekonomski pokazatelji za 2011.

¹⁸ Federalni zavod za planiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji za 2013., Makroekonomski pokazatelji za 2012. i Makroekonomski pokazatelji za 2011.

1.3.2. Poslovni subjekti

Slika 8: Registrovani poslovni subjekti u BPK Goražde u 2013. godini¹⁹

BPK Goražde je u 2013. godini imao ukupno 1.412 registrovanih poslovnih subjekata, što je 1,1% od ukupnog broja poslovnih subjekata u FBiH. Od ukupno registrovanih poslovnih subjekata, pravnih lica je 519, poslovnih jedinica u sastavu pravnih lica je 418 i obrtnika je 475. Na 1000 stanovnika u BPK Goražde dolazi 43,5 preduzeća, što je za 21% manje od prosjeka za FBiH.

U nastavku je detaljan prikaz poslovnih subjekata po općinama BPK Goražde.

Općina	Stanovništvo	Broj preduzeća				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
		Ukupno	Pravna lica	Posl. Jed. u sastavu pravnih lica	Fizička lica/ obrtnici	
Foča – Ustikolina	1.708	101	40	26	35	59,1
Goražde	29.642	1.240	446	374	420	41,8
Pale - Prača	1.078	71	33	18	20	65,9
BPK Goražde	32.428	1.412	519	418	475	43,5
FBiH	2.337.200	128.728	50.625	27.408	50.695	55,1

Tabela 4: Broj registrovanih poslovnih subjekata po općinama BPK Goražde u 2013. godini²⁰

Prema podacima Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, broj privrednih subjekata u BPK Goražde sa iznosom ostvarenih prihoda do 400.000 KM je, u periodu 2009.-2013. godine, imao trend smanjenja, gdje je sa 126 poslovnih subjekata broj smanjen na 109 u 2013. godini. Kod privrednih subjekata u BPK Goražde kod kojih se prihod kreće u intervalu od 400.000 do 4.miliona KM, u periodu 2009.-2013. godine je zabilježeno ciklično kretanje, a njihovog broj u 2013. godini (42) je manji za 4,5% (2) u odnosu na 2009. godinu. Broj privrednih subjekata čiji je prihod od 4.miliona do 40.miliona KM je u periodu 2009.-2013. godine, također, imao ciklično kretanje, a njihov broj u 2013. godini (13) je veći za 30% (3) u odnosu na 2009. godinu.

Poslovni prihodi	2009	2010	2011	2012	2013
do 400.000 KM	126	124	118	119	109
od 400.000 KM do 4 miliona KM	44	49	40	44	42
od 4 miliona KM do 40 miliona KM	10	9	13	12	13

Tabela 5: Privredni subjekti u BPK Goražde prema iznosu ostvarenih poslovnih prihoda u periodu 2011.- 2013. godini²¹

¹⁹ Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u 2013. godini

²⁰ Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u 2013. godini

²¹ Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

Ukoliko posmatramo period 2009.-2013. godine, može se uočiti da je broj registrovanih poslovnih subjekata u posljednje tri godine imao trend pada. Međutim, analizom strukture poslovnih subjekata utvrđeno je da je broj pravnih lica na području BPK Goražde imao trend konstantnog rasta, a da je uočeni pad broja registrovanih poslovnih subjekata uzrokovan smanjenjem broja obrta. U periodu 2011.-2013. godine, u BPK Goražde je zabilježen trend smanjenja broja obrtnika, a broj obrtnika u 2013. godini je smanjen za 7,4% u odnosu na 2012. godinu. Isti trend je zabilježen i generalno na nivou FBiH, gdje je broj registrovanih obrtnika u 2013. godini bio manji za 1,1% u odnosu na 2012. godinu.

Investicije

U 2012. godini, u BPK Goražde je isplaćeno 18,92 miliona KM za investicije, što je za 32% manje nego u 2011. godini. Najviše investicija u djelatnostima investitora, u 2012. godini, je isplaćeno iz sopstvenih sredstava (10,8 miliona KM ili 57,1%), a najmanji iznos za investicije je isplaćen iz sredstava fondova i budžeta (501 hiljada KM ili 2,6%). Isplate iz kreditnih sredstava u 2012. godini su iznosile 4,4 miliona KM ili 23,3% isplata za investicije u BPK Goražde, a iznos iskorištenih finansijskih kredita je tri puta manji u odnosu na 2011. godinu²².

1.3.3. Podrška poduzetništvu

Ministarstvo za privredu BPK Goražde je u periodu 2009.-2013. godine realizovalo program poticaja privredi – detalji dati u tabelarnom prikazu.

Izdaci	2009	2010	2011	2012	2013
Poticaji privredi (u KM)	800.000	372.000 (kreditna sredstva)	533.020	0	0
Podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji – Mljekara (u KM)		10.000	64.197,98		85.065
Podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji – Mesopromet		8.000	33.358,58	10.000	10.000
UKUPNI IZDACI	800.000	390.000	630.057,56	10.000	95.065

Tabela 6: Pregled izdataka za poticanje privrednog razvoja u BPK, za period 2009. - 2013 godine²³

Usluge koje općine u BPK Goražde pružaju biznisima, u skladu sa svojim nadležnostima se odnose na slijedeće:

- registracija samostalnih djelatnosti,
- izdavanje upotrebnih i građevinskih dozvola,
- procjena uslova minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora,
- pružanje pomoći oko registracije i započinjanja poslovnih aktivnosti,
- pružanje pomoći oko iznalaženja izvora finansijskih sredstava,
- pružanje komunalnih usluga i infrastrukturnih usluga,
- privlačenje investitora, te
- ostale usluge informisanja, konsultacija, obuke itd.

U općini Goražde uspostavljen je Biznis centar, a općina Pale-Prača je potpisala sa agencijom SERDA Protokol o realizaciji projekta „Centar za razvoj biznisa u Podrinju“.

²² Federalni zavod za statistiku, Bosansko-podrinjski kanton u brojkama 2014.

²³ Izvršenje budžeta za 2009., 2010., 2011., 2012., 2013. godinu, Ministarstvo finansija BPK

Pored usluga koje pružaju općine unutar BPK Goražde, postoji niz organizacija koje pružaju usluge vezane za podršku poslovanim subjektima, i to:

- Regionalna razvojna agencija za makroregiju Sarajevo (SERDA), čijim su se osnivačima pridružile općine Goražde, Foča-Ustikolina i Pale-Prača
- Poslovna uduženja
 - Privredna komora BPK Goražde
 - Udruženje poslodavaca BPK Goražde
 - Obrtnička komora Bosansko-podrinjskog kantona Goražde
 - Udruženje građana "Aldi" – Agencija za lokalne razvojne inicijative Goražde.

Na području BPK Goražde ukupno je pokriveno industrijskim zemljištem oko 90 ha, koje je podijeljeno na smeđe zone (96,7%) i zelene zone (3,3%)²⁴. Industrijske zone sa izgrađenom infrastrukturom čine 73%, a bez infrastrukture 27%. Najveća površina industrijskog zemljišta u BPK Goražde je na području općine Goražde. U poslovnim zonama BPK Goražde trenutno posluje 16 registrovanih preduzeća, a najveći broj preduzeća (8) je smješten u poslovnoj zoni Vitkovići u Goraždu, a zatim u poslovnoj zoni Pobjeda (5). U industrijskoj zoni Vinčica u općini Pale ima 8 objekata gdje je u toku otvaranje fabrike za proizvodnju pomfrita i fabrike za proizvodnju stočne hrane, kao i hladnjače. Na području općine Goražde u zoni Rasadnik, koja je u državnom vlasništvu, trenutno je u izgradnji objekat 1 poslovnog subjekta, te je njena trenutna iskorištenost 30%.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nizak nivo BDP po glavi stanovnika BPK Goražde, ispod prosjeka za FBiH	Unapređenje privredne aktivnosti i investicija, uz zapošljavanje i konkurentnu cijenu rada
Velike razlike između nivoa razvijenosti općina u BPK Goražde	Kreiranje i provođenje politike harmoniziranog razvoja
Smanjenje broja registrovanih obrta i malih preduzeća, usljed loše poduzetničke klime i nedostatka poticaja	Unapređenje poslovne klime i podrške poduzetništvu
Nedostatak poduzetničke infrastrukture za „start-up“-e	Izraditi studiju za razvoj poduzetničke infrastrukture i realizovati projekte gdje je to opravdano
Pad iznosa isplaćenih investicija u BPK Goražde, posebno iz finansijskih kredita i lizinga	Povećati poticajne mjere za investicije, subvencioniranje kamata i kreditno-garantne sheme
Niska primjena novih tehnologija i inovacija u industriji	Razviti programe transfera znanja i podrške istraživanjima i razvoju u industriji
Prisutnost sive ekonomije u privrednim aktivnostima	Jačati provođenje mjera prevencije i suzbijanja sive ekonomije u privrednim aktivnostima

Tabela 7: Razvojni problemi i potrebe u razvoju poduzetništva

1.3.4. Privredni sektori

Poljoprivreda

Po svom geografskom položaju, klimatskim, hidrografskim, reljefnim i drugim karakteristikama, BPK Goražde predstavlja pogodno područje za razvoj povrtlarstva, voćarstva, stočarstva, ratarstva i djelimično pčelarstva. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, BPK Goražde raspolaže zemljištem od 56.191,73 ha, od čega je 38,9% obradivo i ostalo poljoprivredno zemljište, 55,9% šumsko tlo i 5,2% neplodno tlo. Na području BPK Goražde, u 2013. godini je bilo registrovanih 1067 poljoprivrednih

²⁴ Zelene poslovne zone („green field“) su poslovne zone koje se stvaraju na potpuno novim lokacijama, dok smeđe poslovne zone („brown field“) predstavljaju zone stvorene od već korištenog zemljišta i objekata.

domaćinstava koja su u privatnom vlasništvu i 3 poljoprivredna domaćinstva u javnom vlasništvu. Privatna domaćinstva karakteriše usitnjenost posjeda, od kojih 46% čine posjedi do 1 ha. Nadalje, opremljenost mehanizacijom i poljoprivrednim uređajima i opremom na gazdinstvima (aparati za mužu, laktofrizi i druga oprema) nije na zadovoljavajućem nivou te su potrebna ulaganja u modernizaciju poljoprivredne proizvodnje kako bi se stvorili uslovi za njen dalji razvoj.

Od ranih usjeva na području BPK Goražde najviše je usjeva pšenice i ječma, a nešto manje su površine usjeva zobi i raži. Prinosi po hektaru koji su ostvareni u 2013. godini na području BPK Goražde za pšenicu su na nivou prosječnih prihoda za FBiH (4,0 t/ha), a prinosi za zob neznatno veći od prosjeka za FBiH (2,7 t/ha), dok su prinosi za ječam i zob niži od prosjeka za FBiH. Od kasnih usjeva, najzastupljenije kulture na području BPK Goražde su lucerka, krompir i djetelina. Prinosi po hektaru za ove kulture u 2013. godini u BPK Goražde su iznad prosječnih prinosa na nivou FBiH. U posljednje dvije godine na ovom području povećavaju se zasadi krastavaca.

Na području BPK Goražde postoje uslovi i za prikupljanje gljiva, plodova smreke i srijemoša. Otkupna saradnja je trenutno razvijena sa prerađivačem preduzećem Klas d.o.o. Sarajevo, koje od kooperanata sa područja Goražda otkupljuje osušene gljive - vrganj i crna truba, kao i šumske smreke. BPK Goražde ima i potencijal za eksploataciju ljekovitog i aromatičnog bilja, koje se uglavnom sakuplja kao samoniklo, te koristi kao način uvećavanja prihoda seoskih porodica.

Općina Foča-Ustikolina ima najviše voćnjaka što stvara uslove za voćarstvo na ovom području. Najzastupljenije vrste voća, prema broju rodni stabala i prinosima u tonama, su šljive, jabuke, kruške i trešnje. Za ove vrste voća, prosječni prinosi u kg po stablu u 2013. godini su bili ispod prosječnih prinosa za nivo FBiH. Broj rodni stabala za jabuke i trešnje se konstantno povećava, dok su stabla šljive prilično ugrožena jer se radi o starim nedovoljno zaštićenim stablima. Prinosi voća u BPK Goražde u periodu 2011.-2013. godine su imali cikličan trend, što je zavisilo i od klimatskih prilika u posmatranom periodu.

Voće	2011			2012			2013		
	Broj rodni stabala	Prinos		Broj rodni stabala	Prinos		Broj rodni stabala	Prinos	
		Ukupno,t	kg po stablu		Ukupno,t	kg po stablu		Ukupno, t	kg po stablu
Trešnje	31.500	805	25,5	31.900	254	7,9	32.350	406	12,5
Višnje	9.100	71	7,7	9.000	41	4,6	8.950	44	4,9
Kajsije	100	0,7	7	100	0,5	5	100	1	5,0
Jabuke	123.480	1.362	11	127.480	959	7,5	130.480	1.364	10,5
Kruške	55.400	374	6,8	54.600	283	5,2	57.600	375	6,5
Šljive	256.700	619	2,4	261.500	473	1,8	253.400	965	3,8
Breskve	600	2	3,3	600	2	3	600	2	3,0
Orasi	49.160	688	14	50.400	216	4,3	50.300	223	4,4

Tabela 8: Prinos voća u BPK Goražde u periodu 2011.-2013. godine²⁵

Zahvaljujući velikom učešću livada i pašnjaka u poljoprivrednom zemljištu, BPK Goražde ima izrazito povoljne uslove za razvoj stočarstva. U stočnom fondu najzastupljenije su ovce i goveda. Međutim, broj grla goveda se smanjuje, zbog nedovoljnih poticaja za ulaganja u opremu za povećanje kvaliteta, nedostatka infrastrukture za otkup, te niske cijene otkupa. U odnosu na stanje prije pet godina (2009. godine), broj goveda je smanjen za 10,5% a broj krava i steonih junica za 15,1%, dok je broj ovaca manji za 4,4% a broj ovaca za priplod za 11,7%. Smanjenje broja grla krava i koza u BPK Goražde smanjuje se

²⁵ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2014.

proizvodnja kravljeg mlijeka i kozijeg mlijeka, a zbog nedovoljne opremljenosti objekata i kvaliteta opreme za proizvodnju, smanjena je i proizvodnja po muženoj kravi i muženoj kozi. U 2013. godini je proizvedeno 2.891.000 litara kravljeg mlijeka i 182.000 litara kozjeg mlijeka.

U preradarstvu se broj brojlera i koka nosilica zadržava na istom nivou u posljednjih pet godina. Proizvodnja jaja na području BPK Goražde se povećava, zahvaljujući povećanju proizvodnje po kokoši zbog ulaganja poljoprivrednih domaćinstava u modernizaciju proizvodnje.

Značajni uslovi na području BPK Goražde postoje i za razvoj pčelarstva, zahvaljujući bogatoj flori i medonosnom bilju na velikim površinama livada te postoji značajan broj košnica na ovom području. Proizvodnja meda postaje značajna na području BPK Goražde, a u 2013. godini proizvedeno je 104 tone meda. Plasman meda je otežan i neizvjestan zbog nepostojanja organiziranog otkupa i prodaje, pa se on svodi na individualne pokušaje i aktivnosti.

Šumarstvo

Prosječna drvna masa po hektaru šumskog zemljišta na području BPK Goražde je manja od prosjeka za FBiH, što ukazuje na relativno nizak kvalitet šuma za industrijsku preradu. Šumski potencijali za proizvodnju drveta za drvoprerađu uglavnom je baziran u općinama Foča-Ustikolina (164ha/m³) i Pale-Prača (108ha/m³)²⁶. Veliki problem pri eksploataciji šuma predstavljaju površine pod minama.

Na području BPK Goražde, u periodu 2009.-2013. godine, uočen je trend pada kako proizvodnje tako i prodaje šumskih sortimenata. U 2013. godini, proizvodnja šumskih sortimenata na području BPK Goražde po glavi stanovnika je bila 0,79 m³, što je niže od prosjeka za FBiH (0,90 m³). Najviše je proizvedeno ogrevnog drveta liščara, za koji je i prodaja bila najveća.

Industrija

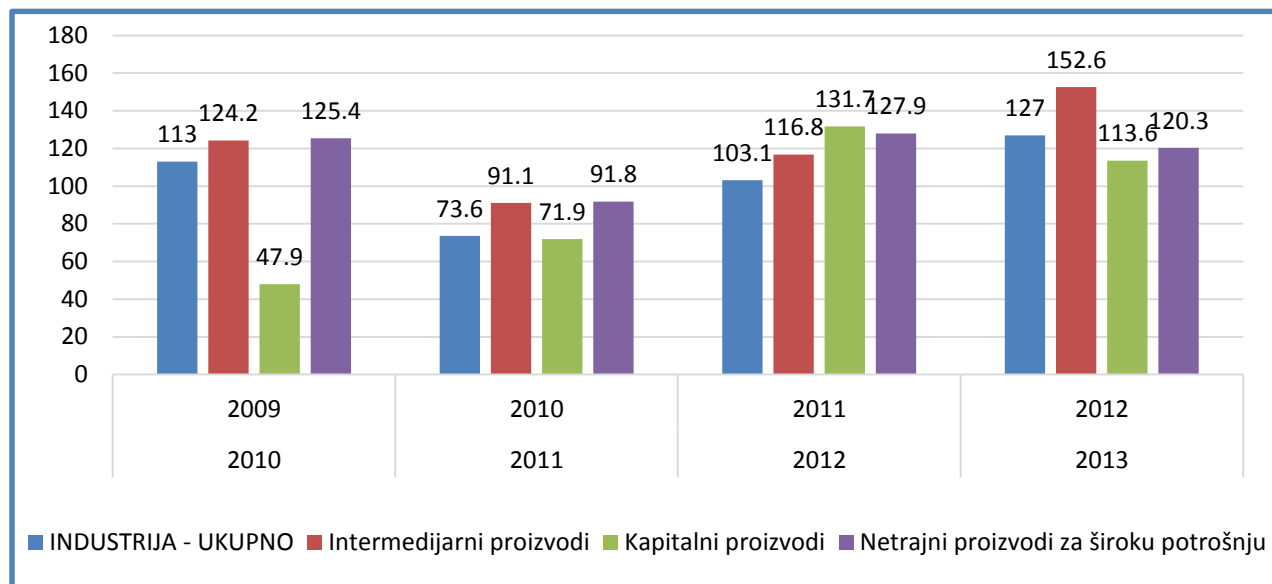
Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje u BPK Goražde je u periodu 2010.-2013. godine imao trend rasta. Vrijednost ovog indeksa u 2013. godini iznosila je 127,0 što je za 21,7 manja vrijednost u odnosu na indeks FBiH (105,3)²⁷. Industrijska proizvodnja u BPK Goražde se odnosi, uglavnom, na prerađivačku industriju za koju su uspostavljeni značajni kapaciteti, posebno u dijelu metalne industrije i plastike.

Posmatrano prema oblasti, najveći indeks industrijske proizvodnje (2013./2012.) je zabilježen u grupaciji intermedijarnih proizvoda, za koju je obim industrijske proizvodnje povećan, dok je proizvodnja netrajnih proizvoda za široku potrošnju kao i kapitalnih proizvoda smanjena²⁸.

²⁶ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2014

²⁷ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2013 i 2014

²⁸ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013

Slika 9: Indeksi industrijske proizvodnje prema glavnim grupacijama u BPK Goražde u period 2009.-2013. godine

Rudarstvo

U oblasti rudarstva, BPK Goražde raspolaže sa značajnim količinama rude gipsa, krečnjaka, sedre i mineralne vode. Međutim, prihod se za sada ostvaruje samo po osnovu naknade od koncesija. U 2013. godini, ostvareni prihod po osnovu naknade od koncesija iznose 139.360,170 KM, što predstavlja porast za 54,7% u odnosu na 2010. godinu²⁹.

Procijenjene rezerve gipsa³⁰ iznose 49.000.000 tona³¹, i to na lokalitetu Vrbnički potok, u blizini potencijalne industrijske zone u općini Foča-Ustikolina. Gips se smatra vrijednom mineralnom sirovinom sa raznolikom primjenom: čisti i prozirni kristali gipsa se koriste u proizvodnji optičke opreme, u proizvodnji cementa gips služi kao aditiv za regulaciju brzine vezanja cementa, mljeveni gips se koristi kao punilo u industriji papira, tekstila, gume, boja, u poljoprivredi i zaštiti okoliša za tretiranje tla, a najčešće se koristi kalcinirani gips koji služi kao vezivo u građevinarstvu. Koncesije za dijelove spomenutih lokaliteta su izdate, dok se očekuje eksploatacija u narednoj godini.

Energija

Proizvodnja električne energije na području BPK Goražde vrši se kroz mini centralu Osanica (općina Goražde), a snabdijevanje električnom energijom vrši se preko dalekovoda HE Višegrad³². U 2013. godini, proizvedeno 64.146.399 GWh električne energije, što je 96,97% od planirane proizvodnje, a potrošnja je

²⁹ Ministarstvo privrede BPK 2013.

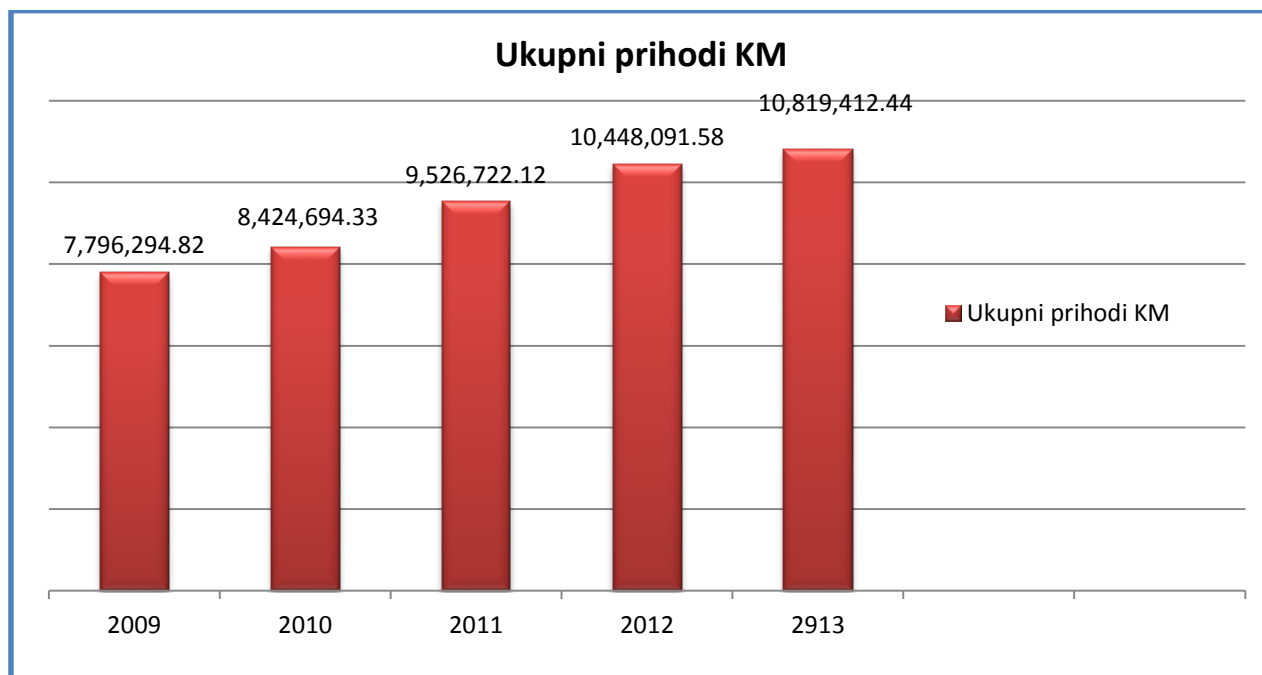
³⁰ Regionalno geološko istraživanje izvršili su E. Kulenović i E. Ramović 1976. godine

³¹ Eksploatacija gipsa (ruda i minerala općenito) je ciklična i u cijelosti zavisi od kretanja na tržištu – ekonomske krize, tržišta kapitala, te u velikoj mjeri kretanjima u sektoru građevinarstva; stoga procjena eksploatacije ovisi o cijeni otkupa i samoj potražnji, a što je posljedično gore navedenim parametrima. U Republici Hrvatskoj, od 2007. do 2011. godine, godišnje je eksploatisano 150.000 t, dok ukupne rezerve iznose 50.498.280 t. Ako primjenimo isti omjer u BiH (obzirom da trenutno nema postojeće statistike o eksploataciji gipsa), eksploatacija gipsa će biti omogućena narednih 326 godina.

³² Ministarstvo privrede/industrije BPK

iznosila 60.185.627 GWh. Za 2014. godinu je planirano povećanje proizvodnje električne energije za 2,5% u odnosu na 2013. godinu.

Ostvareni prihodi u snabdijevanju električnom energijom u BPK Goražde, u period 2009.-2013. godine, imali su kontinuiran trend rasta. Zbog trenda povećanja proizvodnje i potrošnje električne energije, ostvareni ukupni prihodi u snabdijevanju u 2013. godini iznosili su preko 10 miliona, što je za 38,8% više u odnosu na ostvarene prihode u 2009. godini. U nastavku je grafički prikaz ukupnih prihoda u snabdijevanju električnom energijom, gasom/plinom i vodom u BPK Goražde, u period 2009.-2013.

Slika 10: Ukupni prihodi u snabdijevanju el. energijom, gasom/plinom i vodom u BPK Goražde 2009.-2013.³³

Ukupne ekonomski iskoristive vodne snage na području BPK Goražde procjenjene su na 14,4 milijarde kWh, a procjenjuje se da je do sada iskorišteno 35%³⁴. Značaja hidropotencijal imaju rijeke Osanica i Kolina koje se protežu na području općina Goražde i Foča-Ustikolina. Rijeka Osanica se snabdijeva vodom sa sliva površine od 100,7 km² i posjeduje srednji godišnji proticaje od 1,45 m³/s na ušću u r. Drinu. Pored Osanice, značajan hidropotencijal ima i Rijeka Kolina koja se snabdjeva vodom sa sliva površine od 153,80 km², sa srednjim godišnjim proticajem od 1,727 m³/s na ušću u rijeku Drinu. Za veće iskorištavanje hidropotencijala BPK Goražde, planirana je i izgradnja novih mini hidroelektrana, i to: „Ustikolina“, „Kiseljak“, „Jabuka“, „Modro polje“, „Račići“ i „Tahuljići“ na Kolinskoj rijeci, „Ljaljićka rijeka“ na Ljaljićkoj rijeci, „Mazlina“ na Mazlinskoj rijeci, „Marisolići“ na Miloševićkom potoku i „Kosovska rijeka“ na Kosovskoj rijeci. Vrlo bitan faktor u odlučivanju o izgradnji mini hidroelektrana treba da predstavljaju rezultati studija utjecaja na okoliš.

Pored hidroenergetskih potencijala, u BPK Goražde postoje potencijali i za razvoj malih solarnih elektrana. U selu Bujaci na području općine Goražde izgrađena je solarna elektrana od 670 panela u privatnom vlasništvu, koja će ostvarivati godišnju proizvodnju od 200 megavat sati i pokrivati potrebe oko 100

³³ Ministarstvo privrede/industrije BPK Goražde

³⁴ Studija ranjivosti prostora BPK Goražde, Urbanistički zavod republike srpske a.d. Banja Luka, decembar 2009.

domaćinstava na području ovog i susjednih sela. Planirano je povećanje kapaciteta za 3.200 novih panela i njihovo uvezivanje u elektranu. Ovo brdovito područje na području općine Goražde izabrano je zbog dobre osunčanosti.

Prerađivačka industrija

	Ukupni prihodi (KM)			
	2010	2011	2012	2013
Prerađivačka industrija	90.108.000	111.892.853	136.281.191	139.360.170

Ukupni prihod u prerađivačkoj industriji u BPK, u periodu 2010.-2013. godine, je imao trend rasta, tako da je ostvareni prihod u 2013. godini bio za 54,7% veći od ostvarenog prihoda u 2010. godini.

Tabela 9: Ukupni prihodi u prerađivačkoj industriji u BPK, u period 2011.-2013.³⁵

Najrazvijenije industrijske prerađivačke grane na području BPK Goražde su: izrada dijelova za autoindustriju, složenih senzora i pratećih elektro komponenti, izrada inicijalnih kapisli, brizganje plastika i izrada alata za brizganje, izrada dijelova od plastike, proizvodnja i prodaja hemikalija, pripalnih i inicirajućih sredstava, proizvodnja autopresvlaka i zaštitnih rukavica, odjeće i obuće, te prerade drveta.

Metalna industrija predstavlja stratešku granu koja je nosilac razvoja. Vodeći privredni subjekti³⁶ u sektoru metalne industrije i plastike su: „Bekto-precisa“ d.o.o. , „Emka Bosnia“ d.o.o., „Pobjeda – Rudet“ d.d, „Pobjeda-Sport“ d.d., „Prevent“ d.o.o. te „Tvornica alata Goražde“ d.d. Vodeća preduzeća³⁷ u oblasti tekstilne industrije su preduzeća iz grupacije „Prevent“ koja su na području općine Goražde: „Prevent“ d.o.o. koje proizvodi automobilske presvlake i „Prevent-Safety“ koje proizvodi zaštitne rukavice i zaštitna odijela. Značajno je istaći i Tvornicu modne konfekcije „Zlatna nit“ d.o.o., koja se bavi proizvodnjom muške i ženske konfekcije. Vodeći privredni subjekti³⁸ u prehrambenoj industriji su: Mlinsko pekarske industrije „MLIN“, „Pračanka“ i „Bijela Voda“. Na području BPK Goražde nisu dovoljno razvijeni prerađivački kapaciteti za prehrambenu industriju, ali za to postoje kvalitetni infrastrukturni, položajni, sirovinski i drugi resursni uslovi. Vodeći privredni subjekti³⁹ u drvnoj industriji su: „Dam palma“ d.o.o. , „Fekry“ d.o.o., „Sabix“ d.o.o. i „Goring“.

Građevinarstvo

Ukupna vrijednost građevinskih radova na području BPK Goražde u 2013. godini iznosila je oko 8,6 miliona KM, što je 1,2% ukupne ostvarene vrijednosti građevinskih radova u FBiH. Od ukupne vrijednosti građevinskih radova, 52,6% se odnosi na radove u niskogradnji a 47,4% na radove u visokogradnji. Građevinska djelatnost uglavnom zadovoljava potrebe lokalnog tržišta i nije djelatnost koja se može smatrati strateškim nosiocem razvoja ovog kantona⁴⁰. Vodeći privredni subjekti⁴¹ u građevinskoj industriji na području BPK Goražde su GPD „Drina“ d.d., „Vavica“ d.o.o., „Okac“ d.o.o. i „Hodo“ d.o.o.

³⁵ Ministarstvo privrede/industrije BPK Goražde

³⁶ Prema prihodu i broju zaposlenih

³⁷ Prema prihodu i broju zaposlenih

³⁸ Prema prihodu i broju zaposlenih

³⁹ Prema prihodu i broju zaposlenih

⁴⁰ Statistički bilten „Građevinarstvo u FBiH“, Federalni zavod za statistiku, 2013.

⁴¹ Prema prihodu i broju zaposlenih

BPK Goražde posjeduje značajne potencijale za razvoj riječnog i planinskog turizma. Rijeka Drina privlači brojne kajakaše, veslače i splavare, a ova rijeka i njene pritoke (Prača, Kolina i Kolovska Rijeka) obiluju ribljim fondom tako da postoje uslovi za razvoj sportsko-ribolovnog turizma. Odlični su prirodni preduslovi za razvoj seoskog turizma, ali i avanturističkog turizma, za sve koji vole odmor u netaknutoj prirodi i kampovanje. Visovi Crni Rajski Vrh, Klek i Borovac su idealni za planinarenje, njihova nadmorska visina i živopisni kraj sa izvorima i potocima i čistim zrakom su idealno mjesto za boravak i odmor. Lovište i izletišta "Bijele vode" na Krivoj Dragi idealan su ambijent za lovce, ali i turiste koji vole netaknutu prirodu.

Značajno je pomenuti i nacionalne spomenike na području BPK koji privlače interes turista: nekropola sa stećcima u Hrančićima, Nekropola sa stećcima u selu Kosače, Neolitsko naselje Lug, Groblje na Presjeci, Most na Kožetini, Zebina šuma i Semiz Ali-pašino turbe sa haremom džamije.

U periodu 2010.-2013. godine, broj dolazaka turista u BPK, kao i broj noćenja turista, je imao trend rasta. Broj domaćih turista je rastao u periodu 2010.-2012. godine, da bi u 2013. godini bio smanjen za 6,7% u odnosu na 2012. godinu, dok je broj stranih turista u ovoj godini povećan za 97,5%⁴². Udio broja turista u BPK u ukupnom broju turista u FBiH u 2013. godini iznosi 0,5%⁴³.

Ukoliko posmatramo ukupan broj noćenja turista u BPK, u 2013. godini je smanjen broj noćenja domaćih turista za 15,1%, dok je broj noćenja stranih turista povećan za 141,8% u odnosu na prethodnu godinu. Broj noćenja turista u BPK čini 0,6% ukupnog broja noćenja turista u FBiH⁴⁴.

	Dolasci turista			Noćenja turista		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani
2009.	1.971	1.505	466	4.333	3.056	1.277
2010.	1.967	1.647	320	4.306	3.335	971
2011.	2.011	1.782	229	4.549	3.963	586
2012.	3.004	2.802	202	7.203	6.639	564
2013.	3.012	2.613	399	7.003	5.639	1.364

Tabela 10: Dolasci i noćenja turista u BPK-U Goražde u periodu 2009.-2013. godine⁴⁵

Ukupni smještajni kapaciteti BPK Goražde, odnosno broj ležaja, u 2013. godini iznosili su 202 ležaja. Najviše prometa u ugostiteljstvu u BPK se ostvaruje u hotelima, u kojima je u 2013. godini ostvareno 39,4% od ukupnog prometa, a zatim u kantinama i drugim vrstama ugostiteljskih objekata, gdje je ostvareno 36,4% od ukupnog prometa.

Za razvoj turističke infrastrukture na području BPK, potrebno je istaći mogućnost za izgradnju kampova i sportskih terena pored rijeka Drine i Koline, te izgradnju kampa na obroncima Jahorine (lokalitet Grebak) za ljubitelje planina i planinarstva. Pored toga, postoji mogućnost uređenja izletišta Jabuka, te izgradnje pristaništa za splavove.

⁴² Osnovica, tj. absolutan broj noćenja je nizak, sa cca 7000 noćenja na godišnjem nivou

⁴³ Vlada BPK Goražde, www.bpkg.gov.ba

⁴⁴ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2013. i 2014.

⁴⁵ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2013. i 2014.

Unutarnja trgovina

Ukupan promet u distributivnoj trgovini na području BPK u period 2009.-2013. godine je smanjen za 11%. Smanjenje u unutarnjoj trgovini je najvećim dijelom uzrokovano smanjenjem prometa u trgovini motornim vozilima i motociklima. Veći dio prometa se ostvaruje u trgovini na veliko sa posredovanjem (52%) te u trgovini na malo (45,5%)⁴⁶.

Najveća firma u oblasti trgovine na području BPK Goražde je "Oniprom" d.d., koja ima jedan veleprodajni objekat i lanac od 20 maloprodajnih objekata, te jedan prodajni centar od 1200 m², te tržišni centar kompanije "Bingo" d.o.o., smještenog na 10000 m².

Saobraćaj i veze

Prevezena količina robe u tonama i pređeni kilometri vozila u cestovnom prijevozu u BPK su u periodu 2009.-2013. godine imali ciklično kretanje, a u posmatranom petogodišnjem period ostvareno je povećanje u cestovnom prijevozu robe i putnika. Količina prevezene robe kao i broj prevezenih putnika su u 2013. godini bili dva puta veći u odnosu na 2009. godinu. Stanje saobraćajne infrastrukture na području BPK Goražde je loše, što je detaljnije analizirano u poglavlju o infrastrukturi. Broj registrovanih cestovnih motornih i priključnih vozila u BPK je, u period 2011.-2013. godine, imao trend rasta, tako da je u 2013. godini bio veći za 8,8% u odnosu na 2011. godinu. Povećanje je, najvećim dijelom, vezano za rast broja registrovanih putničkih vozila i motocikala, što je uzrokovano promjenom u stilu življenja (građani manje koriste usluge javnog prevoza, te javlja se potreba za većom mobilnosti). Posmatrajući starosnu strukturu vozila, dolazimo do zaključka da je najviše vozila starosti 15 i više godina. U 2013. godini, broj vozila koja su stara 15 ili više godina iznosi 3.354 od ukupnih 6.240, što iznosi 53,7%, što je izrazito nepovoljno sa stanovišta negativnog uticaja na okoliš usljed veće koncentracije izduvnih gasova motornih vozila te zbog ugrožavanja sigurnosti saobraćaja⁴⁷.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Ispodprosječni nivo indeksa obima industrijske proizvodnje u BPK-u Goražde u odnosu na isti indeks za FBiH	Razviti i provoditi plan povećanja obima industrijske proizvodnje uz izveznu orijentaciju u strateškim djelatnostima BPK Goražde u cilju daljeg povećanja ukupne vrijednosti indeks
Sporost procesa dodjele koncesija	Unaprijediti proces i ubrzati procedure za dodjelu koncesija, vodeći računa o zaštiti okoliša
Nedovoljna iskorištenost energetskih potencijala BPK Goražde	Implementirati planove izgradnje mini hidroelektrana uz mjere zaštite okoliša te izgradnje mini solarnih elektrana
Nedovoljno razvijena turistička infrastrukture za praćenje razvoja turizma	Intenzivirati promociju projekata razvoja turističke infrastrukture za privlačenje investicija u turističku infrastrukturu
Nedovoljna saradnja sa susjednim regijama za regionalni razvoj tematskog turizma	Unaprijediti saradnju sa susjednim regijama za promociju regionalnih turističkih tematskih proizvoda i ponude
Nedostatak stručnih kadrova u turizmu i ugostiteljstvu	Uvođenje programa cjeloživotnog učenja za kadrove u sektoru turizma
Minirana područja na turističkim destinacijama	Provoditi planove i projekte deminiranja područja pogodnih za razvoj turizma
Nedovoljno iskorišteni prirodni resursi za razvoj turizma	Intenzivirati promociju turističke ponude zasnovane na strateškim prirodnim resursima

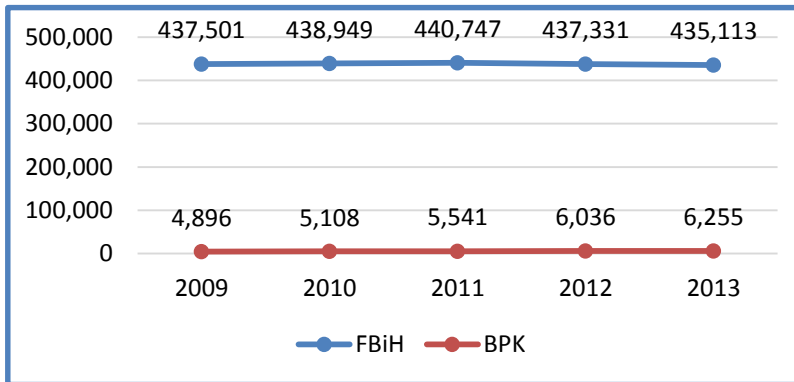
Tabela 11: Razvojni problemi i potrebe u privrednim granama

⁴⁶ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2013. i 2014.

⁴⁷ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, 2013.

1.3.5. Tržište rada

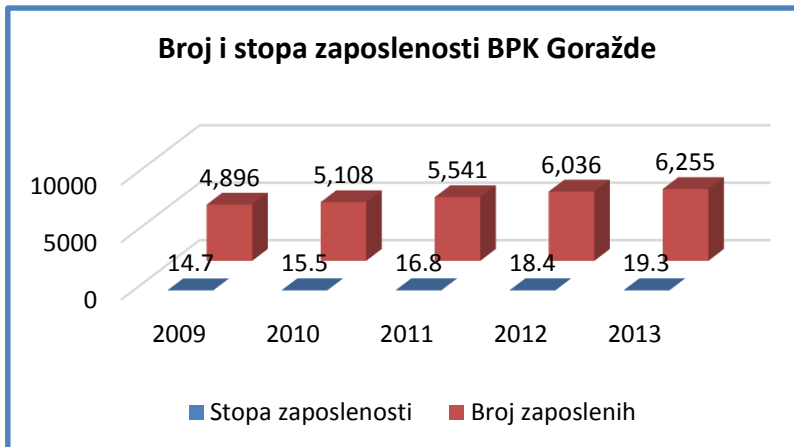
Zaposlenost

Slika 11: Trend broja zaposlenih osoba u BPK Goražde i FBiH, u periodu 2009.-2013. godine⁴⁸

Zaposlenost u BPK Goražde u periodu 2009.-2013. godine je kontinuirano rasla, tako da je u 2013. godini broj zaposlenih veći za 27,8% u odnosu na 2009. godinu, dok FBiH bilježi pad broja zaposlenih u protekle dvije godine. Ukupan broj zaposlenih u 2013. godini u BPK Goražde je bio 6.255, što je 1,4% od ukupnog broja zaposlenih u FBiH.

Ako gledamo stopu zaposlenosti u periodu 2009.-2013. godine, BPK Goražde bilježi kontinuiran rast, te

Slika 12: Zaposlenost u odnosu na ukupan broj stanovnika u BPK, u periodu 2009. - 2013. godine⁴⁹

je u 2013. godini iznosila 19,3%, što je za 0,7 veća od prosječne stope zaposlenosti za FBiH u 2013. godini (18,62%). Pored stope zaposlenosti u odnosu na prisutno stanovništvo, obračunata je i stopa zaposlenosti u odnosu na radno sposobno stanovništvo, koja je u 2013. godini iznosila 28,3%, dok je stopa zaposlenosti u odnosu na aktivno stanovništvo iznosila 62,9%.

U strukturi zaposlenih u realnom sektoru BPK, najveći broj zaposlenih je u prerađivačkoj industriji (45,84%). Zahvaljujući otvaranju i razvoju industrijskih pogona, u periodu od 2009.-2013. godine broj zaposlenih u ovom sektoru je porastao za 72,40%. U trgovini na veliko i malo u BPK, u istom posmatranom periodu, broj zaposlenih je imao ciklično kretanje, gdje je registrovano neznatno povećanje za 0,8%.

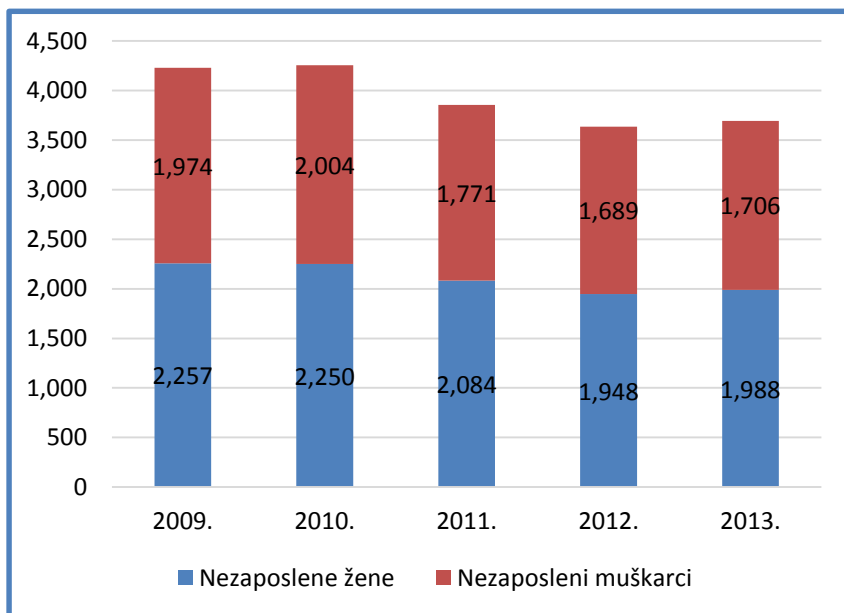
BPK Goražde bilježi porast broja zaposlenih i u javnom sektoru, i to u javnoj upravi za 3,70%, u sektoru obrazovanja za 6,1% i a u sektoru zdravstvene zaštite za 0,8%.

Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih u 2013. godini u BPK Goražde je bio 3.694, što je 0,9% od ukupnog broja nezaposlenih na nivou FBiH. U BPK Goražde je u 2013. godini u odnosu na period od prije pet godina (2009.

⁴⁸ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014. i 2013.

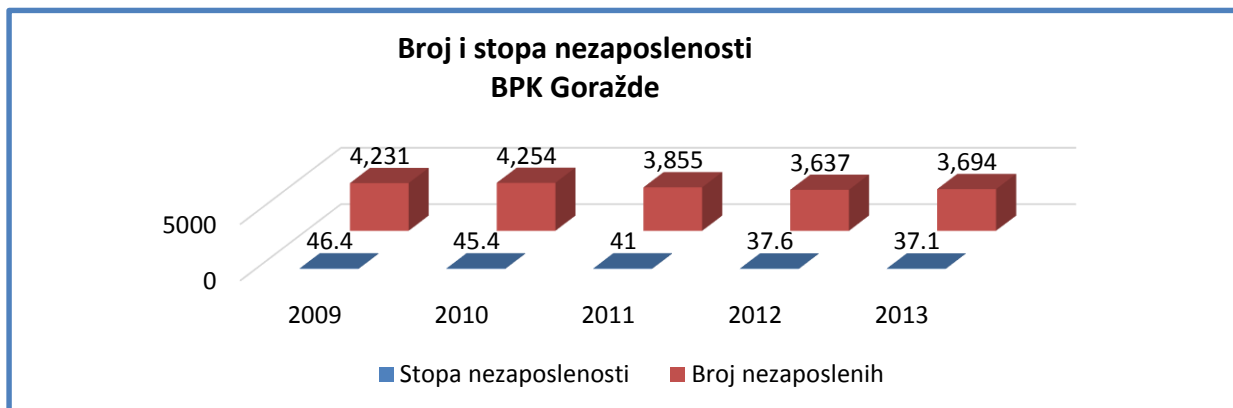
⁴⁹ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014. i 2013.

godina), broj nezaposlenih osoba manji za 13%, dok je u FBiH broj nezaposlenih imao trend rasta. Smanjenje nezaposlenosti je velikim dijelom rezultat vladinih mjera podrške za sistem prekvalifikacije i obuke nezaposlenih u cilju pronalaženja radnog mjesta na tržištu rada. Zajedno sa razvojem privrednih aktivnosti, prvenstveno novih pogona kao što je ASA Prevent gdje je otvoreno novih 740 radnih mjesta, je svakako dalo pozitivne rezultate.

Slika 13: Spolna struktura nezaposlenih osoba u BPK Goražde, u periodu 2009. - 2013. godine⁵⁰

Stopa nezaposlenosti u BPK Goražde u periodu 2009.-2013. godine je imala trend pada, a u 2013. godini ista je bila 37,1%, što je manje za 10,3 od stope nezaposlenosti na nivou FBiH (47,4%).

Slika 14: Nezaposlenost i stopa nezaposlenosti u BPK, u periodu 2009. - 2013. godine⁵¹

Od ukupnog broja nezaposlenih osoba u BPK Goražde u 2013. godini, 38,5% čine osobe sa NKV stručnom spremom, a 28,5% osobe sa KV stručnom spremom, što ukazuje na izrazito nepovoljnu kvalifikacionu strukturu nezaposlenih te još uvijek izražen nedostatak programa za dokvalifikaciju nezaposlenih lica u cilju povećanja njihove konkurentnosti na tržištu rada. U periodu 2009.-2013. godine, u BPK Goražde se konstantno povećava broj nezaposlenih osoba sa VSS, što ukazuje i na nedostatak radnih mjesta za visoko kvalifikovane osobe.

⁵⁰ Zavod za zapošljavanje FBiH, www.fzzz.ba

⁵¹ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014. i 2013.

Udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih osoba u BPK Goražde u 2013. godini je 53,8%. Na tržištu rada se još uvijek za rukovodeće pozicije više biraju muški kandidati nego žene. Slična situacija je i na nivou Federacije BiH.

Prema procjeni Agencije za rad i zapošljavanje BiH, u BiH je trenutno zaposleno oko 200.000 ljudi koji rade „na crno“, odnosno poslodavci tim osobama ne uplaćuju obavezne doprinose. Najviše slučajeva neformalnog zapošljavanja u BiH vidljivo je u sektorima poljoprivrede, građevinarstva, proizvodne industrije i usluga veleprodaje i maloprodaje⁵² i to kod dobi 15 – 24 godina. Na osnovu toga se može zaključiti da je stvarna stopa nezaposlenosti u BPK Goražde niža od registrovane, iako ne postoje zvanični podaci o radu na crno u BPK.

Potrebno je istaknuti neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada. Analiza tržišta rada u FBiH je pokazala da su najtraženija zanimanja u 2013. godini bila: inženjeri informatike, inženjeri elektrotehnike, inženjeri strojarstva, magistri farmacije, građevinci, varioci, šivači i trgovci (komercijalisti). Podaci o deficitarnim zanimanjima su prezentirani učenicima završnih razreda osnovnih i srednjih škola u okviru Programa profesionalne orijentacije, kako bi se uticalo na opredjeljenja mladih u izboru zanimanja u nastavku njihovog školovanja u skladu sa potrebama tržišta rada.

Cijena rada

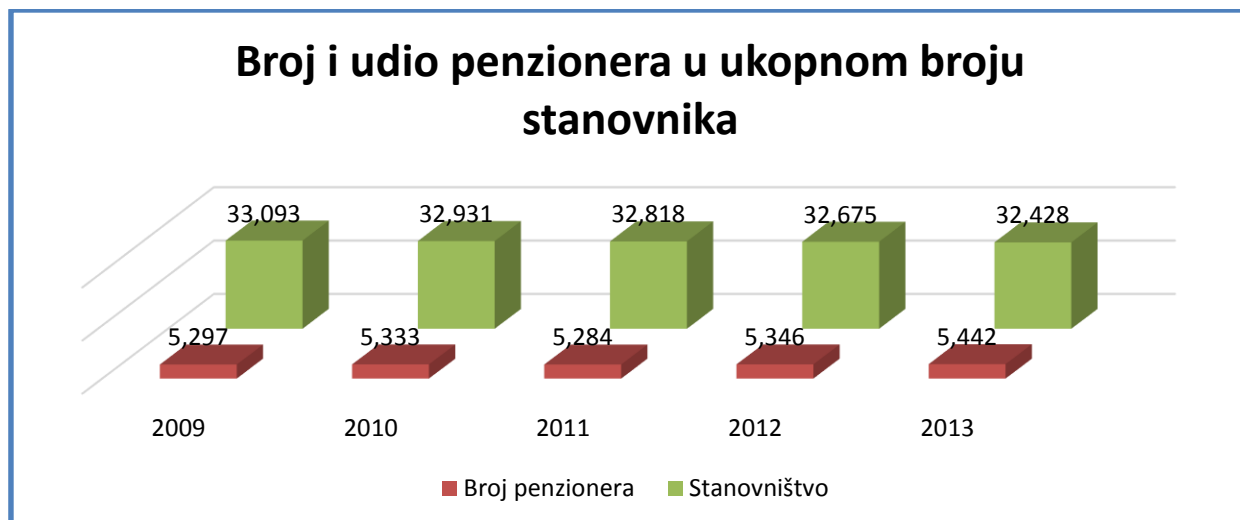
U periodu 2012.-2013. godine, prosječne plaće na području BPK su bile manje za 13% od prosječne plaće u FBiH. U 2013. godini, prosječna plaća u BPK je neznatno povećana u odnosu na 2012. godinu. Prosječna neto plata na nivou Federacije BiH u martu 2014 godine iznosila je 831 KM, dok je u BPK iznosila 736 KM⁵³. Najveće plaće su bile u oblastima: proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, informacije i komunikacije te finansijske djelatnosti, dok su najmanje plaće bile u oblastima hotelijerstva i ugostiteljstva, trgovine na veliko i malo, te popravke motornih vozila. Niža cijena rada u BPK u odnosu na prosjek FBiH s jedne strane dovodi do odliva kvalitetne radne snage, posebno mladih, u druga susjedna područja u kojima mogu ostvariti veću cijenu rada, dok s druge strane predstavlja pogodnost za potencijalne investitore u djelatnostima gdje cijena rada ima ključnu ulogu.

Penzioneri

U BPK broj penzionera, u decembru 2013. godine, iznosio je 5.442 što je za 1.8% više u odnosu na prethodnu godinu, ili 1,4% od ukupnog broja penzionera u FBiH. U periodu 2009.-2013. godina, udio penzionera u ukupnom broju stanovnika je imao trend blagog rasta i u 2013. godini je bio 16,7%, što je približno jednako udjelu penzionera na nivou FBiH (16,63%). Broj zaposlenih na 1 penzionera u BPK u 2013. godini bio je 1,1, što je bio ispod prosjeka za FBiH koji je 1,3.

⁵² http://fzzz.ba/doc/Analiza_trzista_rada-final_5_8_2013.pdf

⁵³ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama, Federacija u brojkama, Federalni zavod zastatistiku, 2014.

Slika 15: Broj penzionera i ukupan broj stanovnika u BPK, u periodu 2009. - 2013. godine⁵⁴

Ukupna prosječna penzija u BPK u 2013. godini je iznosila 358,39 KM, što je za 12,48 KM manje od prosječne penzije u FBiH. Prosječna starosna penzija u BPK je iznosila 427,19 KM i manja je u odnosu na prosječnu starosnu penziju FBiH za 29,78 KM, dok je prosječna invalidska penzija u BPK veća od prosječne invalidske penzije u FBiH za 4,14 KM⁵⁵. Ukupan iznos isplaćenih penzija u BPK Goražde u 2013. godini je iznosio 1.950.374, 79 KM, od čega 54,20% su starosne penzije, 18,14% invalidske penzije, a 27,66% obiteljske penzije.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nepovoljna kvalifikaciona struktura nezaposlenih osoba, sa visokim udjelom osoba sa KV i NKV kvalifikacijama	Razviti i implementirati programe za prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručno osposobljavanje nezaposlenih osoba
Trend rasta broja visokoobrazovanih osoba te visok udio mladih u strukturi nezaposlenih osoba	Intenzivirati projekte za zapošljavanje mladih i samozapošljavanje uz razvoj poduzetničkih vještina
Neusklađenosti programa obrazovnih institucija i potreba tržišta rada i pojava deficitarnih zanimanja	Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija s potrebama tržišta rada i promocija deficitarnih zanimanja kod mladih
Prisutnost rada na crno i nedovoljan inspeksijski nadzor u sprječavanju rada na crno	Intenzivirati inspeksijski nadzor na tržištu rada i saradnju institucija za evidenciju i provođenje mjera sprječavanja rada na crno

Tabela 13: Razvojni problemi i potrebe u području nezaposlenosti

1.3.6. Društvene djelatnosti

Obrazovanje

U FBiH primarnu nadležnost za obrazovanje imaju kantonalna ministarstva za obrazovanje, što je uređeno odgovarajućim kantonalnim zakonima i drugim propisima; obrazovne nadležnosti u BPK Goražde ima Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport. Obrazovanje u BPK je organizovano na četiri nivoa: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje.

⁵⁴ Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2013., za 2012., za 2011., za 2010., za 2009., Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo, 2013.

⁵⁵ Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2013., Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo, 2013.

Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju iz 2009. godine predviđeno je da djeca predškolskog uzrasta u godini pred polazak u osnovnu školu moraju pohađati obavezni program. Finansiranje obaveznog programa za svu djecu sa područja kantona vrši se iz budžeta kantona. Ustanove predškolskog odgoja nalaze se u općini Goražde i to dva vrtića – jedan javni i jedan privatni, dok općine Foča-Ustikolina i Pale-Prača nemaju predškolsku ustanovu. U školskoj godini 2013/2014. u predškolske ustanove bilo je uključeno ukupno 170 djece, te se bilježi rast u protekle tri godine. Iako je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju od 2009. godine predviđeno da 100% djece predškolskog uzrasta u godini pred polazak u osnovnu školu moraju pohađati obavezni program, to nije slučaj, te se procjenjuje da je u BPK Goražde uključeno cca 18,7%⁵⁶. Pored stalnih predškolskih ustanova, kontinuirano se implementira projekat putujućih vrtića-igraonica u deset mjesnih zajednica za djecu koja nemaju drugi vid organizovanog pohađanja vrtića.

Broj učenika i učenica u osnovnim školama u BPK Goražde kontinuirano pada, a u zadnjih deset godina bilježi se pad od 36%, dok je broj učenika i učenica u srednjim školama od 2009. godine porastao za 15%.

Školska godina	Broj učenika u osnovnim školama	Broj učenika u srednjim školama	Ukupno osnovne i srednje škole
2008/09	2803	1076	3879
2009/10	2648	1088	3736
2010/11	2515	1138	3653
2011/12	2245	1279	3524
2012/13	2064	1392	3456
2013/14	2061	1242	3303
2014/15	1949	1200	3149

Tabela 14: Brojno stanje učenika osnovnih i srednjih škola⁵⁷

Ukupan broj osnovnoškolskih ustanova na području BPK je šest redovnih i jedna osnovna muzička škola, u kojima se provodi nastavni plan i program za devetogodišnje osnovno obrazovanje. U okviru javnih osnovnih škola u školskoj 2013/14 godini djeluje osam područnih škola. Broj učenika upisanih u osnovne škole prati smanjenje nataliteta, te je školsku 2006/07 godinu pohađalo 2937 učenika dok je u školskoj 2013/14 godini u osnovnim školama bio 2061 učenik. U ruralnim dijelovima prisutno je kontinuirano smanjenje broja učenika, što je posljedica niskog nataliteta i iseljavanja stanovništva.

Vidovi srednjoškolskog obrazovanja na području BPK Goražde su opća gimnazija, četverogodišnje tehničke škole, četverogodišnje stručne škole, trogodišnje stručne škole, te programi obrazovanja odraslih. U predhodnim godinama najveći interes za srednju školu bio je za gimnaziju, dok se situacija promjenila u posljednje dvije godine kada je najveći broj učenika iskazao interes za četverogodišnjim tehničkim školama (mašinski tehničar CNC, saobraćajni tehničar, hemijski tehničar i sl.). Trenutno u BPK Goražde egzistiraju tri srednje škole kojima je osnivač Skupština BPK Goražde, te je u školskoj godini 2013./14. u srednje škole upisano je 1242 učenika (broj učenika u navedenom periodu u srednjim školama varira ali nema značajnog smanjenja broja učenika).

Ono što je karakteristično za sve obrazovne institucije na području BPK jeste činjenica da su objekti u neadekvatnom stanju – većina je izgrađeni prije trideset i više godina, te isti ne ispunjavaju potrebne

⁵⁶ Ukupan broj predškolske djece u BPK Goražde je 170; u 2009. je rođeno 237 djece, te bi približan broj djece (od 0-6 godina) trebao biti uključen u predškolsku 2014. godinu (71%); ako uzmemo u obzir da se radi o četiri starosne grupe (djeca ispod 3 godine, od 3 do 4 godine, od 4 do 5 godina, od 5 do 6 godina), u prosjeku 25% od 71% (ili 18,7% ukupnog broja djece) je uključeno u obavezni predškolski odgoj.

⁵⁷ Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde

pedagoške standarde, niti raspolažu dovoljnom opremom poput fiskulturnih sala, informatičke opreme, biblioteka i uslova za pružanje nastave djeci s posebnim potrebama. Specifično, većina osnovnih i srednjih škola je izgrađena prije tridesetak godina. Od infrastrukturnih zahvata naglašena je potreba izrade i provođenja programa energetske učinkovitosti, te osiguravanje pristupa osobama sa posebnim potrebama. Također, školama fali neophodna oprema, to jest nekvalitetna i nedovoljna opremljenost za izvođenje stručne nastave. Kao najkritičnije objekte kojima je potrebna sanacija izdvajaju se Osnovna škola „Fahrudin Fahro Baščelija“ i „Husein ef. Đozo“ u Goraždu, te Osnovna škola „Hasan Turčalo Brzi“ u Ilovači.

Na području BPK Goražde nema registrovanih fakulteta, ali je u akademskoj 2013/2014 godini djelovala dislocirana nastava Pravnog i Ekonomskog fakulteta iz Sarajeva te Mašinskog fakulteta i Fakulteta informacionih tehnologija iz Mostara. Na ovaj način dolazi do transfera znanja ovih visokoškolskih ustanova zainteresovanim studentima koji nisu u mogućnosti snositi troškove boravka i prevoza u mjesta u kojima je sjedište ovih fakulteta. Na osnovu procjene Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku kulturu i sport BPK Goražde, smatra se da postoji potreba za osnivanje visokoškolskih ustanova, kako bi se omogućila edukacija zainteresovanim studentima koji nisu u mogućnosti pohađati fakultete u drugim mjestima zbog ekonomskih razloga (obzirom da cijeli kanton nema registrovanih fakulteta). U toku je osnivanje Internacionalnog univerziteta u Goraždu koji će obrazovati kadrove za dodiplomski i postdiplomski studij u oblasti društvenih, zdravstvenih, tehničkih i edukacijskih nauka. Kantonalno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta BPK Goražde dodjeljuje stipendije redovnim studentima dodiplomskog i postdiplomskog studija s područja BPK: iz kantonalnog budžeta su u akademskoj 2013 godini 202 studenta dobila stipendiju u ukupnom iznosu od 265 896,00 KM.

Prioritet Vlade BPK Goražde je provođenje cjelokupne reforme obrazovnog sistema u skladu s potrebama tržišta rada. Značajan iskorak je proces donošenja Zakona o obrazovanju odraslih s ciljem omogućavanja programa prekvalifikacije, poticanja vlastitih poduzetničkih projekata i samozapošljavanja. U srednjim školama su osmišljeni i provode se programi za obrazovanje odraslih (dokvalifikacija, prekvalifikacija i sl.) U nekoliko srednjih škola se djelimično provode programi poduzetništva.

Kultura i sport

Nosioci kulturnih aktivnosti nalaze se u teškom materijalnom, kadrovskom i organizacionom stanju i zahtijevaju značajniju podršku. Učešće nevladinog sektora u kreiranju kulturne politike je značajno, ali je nedovoljno podržano sistemskim mjerama i kulturnom politikom.

Na području BPK Goražde jedina javna ustanova kulture je JU Centar za kulturu Goražde čiji je osnivač Općina Goražde koji je i finansira, s tim da se projekti i programi iz oblasti kulture u najvećem dijelu finansiraju iz budžeta Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde. U sastavu JU Centar za kulturu Goražde egzistira i Gradska biblioteka, KUD „Ansambli narodnih igara i pjesama“. JU Centar za kulturu Goražde izdavač je mjesečnog lista „Glas Goražda“, jedinog štampanog lokalnog medija. U Općini Goražde egzistira Gradska galerija čiji je osnivač Općina Goražde, koja nema stalno uposlenih osoba, a prostorije iste su date na upravljanje Udruženju likovnih umjetnika Goražde. U posljednje četiri godine u Gradskoj galeriji u saradnji sa bratskim općinama iz Turske organizuju se radionice za izradu nakita, slika na aluminiju i sl. Tokom godine, u BPK Goražde održavaju se kulturne manifestacije od kojih su najznačajnije:

- 18. Septembar „Dan BPK Goražde i općine Goražde“;
- Internacionalni festival prijateljstva u Goraždu;
- Pračansko ljeto;
- Ustikoljansko ljeto;
- Dani Isaka Samokovlje - Sunce nad Drinom;

- Aprilski dani kulture - „Goraždansko proljeće“ ;
- Internacionalni dječji festival „Šta se pjesmom sanja“;
- „ELZA“ fest;
- Diplomski koncert učenika završnog razreda OMŠ „Avdo Smailović“ Goražde;
- Festival pjesme i sevdaha „Rade Jovanović“;
- „Zlatna nota“ hitovi zabavne muzije;
- Djeca pjevaju sevdalinke.

Na području BPK Goražde nalazi se i veliki broj spomenika kulture te niz nacionalnih spomenika. Specifičnost se ogleda u tome što se kontinuitet života na ovom prostoru može pratiti od V vijeka P.N.E. i to kroz veće naselje na lokalitetu Jagmilo kod Zupčiča, općina Goražde⁵⁸. Na osnovu otkrivenih artefakata (keramika, oruđe) radi se o naselju koje je znatno starije od naselja Lug, općina Goražde koje datira oko 2.500 godine P.N.E. (mlađe kameno doba). Pored ovih neolitskih naselja, kulturološka slika se može pratiti preko prahistorijskih tumulusa i gradina, ostatka antičkih građevina, spomenika srednjeg i novog vijeka. Međutim, trenutno stanje u kojem se nalaze kulturno - historijski spomenici je jako loše.

Na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde nalaze se sljedeći nacionalni spomenici:

- Nekropola sa stećcima u Hrančićima (historijsko područje), Nekropola sa stećcima u selu Kosače (historijsko područje), Neolitsko naselje Lug (arheološko područje), općina Goražde;
- Groblje na Presjeci (grobljanska cjelina), Most na Kožetini (historijski spomenik) te Zebina šuma (historijsko područje), općina Foča – Ustikolina;
- Semiz Ali-pašino turbe sa haremom Semiz Ali-pašine džamije koje predstavlja graditeljsku cjelinu, općina Pale-Prača.

BPK Goražde usvojio je dokument Strategija razvoja sporta u BPK Goražde kojim se uređuju ključna pitanja vezana za organizaciju i funkcionisanje sporta u kantonu, gdje je učešće djece i mladih u sportu jedan od ključnih prioriteta. Sve sportske organizacije u Kantonu – njih 34 (od čega je najveći procenat registrovanih sportskih organizacija u fudbalu), registrovane su kao udruženja nevladinog i neprofitnog karaktera, što ih ujedno, u skladu sa Zakonom o sportu Kantona, svrstava u amaterske sportske organizacije, odnosno klubove⁵⁹. Kada je riječ o broju sportista, redovnim treninzima svih sportskih klubova prisustvuje između 950 i 1.150 sportista, ili 4% od ukupnog stanovništva, što svakako nije zadovoljavajuće. Klubovi se finansiraju iz sljedećih izvora: podrškom izvršnih vlasti općina i Kantona u najvećem obimu, podrškom kroz projekte Federalnog ministarstva kulture i sporta te Ministarstva civilnih poslova BiH u rjeđim slučajevima, zatim sponzorstvima, prihodima od članarina, te ostalim prihodima.

Marketing sportskih klubova je u potpunosti zanemaren, te je uočen i nedostatak vizije menadžmenta sportskih klubova, što dovodi problema sa finansiranjem. Također, većina sportskih klubova ima problem u pogledu obezbjeđenja značajnijih sponzora.

Zdravstvo i socijalna zaštita

Usluge zdravstvene zaštite koje se pružaju na području BPK Goražde obuhvaćaju primarnu, sekundarnu i tercijarnu zdravstvenu zaštitu, te je organizirana u okviru javnih i privatnih zdravstvenih ustanova. Primarna zdravstvena zaštita pruža se u ambulantama domova zdravlja i područnim ambulantama porodične medicine.

⁵⁸ Arheološka istraživanja iz 2009. godine, Institut iz Kelna

⁵⁹ Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde

Zdravstvenu zaštitu stanovništvu pruža šest zdravstvenih ustanova u javnom sektoru i četiri zdravstvene ustanove u privatnom sektoru, dok se finansiranje zdravstvene zaštite u javnom sektoru osigurava posredstvom Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja Goražde. U kantonu djeluju 3 doma zdravlja sa ukupno 13 ambulanti porodične medicine. Sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita na području BPK Goražde se provodi u okviru Kantonalne bolnice koja raspolaže prostorom od 5.721,38m², te djelimično u domovima zdravlja koji pružaju dijagnostičke, stomatološke i laboratorijske usluge. Kantonalna Bolnica pruža sljedeće grupe djelatnosti/usluga: dijagnostika, bolničko liječenje, konsultativno-specijalistička zdravstvena zaštita i ostale usluge. Pacijenti kojima nije moguće pružiti odgovarajući tretman unutar bolnice, upućuju se na Klinički centar u Sarajevu. U privatnom sektoru zdravstvenu zaštitu osiguravaju tri privatne stomatološke ordinacije i privatna zdravstvena ustanova Apoteka "AL-HANA" Goražde.

Kroz zdravstvene ustanove, u BPK Goražde djeluje 232 zdravstvena radnika⁶⁰ na 25.336 stanovnika (sa vrlo blagim trendom rasta od 2009. godine), što je za 32% manje u odnosu na FBiH⁶¹. Najviše je medicinskih tehničara (166), zatim slijede liječnici opće prakse (14), stomatolozi (9), te specijalisti ginekologije (2).

Materijalno tehnička opremljenost javno zdravstvenih ustanova djelimično je usklađena s standardima EU-a. Nemogućnost obezbjeđenja dodatnih finansijskih sredstava ključni je uzrok nedovoljne materijalno-tehničke opremljenosti većine zdravstvenih ustanova kako ustanova primarne tako i sekundarne zdravstvene zaštite. Nivo zdravstvene zaštite i obim prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja uslovljen je mnogobrojnim faktorima (visina sredstava koju ostvaruje kantonalni zavod zdravstvenog osiguranja, organizacija i stepen opremljenosti zdravstvenih ustanova, uspostavljeni sistem finansiranja zdravstvene zaštite, česta fluktuacija zdravstvenog kadra itd.).

Zdravstvene ustanove u BPK Goražde nemaju dovoljno kapaciteta za pružanje adekvatne pomoći za poboljšanje mentalnog zdravlja stanovnika. Prvenstveno, izražene su mentalni problemi kao posljedica ratnih i drugih trauma, dok je svijest o prevazilaženju istih je na niskom nivou. Neprerađena ratna trauma roditelja je izražena i u odnosima unutar porodice.

Vodeći uzroci smrtnosti na području BPK Goražde su bolesti krvožilnog sistema te maligna oboljenja (preko 80%) Provođenje preventivnih programa za rano otkrivanje bolesti, kao i osviještenosti stanovništva o važnosti brige za zdravlje, su još uvijek na relativno niskom nivou.

Socijalna zaštita na području BPK Goražde regulisana je Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom. U proteklih deset godina, BPK Goražde provodi politiku postepenog i realno primjenjivog razvoja u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, odnosno politika postepenog razvoja socijalnih prava realno primjenjivih u praksi, ali i uvođenje novih koncepata i zakonskih rješenja u cilju unapređenja i podizanja nivoa socijalne i dječije zaštite na području kantona. Putem sistema socijalne zaštite provode se intervencije usmjerene ka osiguravanju osnovnih egzistencijalnih potreba dijelu populacije koji ispunjava propisane uvjete, kao i čitav niz usluga namjenjenih korisnicima koji trebaju različite oblike trajnog ili privremenog smještaja, odnosno nekih drugih usluga službi socijalne zaštite.

Na području BPK Goražde, postoji samo jedan Centar za socijalnu zaštitu, koji zapošljava 19 radnika. Ukupan broj obrađenih slučajeva je 7.470, od čega 4.482 slučajeva su žene⁶². Ukupan broj intervencija socijalne zaštite je 10.433, od čega 7.150 su žene⁶³. Data statistika ukazuje da u žene još uvijek ugrožene

⁶⁰ Strategija zdravstvene zaštite FBiH, 2011.

⁶¹ Federacija u brojkama 2014.

⁶² Bosansko-podrinjski kanton u brojkama 2015.

⁶³ Bosansko-podrinjski kanton u brojkama 2015.

– što se vidi i u broju intervencija i broju procesiranih slučajeva. Ukupan broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite je 104, dok je ukupan broj punoljetnih korisnika socijalne zaštite 1425⁶⁴.

Stalnu novčanu pomoć u 2013. godini koristilo je ukupno 141 korisnik što je u odnosu na 2011. godinu više za 3 korisnika (138). Osposobljavanje za samostalan život i rad ostvaruju djeca ometena u psihofizičkom razvoju i odrasla lica sa umanjnim psiho-fizičkim sposobnostima na način i pod uslovlma utvrđenim kantonalnim i FBiH zakonom. Ovo pravo u 2013. godini koristilo je 14 osoba, što je manje u odnosu na 2011 godinu kada je ovo pravo koristilo 18 osoba.

Na osnovu rješenja koja proizilaze iz kantonalnog i federalnog zakona smještaj u drugu porodicu mogu ostvariti djeca i odrasla lica kljima je potrebna stalna briga i pomoć radi zadovoljavanja njihovih životnih potreba, a koje ne mogu ostvariti u krugu vlastitih porodica ili na drugi način, a pod uvjetima propisanih zakonom. Ovaj oblik zaštite u 2013. godini Istvarilo je ukupno 7 korisnika i u odnosu na 2011. godinu došlo je do neznatnog povećanja broja korisnika (2). Smještaj u ustanove socijalne zaštite ostvaruju najranjiviji korisnici socijalne zaštite, čime se obezbjeđuje zbrinjavanje djece bez roditeljskog staranja, zbrinjavanje djece sa poremećajima u ponašanju, institucionalno zbrinjavanje mentalno retardiranih lica, zbrinjavanje starih lica bez porodičnog staranja. U ustanovama socijane zaštite u 2013 godini bilo je zbrinuto ukupno 87 korisnika, što je u odnosu na 2011. godinu više za 5 korisnika (82).

Zaštita porodica sa djecom u smislu federalnog i kantonalnog zakona, podrazumijeva osiguranje porodice kroz materijalna i druga davanja radi pomaganja u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece, kao i njihovom osposobljavanju za samostalan život i rad, u najboljem interesu djeteta. U 2013. godini, ovu mjeru koristilo je 268 porodica. Mjere zaštite zaposlenih porodilja, prvenstveno porodiljnu naknadu, u 2013. godini ostvarilo je ukupno 143 porodilje, dok su mjere zaštite nezaposlenih porodilja ostvarilo ukupno 115 porodilja.

Organizacije civilnog društva

Registrovana udruženja građana i fondacije ostvaruju materijalnu podršku isključivo putem projekata kojim se javljaju na raspisan javni poziv BPK Goražde. Učešće u pozivu za predaju prijedloga projekta je otvorena na jednakim osnovama za sva pravna lica neprofitnog karaktera registrovanih na području BPK Goražde, u skladu sa postojećim zakonskim propisima. Opredjeljujući se da finansijska sredstva dodjeljuju putem javnog konkursa koji se raspisuje najmanje jedanput godišnje, BPK Goražde želi da gradi transparentnost i povjerljivost između Vlade BPK Goražde i nevladinog sektora.

Na području BPK Goražde aktivno djeluju 233 organizacije civilnog društva, odnosno udruženja građana od čega se 28% registrovanih udruženja bavi unapređenjem i promocijom sportskih aktivnosti, te 11% svoju djelatnost usmjeravaju na razvoj pčelarstva, poljoprivrede i zaštitu okoliša. Značajno je pomenuti i udruženja ratnih i civilnih žrtava rata. Manji broj civilnih društava je organizovano i u oblasti kulture, mladih, obrazovanja i drugih interesnih skupina, kao što su poslodavci, penzioneri, socijalne kategorije, muzičari i radio klubovi.

U 2013. godini je kantonalno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta za potrebe organizacija civilnog društva osiguralo je kupna budžetska izdvajanja u iznosu od 736.353,48 KM,

dok je u 2009. godini za te svrhe izdvojeno 476.105KM. Većina sredstava usmjerena je na sportska udruženja kao i udruženja ratnih i civilnih žrtava rata.

⁶⁴ Bosansko-podrinjski kanton u brokama 2015.

Godina	2009	2010	2011	2012	2013
Iznos za OCD	476.105	560.677,81	743.583	655.925,06	736.353,48

Tabela 15: Budžetska izdvajanja za organizacije civilnog društva/udruženja građana od 2007. do 2013. godine u BPK Goražde⁶⁵

U BPK Goražde djeluje Vijeće mladih Općine Goražde koje kroz saradnju sa drugim srodnim udruženjima i Vladom BPK Goražde djeluje na afirmaciji mladih u Kantonu.

Sigurnost

Procjenom ugroženosti FBiH i Kantona, definirane su opasnosti od prirodnih nesreća kojima je izložen BPK Goražde. Primarno, isti se odnose na grupu hidrometeoroloških opasnosti, te geoloških opasnosti i to prirodnih i vještačkih poplava, klizišta, požara i zemljotresa.

Federalnim operativnim planom odbrane od poplava, kao područja uz površinske vode I kategorije na kojima ne postoje zaštitni vodni objekti uz rijeku Drinu, navedene su dionice od naselja Mravinjac do međuentitetske linije na rijeci Drini. Ugrožena područja od velikih voda rijeke Drine (stogodišnjeg proticajnog ranga pojave) su površine od oko 315.22 ha, a čine ih naselja ili dijelovi naselja Mravinjac, Ahmovići, Vitkovići, Lug, Zupčići, Lastavice, Krsnica, Bare, Goražde, Kazagići, Obarak, Selište, Podobarak, Podljutače, Hubjeri i Bataljuge. Čuvena je poplava iz 1896.g. kada je protok Drine bio znatno veći od ranga pojave 1/500 godina. Izgradnjom akumulacije Mratinje (ukupne zapremine 880 hm³) znatno je smanjen rizik od poplava u Goraždu. Prethodni radovi na zaštiti od štetnog djelovanja voda, odnosno na stabilizaciji korita Drine, rađeni su parcijalno i nisu dovoljni za sigurnu odbranu od poplava.⁶⁶ Istovremeno, u prošlosti se pokazalo ljudski faktor u upravljanju ispuštanjem voda iz akumulacije može predstavljati problem i doprinijeti nastanku plavnog vala. Nekoordinirano upravljanje režimom vodostaja akumulacije hidroelektrane Mratinje na rijeci Pivi dovelo je do plavljenja općina Foča-Ustikolina i Goražde u BPK Goražde, koje je rezultiralo ogromnim materijalnim štetama (preliminarna procjena od oko 15 miliona KM štete samo u Goraždu). Naseljavanjem dolina rijeka i izglednom daljnjom urbanizacijom (i industrijalizacijom) doline Drine na području Goražda povećat će se upotrebna i ukupna vrijednost prostora, ali će porasti i ugroženost, te povećati potreba za zaštitom od poplava. Obzirom da preko 90% stanovništva BPK Goražde živi u Goraždu, da je i područje općine Foča-Ustikolina ugroženo od Koline i Drine, te da je veliki dio industrijskih i poljoprivrednih kapaciteta smješten uz Drinu ili pritoke, može se zaključiti da izloženost i ranjivost (direktna ili indirektna) BPK Goražde ovom hazardu, a u odnosu na postojeće nedovoljne kapacitete odgovora dovode do visokog rizika od poplava za stanovništvo i imovinu.

Studijom ranjivosti BPK Goražde kao lokaliteti sa izraženim pojavama nestabilnosti i mogućnostima pojave klizišta definirani su Ljaljački potok, Slavičići, Gunjevići, Pavlovac, te Prešpica. Strmi stjenoviti tereni i kanjoni u dolini rijeke Prače, Čemernice i drugih lokaliteta pogoduju pojavi odrona. U periodu majskih poplava 2014. godine na području BPK Goražde registrirana su dva klizišta.

Područje BPK Goražde nalazi se u zoni maksimalno očekivanog intenziteta zemljotresa od V do VII MSC skale, čime se prostor svrstava u klasu umjerene ranjivosti.

Kada je riječ o sigurnosti u kontekstu krivičnih djela, prema Izvještaju o radu Ministarstva unutrašnjih poslova BPK Goražde, stanje sigurnosti u ovom kantonu je zadovoljavajuće. U odnosu na 2013. godinu zabilježen je pad registrovanih krivičnih djela iz oblasti kriminaliteta. U periodu od devet mjeseci u 2014.

⁶⁵ Usvojeni budžeti irebalansi budžeta 2009.-2013.

⁶⁶ Strategija upravljanja vodama FBiH

godini registrovano je 109 krivičnih djela, što predstavlja smanjenje od 8,4 posto u odnosu na isti period prethodne godine. Najveći broj ukupno registrovanih krivičnih djela u 2014. godini odnosi se na krivična djela protiv imovine (38,5%), zatim na krivična djela protiv zdravlja ljudi (15,6%) te na krivična djela protiv javnog reda i pravnog prometa (12%).

Kad je riječ o bezbjednosti saobraćaja, u prvih devet mjeseci u 2014. godini registrovano je 60 saobraćajnih nezgoda, što je za 22 posto manje u odnosu na isti period prošle godine. U nastavku je pregled razvojnih problema i potreba u području društvenih djelatnosti – obrazovanje, zdravstva i socijalne zaštite, kulture i sporta.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Dotrajalost objekata odgojno-obrazovnih institucija i manjak opreme za kvalitetno izvođenje nastave	Obnoviti objekte odgojno-obrazovnih ustanova i usmjeriti ulaganja u poboljšanje njihove opremljenosti za izvođenje nastave (laboratoriji, kompjuteri, biblioteke, sportske dvorane)
Obezbijediti kontinuirano provođenje obrazovnih programa usklađenih s potrebama tržišta rada	Izraditi prijedlog mjera za kontinuirano usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada
Obezbijediti kvalitetniji pristup u pružanju obrazovnih usluga djeci s posebnim potrebama, marginalnim grupama djece i posebno talentiranoj djeci	Jačati ravnopravnost u pružanju obrazovnih usluga s obzirom na posebne potrebe djece, talentiranost i pripadnost marginalnim grupama
Omogućiti svoj djeci predškolskog uzrasta pohađanje predškolskog programa	Razviti sistem ustanova predškolskog obrazovanja za stvaranje uslova za povećanje kapaciteta predškolskih ustanova i dostupnost predškolskog obrazovanja svoj djeci te obezbijediti finansiranje rada predškolskih ustanova
Manjak programa za doškolovanje i prekvalifikaciju odraslih osoba i cjeloživotno učenje	Poticati provođenje programa za doškolovanje i prekvalifikaciju odraslih osoba i programa za cjeloživotno obrazovanje u cilju mobilnosti radne snage
Nepostojanje sistema praćenja kvalitete u pružanju usluga socijalne zaštite	Uspostaviti i sistematski provoditi praćenje kvalitete u pružanju usluga socijalne zaštite
Nedovoljna materijalno-tehnička opremljenost socijalnih i zdravstvenih ustanova	Poboljšati materijalno-tehničku opremljenost socijalnih i zdravstvenih ustanova
Niska svijest o mentalnom i fizičkom zdravlju i nedovoljna zastupljenost preventivnih programa u sistemu zdravstvene zaštite	Razviti programe za promoviranje važnosti mentalnog i fizičkog zdravlja i preventivne programe u sistemu zdravstvene zaštite
Nedostatan broj stručnih kadrova u ustanovama socijalne zaštite	Jačati zapošljavanje stručnih kadrova u ustanovama socijalne zaštite
Nedostatak sadržaja za mlade i porodice s djecom	Razvijati i provoditi programe namijenjene mladima i porodicama s djecom
Rast broja intervencija socijalne zaštite, posebno nad ženama	Izraditi i provoditi programe sprječavanja porodičnog nasilja i nasilja nad ženama; razviti institucionalnu saradnju sa Sigurnim kućama širom BiH, radi adekvatnog zbrinjavanja žena.
Manjak broja stručnih kadrova u kulturi i nedovoljna educiranost postojećih kadrova	Poticati zapošljavanje stručnih kadrova u kulturi i ulagati u usavršavanje i umrežavanje postojećih kadrova sa kulturnim djelatnicima u zemlji i regionu
Nedostatak zakonskih rješenja u kulturi	Donijeti novi Zakon o kulturi BPK Goražde
Nedovoljna finansijska ulaganja u razvoj kulture i sporta na području BPK Goražde	Povećati iznos sredstava za potrebe u sportu na području BPK Goražde kroz saradnju sa privrednim sektorom i veća izdvajanja za sport kroz javne budžete
Manjak licenciranog stručnog kadra u sportu	Uspostaviti sistem licenciranja stručnog kadra u sportu

Tabela 16: Razvojni problemi i potrebe u području društvenih djelatnosti – obrazovanje, zdravstva i socijalne zaštite, kulture i sporta

1.3.7. Javna infrastruktura

1.3.8. Saobraćajna infrastruktura

Jedan od osnovnih preduslova za razvoj BPK Goražde je razvoj saobraćajne infrastrukture. Saobraćajni sistem mora svrsishodno razvojno i ekonomski povezati sva područja BPK Goražde s FBiH i BiH, spojiti BPK Goražde sa regionalnim tranzitnim koridorima, te pružati dobre uslove za efikasan i siguran prijevoz ljudi, roba i dobara. Mrežu drumskih saobraćajnica na području BPK Goražde čine magistralni, regionalni, lokalni i nekategorisani putevi. Osnovu ove putne mreže predstavljaju dionice magistralnog putnog pravca M-20 Foča - Goražde i Goražde - Ustiprača, te magistralni pravac M5. Magistralni pravac M5 nije izgrađen na dionici Renovica – Mesići kanjonom Prače, iako predstavlja najkraću vezu Sarajeva sa jugoistočnim dijelovima BiH i Srbijom. Regionalna putna mreža zastupljena je pravcima R-448 Hrenovica - Goražde i Goražde - Čajniče u ukupnoj dužini od 31.8 kilometara⁶⁷. Međunarodni aerodrom Sarajevo nalazi se oko 95 km od centra kantona.

Sam kvalitet saobraćaja na ovim dionicama magistralnog puta narušen je činjenicom da one prolaze kroz urbano područje Goražda, a usljed preplitanja sa gradskim sistemom saobraćajnica dodatno je ugrožen i kontinuitet saobraćaja na predmetnom putnom pravcu.

1.3.9. Energetska infrastruktura

Osnovni izvor napajanja električnom energijom BPK Goražde je trafo stanica „Goražde 1“ koja je povezana na elektroenergetski sistem Javnog preduzeća Elektroprivrede BiH. Prenosne mogućnosti i transformatorske stanice su zadovoljavajuće (DV 110 kV sa 120 MVA, a transformatorske stanice su 20 MVA). U sistemu distribucije električne energije na području BPK Goražde se nalaze se dvije srednjenaponske transformatorske stanice – trafo stanica Azot i Pobjeda, te transformatorska stanica Goražde 1 koja je u vlasništvu Elektroprenosa BiH.. Alternativni način napajanja BPK Goražde je 10 kV dalekovod Goražde – Grebak – Bjelašnica u dužini od 76 km koji ima značaj samo za slučaj kada nije raspoloživo napajanje iz 110 kV prenosne mreže.

Gubici električne energije na području BPK Goražde prema dostupnim podacima od 2001. godine kad su iznosili 8,37 % svedeni su u 2007. godini na 7,32 % što je bolje od prosjeka distributivnih gubitaka Elektroprivrede BiH (9,2%). Na osnovu navedenog, trenutna energetska distributivna mreža je zadovoljavajuća za potrebe Kantona.

1.3.10. Telekomunikacijska infrastruktura

Za dostupnost internetskih usluga, BH Telecom-RD Goražde u fiksnoj mreži trenutno raspolaže sa 18 uređaja instalisanog kapaciteta 3328 priključaka. Pomenuti uređaji raspoređeni su u postojećim telekomunikacionim čvorištima i pokrivaju preko 90% područja BPK Goražde – što je svakako zadovoljavajuće. U mobilnoj mreži BH Telecom-RD Goražde za dostupnost internetskim uslugama samo za područje BPK Goražde raspolaže sa 11 baznih stanica GSM-a koji svojim signalom pokrivaju područje preko 95% područja BPK Goražde – što je iznad prosjeka FBiH. Za vrhunski dostup internet uslugama u ovom planskom periodu BH Telecoma-RD Goražde otpočela je sa izgradnjom pristupnih optičkih mreža.

Glavni operater fiksne telefonije na području BPK Goražde je BH Telecom d.d. Sarajevo, preduzeće koje je organizovano kao dioničarsko društvo u cilju stvaranja dobiti na tržištu. Na području kantona trenutno su instalisani kapaciteti od oko 10000 brojeva fiksne telefonije od čega je aktivnih preko 90%.

⁶⁷ Ministarstvo Privrede BPK Gorazde

1.3.11. Vodovodna infrastruktura

Jedan od osnovnih uslova razvoja BPK Goražde jeste snabdijevanje vodom za piće za potrebe stanovništva i tehnološkom vodom za potrebe industrije. Vodosnabdijevanje BPK Goražde se uglavnom vrši iz rijeke Drine u naselju Vitkovići, uključujući i postrojenje za preradu pitke vode koje je integrisana u vodozahvat. Kapacitet postrojenja za proizvodnju pitke vode je 240 l/s. Usluge snabdijevanja pitkom vodom koje pruža JKP (pokriva grad i prigradska naselja, dok Berič, Ilovača, Sadba i Vranići imaju lokalne vodovode) osigurane su za cca. 60% stanovništva. Kontrola vode za područje kojim upravlja JKP vrši se redovno u saradnji sa Zavodima javnog zdravstva BPK Goražde (jednom sedmično) i FBiH (jednom godišnje). Kontrola vode sa izvorišta koja nisu u sistemu upravljanja JKP provode dijelom općina Goražde, MZ i sami stanovnici koji upravljaju ovim vodovodima.

Sistem snabdijevanja gradana iz fabrike vode je veoma skup, jer se distribucija vrši putem pumpi uz veliki utrošak električne energije, te je prihodima od naplate vode nemoguće pokriti materijalne troškove. Vodovodna mreža je u velikoj mjeri zastarjela, cijevi su malih profila i lošeg kvaliteta što utiče i na kvalitet vode, a veliki gubici dovode do povećanja naknada za potrošnju.

U cilju smanjenja gubitaka vode (cca. 65% iz sekundarne mreže) i poboljšanja vodosnabdijevanja, implementiran je projekat izgradnje rezervoara „Površnica“ – „Rorovi“, spojnog cjevovoda rezervoara „Rasadnik“ – „Rorovi“ i pumpne stanice „Površnica“ sa potisnim cjevovodom do rezervoara „Rorovi“, te unapređenja rezervoara i infrastrukture u zoni Vitkovići.

U nastavku je pregled ključnih razvojni problema i potreba u oblasti infrastrukture.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nedovoljno i neredovito održavane saobraćajnice	Uspostaviti i provoditi sistem redovnog i kvalitetnog održavanja putnih pravaca
Manjak zaobilaznih putnih pravaca i preopterećenost gradskih saobraćajnica	Izraditi planove rasterećenja gradske saobraćajne mreže i izgradnje zaobilaznih putnih pravaca
Loša međugradska povezanost javnim prevozom	Uspostaviti kvalitetniji i redovniji saobraćaj
Dotrajalost i preopterećenost elektroenergetske mreže	Planirati i jačati ulaganja u rekonstrukciju elektroenergetske mreže
Zastarjelost vodovodnih cijevi što utiče i na kvalitet vode, a veliki gubici dovode do povećanja naknada za potrošnju	Unaprijediti vodovodne instalacije, uključujući implementaciju paniranih projekata vodosnabdijevanja

Tabela 17: Razvojni problemi i potrebe u području saobraćajne, elektroenergetske i vodovodne infrastrukture

1.3.12. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura

Sistem kontinuiranog i sistematskog praćenja stanja okolinskih komponenti na području BPK Goražde nije uspostavljen. Registar zagađivača i emisija na nivou kantona, ne postoji. Mjerenja se vrše selektivno i ne provode kontinuirano, a metodologija mjerenja i praćenja nije usklađena sa metodologijom Europskog ureda za statistiku tako da je poređenje i korištenje ovako dobijenih podataka ograničeno i otežano.

Za pitanja zaštite okoline na području BPK Goražde nadležno je Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline. Uprkos činjenici da se na području kantona danas u jednom dijelu nalaze postrojenja iz oblasti lake industrije, značajni su i kapaciteti prerađivačke industrije koji spadaju u oblast teške industrije (proizvodnja hemikalija, hemijskih proizvoda i municije) koja ima veliki negativan uticaj na prirodno okruženje. S toga, značajnu opasnost predstavljaju tehnološke otpadne vode iz postrojenja

prerađivačke industrije, te je instaliranje kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda prioritetno za zaštitu životne sredine. Od 56 lokacija na kojima Federalni Hidrometeorološki Zavod vrši kontinuirana 24-satna praćenja hidrologije, na rijeci Drini se vrši mjerenje na jednoj lokaciji, kao i u slučaju mjerenje hidrololoških parametara i kvalitete (1 lokacija od ukupno 12) – HS Goražde. Kvalitet podzemnih voda se ne mjeri. Ovaj sistem uspostavljen je i funkcioniра od oktobra 2013. godine. Također, nisu zabilježena akcidentna isuštanja otpadnih voda – što ukazuje da je ovaj segment regulisan.

Kanalizacionom mrežom mješovitog tipa kojom upravlja JKP, pokriveno je urbano područje Goražda (u 2006. registrirano je 4.360 priključaka domaćinstava, te 390 priključaka pravnih lica), cca 65%. Još uvijek nedostaje centralni kolektor i uređaji za tretman otpadnih voda, koje se direktno ispuštaju u Podhranjenski potok u centru grada i tako dopijevaju u rijeku Drinu. Jedan dio kanalizacionih kolektora se direktno ispušta u rijeku Drinu. Kanalizacionom mrežom nisu pokriveni: Zupčići, Dubište, Splavište, Hubjeri, Višegradska ulica, Vranjska mahala. U prigradskim i ruralnim dijelovima opštine otpadne vode završavaju u septičkim jamama, potocima i putnim jarcima, što negativno utiče na stanje okoliša. Značajnu opasnost predstavljaju i tehnološke otpadne vode iz postrojenja privrednih subjekata koji su smješteni na području grada, zbog čega je instaliranje fekalnih kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda prioritetno za zaštitu okoliša.

Ispuštanja zagađenja karbon/ugljen dioksida u zrak u 2013. godini, prema podacima Registra, prijavljeni su samo za Pogon "101" i to na 2,12 kg/god. Najveći onečišćivači zraka iz stacionarnih izvora su pojedinačna ložišta u domaćinstvima koja onečišćuju zrak tokom zimskih mjeseci izgaranjem pogonskih goriva drveta i ugljena. Centralna toplana koja bi smanjila negativan uticaj na kvalitetu zraka iz pojedinačnih ložišta ne postoji. Procjenjuje se da kvalitetu zraka narušava i veliki broj ilegalnih odlagališta otpada, ali ispitivanje njihovog uticaja na kvalitetu zraka se ne provodi. Od mobilnih izvora onečišćenja zraka najzastupljenije su emisije onečišćujućih tvari iz putnih motornih vozila. Egzaktnih pokazatelja o koncentraciji onečišćujućih tvari u zraku na području BPK Goražde u dužem vremenskom periodu nema, jer nisu uspostavljene mjerne stanice za kontinuirano praćenje kvalitete zraka. Postoji potreba za uspostavljanjem jedne mjerne stanice u zoni najveće emisije onečišćujućih tvari (industrijska zona).

Upravljanje otpadom predstavlja jedno od ključnih problema BPK Goražde. Plan upravljanja otpadom BPK Goražde za period 2013. - 2018. godina donešen je u 2014. godini i to je provedbeni planski dokument kojim se uređuju uslovi za planiranje upravljanja otpadom na području cijelog Kantona; trenutno se radi na izradi konkretnih mjera za suzbijanje otpada, te umanjiti rizici otpada na okoliš. Na području BPK Goražde, prema zadnjim podacima sakupljenim 2012. godine, zabilježena je prosječna produkciju komunalnog otpada od 0,55 kg/st/dan, što je u usporedbi sa prosjekom proizvodnje otpada u razvijenim zemljama EU vrlo visok prosjek. Jedno komunalno preduzeće je zaduženo za pitanja upravljanja komunalnim otpadom, te je bazirana na principu jedna općina – jedan operator; oko 74% domaćinstava na području BPK Goražde je pokriveno uslugama odvoza otpada. Postojeća odlagališta otpada, čiji su vlasnici općine, većinom su otvorenog tipa i to najčešće prostori koji ne zadovoljavaju uslove sanitarnih odlagališta, niti su propisno pripremljeni za tu namjenu. U procesu je pokretanje izgradnje regionalne deponije otpada na lokalitetu Trešnjica u općini Goražde. Bitno je napomenuti i problem miniranih područja obzirom da se BPK Goražde ubraja u područje koje je najkontaminiranije minama u BiH gdje minske površine obuhvataju 72.9 km² ili 14.51 % uglavnom naseljene teritorije kantona.

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Zastarjela vodovodna i kanalizaciona infrastruktura	Uvođenje čistih tehnologija u industriju
Nepostojanje deponije čvrstog otpada	Trend većeg stepena zapošljavanja
Nepostojanje kolektora otpadnih voda	Dodjela grantova viših nivoa vlasti

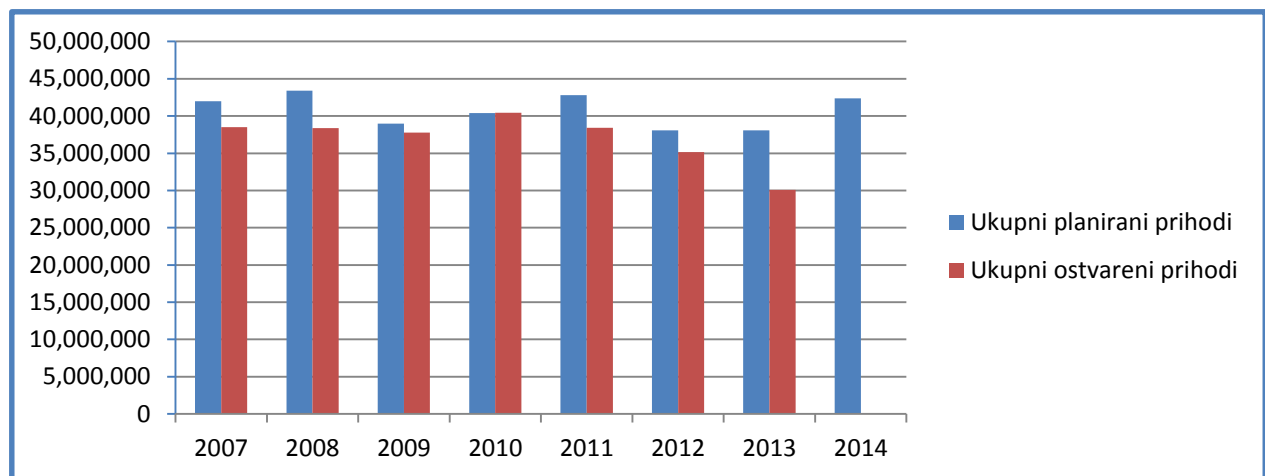
Zastarjela tehnologija	Harmonizacija propisa iz oblasti životne sredine ACQUIS-em
Nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa (posebno hidroenergetskog potencijala rijeke Drine)	Postojanje zakonske regulative iz oblasti okoliša
Nedovljo razvijena ekološka svijest građana	Uvođenje EU standarda u proizvodne procese privrednih subjekata i u rad lokalne javne uprave
Nepostojanje inspeksijskih organa na nivou općine	Donošenje prostorno-planske dokumentacije

Tabela 18: Razvojni problemi i potrebe u području okoliša

1.3.13. Analiza javnih sredstava

Prihodi

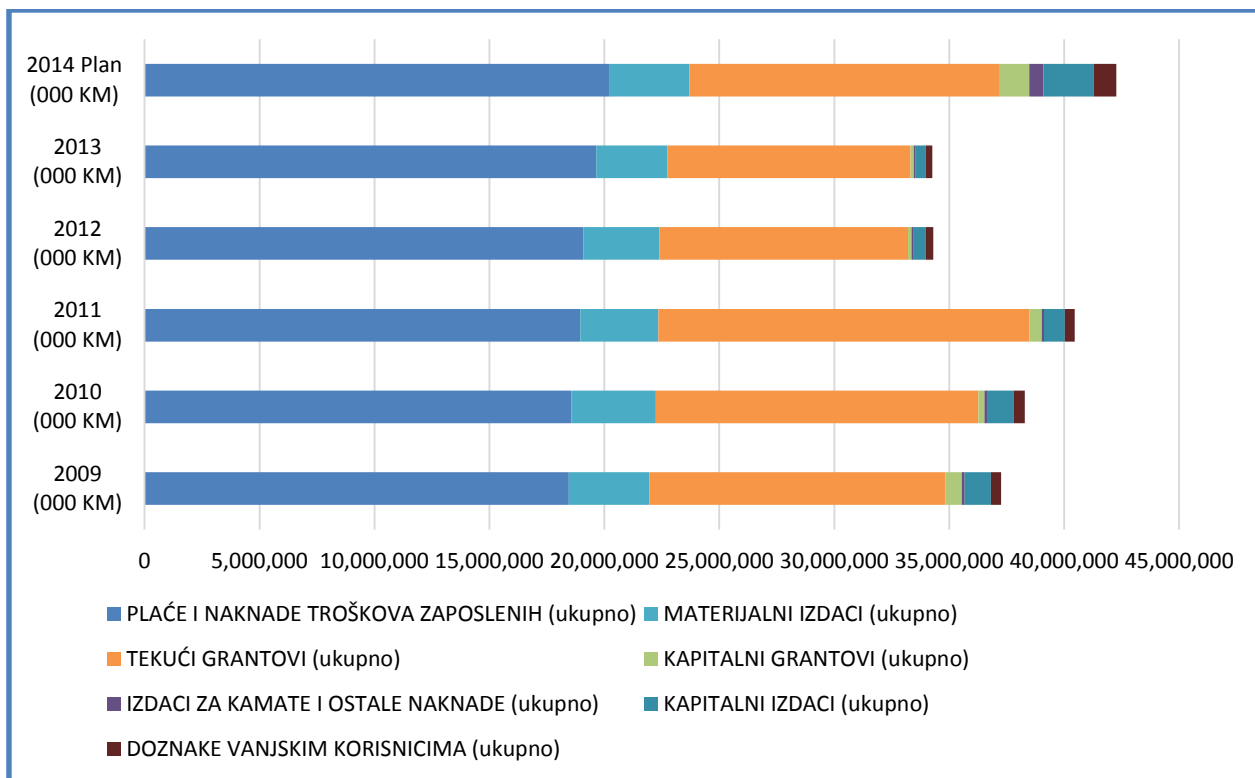
U BPK Goražde, za 2014. godinu ukupni planirani prihodi iznose 42.364.576 KM, dok je u 2013. godini ostvaren prihod od 30.092.253 KM. U nastavku je prikaz ukupno planiranih i ostvarenih prihoda za period od 2007. do 2014. godine.

Slika 16: Prikaz ukupni planirani i ostvareni prihodi kantonalnog budžeta

Rashodi

Ukoliko sagledamo rashodovnu stranu, vidimo da se u zadnjih 5 godina, najviše izdvaja za bruto plaće i naknade, materijalne torškove i transfere. Na bruto plaće i naknade uposlenih se u prosjeku izdvaja nekih 48-49% godišnjeg budžeta u poredjenju sa kapitalnim izdacima koji čine u prosjeku svega 3-5% godišnjeg budžeta.

Slika 17: Prikaz rashoda budžeta BPK Goražde

Kapitalni transferi u budžetu BPK Goražde za 2014. godinu planirani su u iznosu od 1.270.000,00 KM, a u najvećem dijelu odnose se na transfere drugim nivoima vlasti. Kad je riječ o kapitalnim izdacima, oni se najviše odnose na nabavke stalnih sredstava, rekonstrukcije i investiciona održavanja.

Vrsta rashoda	2009 (000 KM)	2010 (000 KM)	2011 (000 KM)	2012 (000 KM)	2013 (000 KM)	2014 Plan (000 KM)
KAPITALNI IZDACI (ukupno)	1,139,621	1,175,901	895,470	534,479	434,036	2,187,292
nabavka građevine	644,655	372,527	26,094	52,424	0	650,000
nabavka opreme	143,050	107,766	135,896	176,532	108,559	470,292
robne rezerve	4,800		204,308			
nabavka stalnih sred.u obliku prava	149,630		19,422		83,476	343,000
rekonstrukcija i investiciono održavanje	187,486	145,096	203,327	305,523	242,000	724,000
rekonstrukcija i inv.odrz. Cesta i mostova	10,000	178,512	306,423			
ostala pozajmljivanja	0	372,000				

Tabela 19: Kapitalni izdaci za BPK Goražde

2. Analiza unutrašnjih i vanjskih faktora za razvoj

SWOT analiza je analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji, te predstavlja ključni okvir za sagledavanje situacije koji omogućava integraciju drugih metoda, kao što su PESTLE, analiza resursa i rezultata i druge.

Dok se socio-ekonomska analiza uglavnom više bavi kvantitativnim pokazateljima baziranim na historijskim činjenicama, SWOT analiza uključuje kvalitativnu ocjenu stanja iz ugla svih relevantnih učesnika uključenih u proces razvoja. „PESTLE“ analiza je alat za analizu vanjskih trendova i pitanja na koje u ovom slučaju BPK Goražde nema utjecaja. „PESTLE“ je akronim koji zapravo može poslužiti kao kontrolni popis tematskih oblasti koje je potrebno razmotriti u sklopu analize. Označava sljedeće oblasti: političku, ekonomsku, socijalnu, tehnološku, pravnu i okolišnu. Može se iskoristiti kako bi se ustanovili vanjski faktori koji su identifikovani u okviru sekcije ‘prilike i prijetnje’ u „SWOT“ analizi.

U nastavku je predstavljena SWOT analiza za BPK Goražde, koja je nastala kao rezultat provedenih radionica sa članovima KOR-a BPK Goražde iz svih relevantnih sektora. U okviru izrade Strategije razvoja BPK Goražde, SWOT instrument je korišten za određivanje strateških fokusa, dominantnih i određujućih faktora, unutar i van BPK Goražde, za koje postoji vjerovatnoća da će imati značajan uticaj na ispunjenje vizije razvoja, kao i da proizvede relevantne strateške smjernice. Dakle, cilj provedene SWOT analize jeste povećanje nivoa raspoloživih informacija s ciljem određivanja trenutnog stanja i mogućih strateških pravaca.

SWOT ANALIZA		
	SNAGE:	SLABOSTI:
Resursi, organizacija, prethodni rezultati	<ul style="list-style-type: none"> - Pogраниčni položaj; - Blizina velikih centara (Sarajevo, Podgorica, Dubrovnik); - Posjedovanje prirodnih resursa (voda, mineralna voda, drvo, gips, kamen); - Potencijal za razvoj turizma (rijeka Drina, planinski vrhovi, lovišta, kulturno-istorijski spomenici eko-potencijali); - Nekontaminirano poljoprivredno zemljište za organsku proizvodnju; - Prirodni resursi i potencijal za razvoj poljoprivredne proizvodnje (voćarstvo, stročarstvo); - Pokretanje „Mljekare“ i razvoja stočarstva; - Šumsko bogatstvo - velike površine pod šumama; - Čista životna sredina (nepostojanje “prljave” industrije); - Veliki hidropotencijal rijeke Drine i njenih pritoka; - Postojeći ljudski resursi (mladi i obrazovani u poduzetništvu, stručni kadrovi, poboljšana kvalifikaciona struktura stanovništva); - Otvaranje Univeziteta tehničkih, prirodnih i zdravstvenih nauka; - Srdačnost i gostoljubivost ljudi; - Pobjednički mentalitet (Goražde grad heroj); - Prirodno okruženje pogodno za porodice s djecom; - Postojanje poduzetničkog duha i privredne tradicije; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa (hidroenergetski potencijal); - Nedovoljna iskorištenost poljoprivrednog potencijala; - Loša putna infrastruktura; - Neuređenost dijela obale rijeke Drine; - Nepostojanje raznolikosti sadržaja za mlade; - Nedostatak specijalizirane radne snage u određenim tehničkim disciplinama - Nedostatak strateške koordinacije sa višim nivoima vlasti; - Neiskorištenost mogućnosti za djelovanje u članstvu skupštine Evropskih regija; - Neprikladnost prostorno-planske dokumentacije potrebama razvoja; - Slab turistički marketing (nedostatak turističkih informacija i promocije, nerazvijena turistička ponuda i infrastruktura, nedostatak povezivanja za regionalnu turističku ponudu); - Područja zagađena minama i NUS-ima; - Nedostatni kapaciteti (stručni i inspekcijski) u oblasti okoliša - Zastarjela vodovodna i kanalizaciona infrastruktura; - Nepostojanje kolektora otpadnih voda; - Nefunkcionalnost prečištača otpadnih voda iz namjenske industrije; - Nepostojanje deponije čvrstog otpada; - Postojeće neuređene deponije komunalnog otpada nisu sanirane; - Nepostojanje sistema monitoringa kvalitete okolišnih komponenti (zrak, zemljište, vode); - Neuređenost javnih i komunalnih sredina (lokaliteti, parkovi, i sl.);

	<ul style="list-style-type: none"> - Izvozno orjentirana privreda; - Potencijali za osnivanje industrijskih zona sa neophodnom infrastrukturom; - Razvijena TK i elektromreža; - Pozitivan trend uvođenja standardizacije u proizvodnju; - Trend privrednog razvoja i rast broja zaposlenih; - Kratak vremenski period dobijanja kantonalnih/ općinskih licenci i dozvola; - Sportska tradicija; - Poboljšanje obrazovne strukture stanovništva/ obrazovne institucije; - Povoljna bezbjedonosna situacija; - Usvojeni LEAP-i općinama području BPK Goražde; <ul style="list-style-type: none"> - Mjerenja koja ukazuju na zagađenje od saobraćaja i tokom zimskog perioda; - Uspostava mehanizma okolinskih dozvola. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepostojanje inspeksijskih organa na nivou općina; - Nedovoljan angažman lokalnih uprava u donošenju odluka u oblasti okoliša i infrastrukture; - Simbolična budžetska izdvajanja za kapitalne projekte u privredi; - Nedovoljno razvijena svijest građana o okolišu.
	PRILIKE:	PRIJETNJE:
Političke	<ul style="list-style-type: none"> - Podrška državnih i federalnih vlasti u razvoju infrastrukture i zaštite okoliša; - Dodjela grantova viših nivoa vlasti; - IPA fondovi/EU fondovi/Razvojne agencije; - Aktivnosti u okviru Članstva skupštine Evropskih regija (do sad neiskorištena, osim kao formalno članstvo). 	<ul style="list-style-type: none"> - Politička nestabilnost u BIH i regionu; - Nekonzistentnost ekonomske politike usljed stalnih političkih turbulencija i nejedinstva; - Ustavne promjene, administrativna reorganizacija, - "Zavisnost od viših nivoa vlasti".
Ekonomske	<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnost prometnog povezivanja sa drugim regijama, povezivanje putnih pravaca (tromeđa) u svrhu prekogranične saradnje; - Povećan interes ulagača u korištenje hidropotencijala; - Šira podrška za industrijske zone; - Mogućnost povezivanja za regionalnu turističku ponudu; - Povećanje interesa za avanturistički turizam i eko turizma; - Javno-privatna partnerstva; - Interes dijaspore i stranih/ domaćih investitora za investicija u privredu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnost rasta bankarskih kamatnih stopa; - Smanjenje interesa donatora; - Rastuća konkurencija; - Postojanje sive ekonomije; - Migracija kvalitetnih kadrova u veće centre za bolje uslove rada i razvoj karijere.
Socijalne i društvene	<ul style="list-style-type: none"> - Doseljavanje mladih ljudi iz drugih krajeva; - Povratak raseljenih i izbjeglih. 	<ul style="list-style-type: none"> - Atraktivnost drugih kantona, naročito za mlade; - „Bijela kuga“, nepovoljan prirodni priraštaj i starosna struktura stanovništva; - Nedostatak radnih mjesta za zapošljavanje visoko-obrazovnog kadra.
Tehnološke	<ul style="list-style-type: none"> - Iznaženje i uvođenje novih tehnologija u industriju. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak uslova za brz transfer know-how-a i novih tehnologija.

Pravne	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje EU standarda u proizvodne procese privrednih subjekata i u rad lokalne javne uprave; - Zakonska regulativa iz oblasti okoliša, harmonizacija propisa iz oblasti životne sredine sa EU propisima (Acquis Communautaire). 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedonošenje i neprovođenje propisa iz oblasti okoliša od strane viših nivoa vlasti; - Kompleksno administrativno uređenje (Federacija BiH, Kanton, općine).
Okolišne	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje čistih tehnologija u industriju; - Uspostava mehanizama okolinskih dozvola; - Jedinstven prirodni okoliš i biološka raznolikost; - Povoljni prirodni uvjeti za korištenje obnovljivih izvora energije (hidro, biomasa, solarna). 	<ul style="list-style-type: none"> - Planirana izgradnja hidroenergetskog sistema Buk Bijela i Ustikolina uzvodno od općine Goražde; - Uticaji na okoliš zbog ekonomskih pritisaka i kratkoročnih političkih dobitaka; - Negativni učinci globalnih klimatskih promjena.

Tabela 20: SWOT analiza BPK Goražde

Snage i slabosti unutar BPK Goražde kantona predstavljaju značajne faktore u kontekstu definisanja strateških prioriteta. Snage BPK Goražde predstavljaju faktore koji ukazuju na pozitivna stanja unutar kantona poput geostrateškog položaja, posjedovanje prirodnih resursa uključujući vode sa hidropotencijalom, rude, poljoprivredno zemljište i šumsko bogatstvo, postojanje poduzetničkog duha i privredne tradicije, izvozno orjentirana privreda, postojanje industrijskih zona sa neophodnom infrastrukturom, pozitivan trend privrednog razvoja i kontinuiran rast broja zaposlenih, te povoljno poslovno okruženje u smislu dobijanja svih potrebnih licenci i dozvola. Slabosti BPK Goražde predstavljaju faktore ekonomije, okoline i društva koji onemogućavaju razvoj ili slabe razvojne šanse u kantonu, od koji se prvenstveno izdvajaju nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa uključujući hidroenergetske potencijale, loša javna infrastruktura uključujući zastarjelu vodovodnu i kanalizacionu infrastrukturu te cestovnu i okolišnu infrastrukturu, nedostatak kvalitetne radne snage u kontekstu praćenja potreba tržišta rada, neprilagođenost prostorno-planske dokumentacije potrebama razvoja, te područja koja su još uvijek pod minama.

Vanjski faktori koji utiču na razvoj BPK Goražde mogu biti ili pokretač ili prepreka razvoju. Aktivnosti za dobijanje kandidatskog statusa, harmoniziranje domaćih propisa sa EU zakonodavstvom, povećana primjena i usvajanje međunarodnih standarda, interes za stvaranje pozitivnog i stabilnog ambijenta za nova investiciona ulaganja uz pravnu i političku sigurnost svih investicija, rast interesa za uspostavljanje pune vladavine zakona i dobrog upravljanja su prilike političke prirode. Pored njih, postoje i značajne ekonomske, društvene, tehnološke, pravne i okolišne prilike. Prijetnje za razvoj BPK Goražde su unutrašnja politička nestabilnost u BiH koja negativno utiče na jačanje i razvoj tržišta, kašnjenje u ispunjavanju obaveza iz procesa EU integracija, loš imidž BiH u svijetu, pravna nesigurnost i kriza u vladavini zakona, globalna kriza, ekonomska nestabilnost BiH, siva ekonomija, visoka stopa doprinosa i poreza prema zakonima definisanim na višem nivou, odliv školovanih kadrova iz BiH, neadekvatna raspodjela prihoda na svim nivoima vlasti. BPK Goražde posjeduje velika prirodna bogatstva koje je neophodno staviti u službu razvoja, ali pri tome vodeći računa o zaštiti okoliša. Pomenuto se posebno odnosi na iskorištavanje potencijala za razvoj preduzetništva, industrije i hidro energetske potencijala. Osim toga, prirodna bogatstva trebaju biti maksimalno iskorištena za dalji razvoj poljoprivrede i turizma u BPK Goražde.

3. Strateško fokusiranje

Na osnovu socio-ekonomske i SWOT analize postavljen je osnov za definisanje strateških pravaca razvoja BPK Goražde. Strateško fokusiranje je bazirano na jedinstvenim snagama sa kojima raspolaže BPK Goražde kao i ključnim problemima koje u narednim godinama treba riješiti. Shodno tome, strateški fokus razvoja BPK Goražde u periodu 2016.-2020. godinu baziran je na slijedeće četiri oblasti.

I. **Osiguranje snažne privrede, podržane poslovnom infrastrukturom**

- Rastući životni standard uz osiguranje snažne privredne strukture koja omogućava zapošljavanje i povećanje izvozne orijentacije industrije (naročito: metalne i auto industrije, namjenske industrije, industrije plastike i prehrambene industrije);
- Oživljavanje ruralnih područja kroz održivo korištenje poljoprivrednih resursa i izgradnja prepoznatljivosti po bogatoj i kvalitetnoj poljoprivrednoj proizvodnji, uz stvaranje uslova za sezonska zapošljavanja;
- Očuvanje tradicijskih obrta uz podršku poduzetništvu i samozapošljavanju;
- Revitalizacija privredne infrastrukture koja se nalazi u vlasništvu Bosansko–podrinjskog kantona Goražde i njeno efikasno korištenje za razvoj poslovnih industrijskih zona i poslovnih inkubatora;
- Uspostavljanje fleksibilne, kreativne i poduzetničke okoline pogodne za ulaganja, uz razvoj javno-privatnog partnerstva;
- Pružanje podrške preduzećima zainteresovanim za nova ulaganja na prostoru kantona koja omogućavaju povećanje broja zaposlenih i njihovih prava, kroz uvođenje novih tehnologija, povećanje obima proizvodnje, razvoj kvaliteta proizvoda/usluga i menadžmenta;
- Promocija turističkih potencijala i unaprijeđenje turističke infrastrukture za izgradnju imidža atraktivne destinacije za riječni, avanturistički i sportsko-rekreativni turizam, uz promociju kulturno-historijskog naslijeđa.

II. **Unapređenje infrastrukture i očuvanje okoliša na principima održivosti**

- Izgradnja i rekonstrukcija putnih komunikacija na području Bosansko–podrinjskog kantona Goražde koje omogućavaju siguran i efikasan prijevoz ljudi, roba i dobara, te razvojno-ekonomsko povezivanje sa ostalim dijelovima BiH i susjednim regijama;
- Unapređenje stanja kanalizacione mreže i izgradnja kolektora;
- Rekonstrukcija i izgradnja sekundarne vodovodne mreže i snabdijevanje vodom gornjih visinskih zona;
- Sanacija postojećih općinskih deponija i izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom;
- Razvoj energetske kapaciteta iz obnovljivih izvora;
- Planiranje i osiguranje izrade energetske-efikasnog sistema grijanja, kroz investicije u utopljanje stambenih jedinica koje će se sufinansirati iz javnih sredstava;
- Usvajanje 9 predloženih zaštićenih zona na pomenutim lokalitetima u BPK Goražde;
- Uspostava informacionog sistema (registri i monitoring okolišnih komponenti).

III. **Unaprijeđenje društvenog sektora BPK Goražde**

- Unaprijeđenje zdravstvene i socijalne zaštite;
- Kreiranje inovativnih kulturno-sportskih sadržaja koji imaju za cilj afirmaciju djece i mladih;

- Podržavanje i sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva koji doprinose povećanju mogućnosti za aktivno učešće mladih, žena, ratnih veterana, civilnih žrtava rata, starijih lica i lica u stanju socijalne potrebe u društvenom životu kantona;
- Kreirati intersektorske i inkluzivne programe rada u zajednici uz podršku javne uprave i nosilaca privrednog razvoja Kantona.

IV. Jačanje javne uprave Kantona u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima

- Osiguranje djelotvornije, efikasnije i harmonizovanije javne uprave i javnih službi, koja će biti u službi građana i koja će poslovati na osnovu transparentnih i otvorenih procedura usklađenih sa evropskim standardima;
- Pokretanje različitih programa efikasnosti javne uprave koji će se bazirati na analizi kapaciteta za donošenje odluka i koordinaciju javnih finansija, ljudskih potencijala, upravnih postupaka, institucionalnih komunikacija i nivoa korištenja informacionih tehnologija u javnoj upravi.

3.1. Vizija razvoja

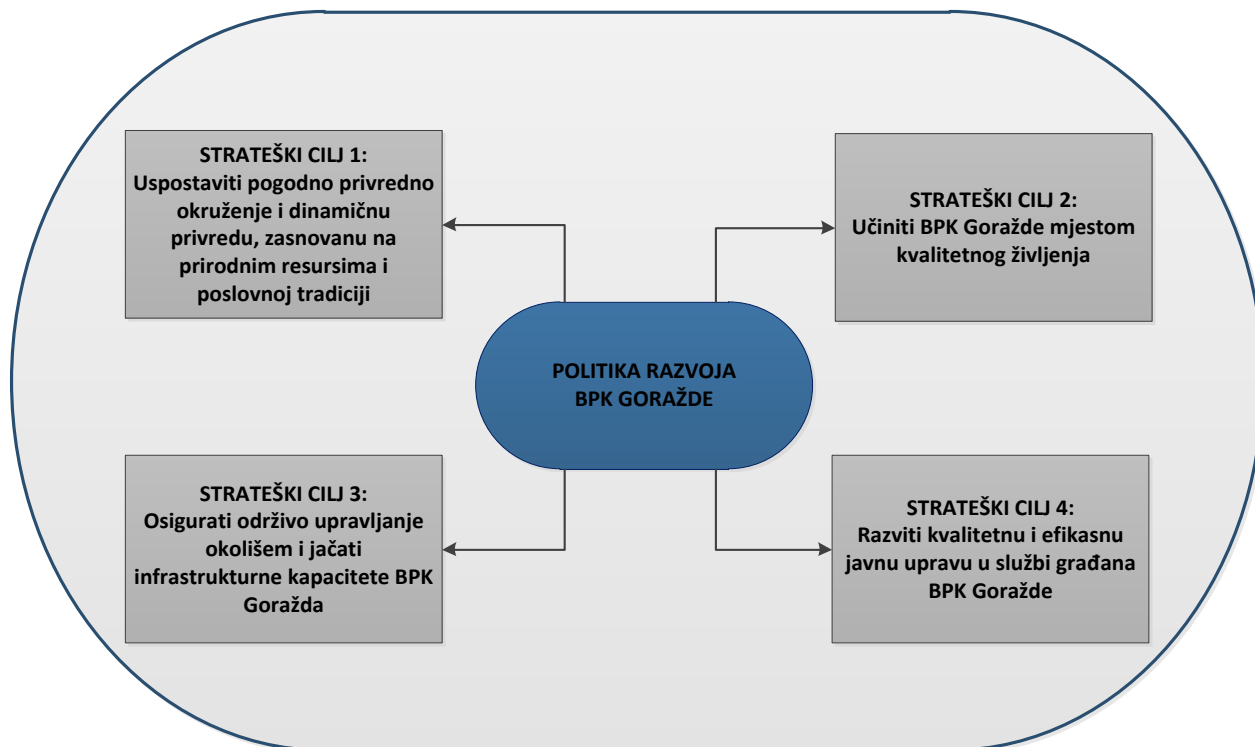
Vizija razvoja BPK Goražde iskazuje stratešku namjeru građanstva u periodu od 2016. do 2020. godine, koja prvenstveno odražava težnje da BPK Goražde postane savremena evropska regija, orijentisana na održive aspekte razvoja gdje se razvoj posmatra kao višedimenzionalan proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije sa ciljem poboljšanja kvaliteta i standarda života građana i građanki. Vizija uključuje inkluziju svih sektora društva u razvojne procese, uključujući javni, privatni i civilni sektor.

VIZIJA razvoja BPK Goražde

Region sa kvalitetnim ljudskim resursima, konkurentnim privatnim sektorom, efikasnom administracijom i održivim korištenjem prirodnih resursa.

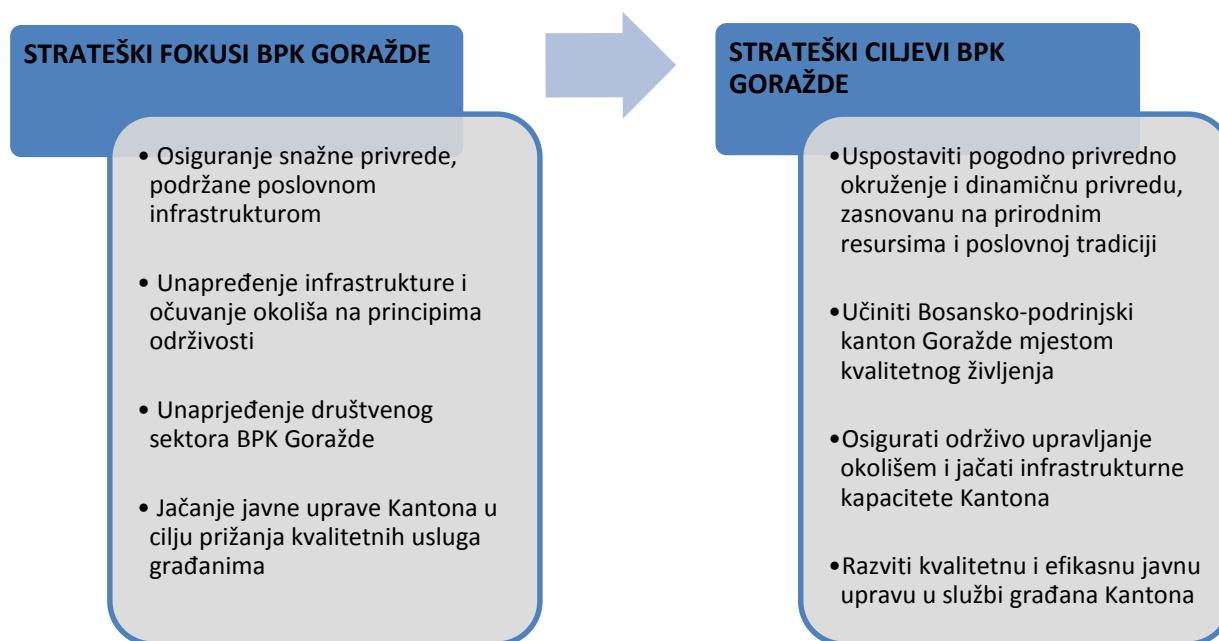
3.2. Strateški ciljevi

Na temelju strateških fokusa i vizije BPK Goražde definisana su četiri strateška cilja, koji osiguravaju sinergijske efekte između razvoja ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave.

Slika 18: Strateški ciljevi BPK Goražde

Strateški ciljevi su nastali na osnovu analiza, prvenstveno situacione i SWOT analize, na osnovu kojih su izvučeni strateški fokusi. U nastavku je grafički prikaz veze između strateških fokusa i strateških ciljeva.

Slika 19: Veza strateških fokusa i strateških ciljeva u BPK Goražde

Strateški cilj 1: Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji

Za ostvarenje vizije razvoja BPK Goražde ključno je obezbijediti uslove za razvoj privrede koja je osnovni generator razvoja i koja stvara preduslove za društveni napredak, razvoj infrastrukture i veći stepen zaštite okoliša. Zbog toga je kao prvi strateški cilj razvoja BPK Goražde definisano uspostavljanje pogodnog privrednog okruženja i dinamične privrede, koje će se zasnivati na korištenju svih raspoloživih potencijala, prije svega prirodnih resursa i poslovne tradicije. Ovim ciljem će se postići pozitivni efekti koji se odnose na povećanje izvoza, razvoj malih i srednjih preduzeća, ruralni razvoj, obogaćivanje turističke ponude te unaprijeđenje putne infrastruktura, a koji su obuhvaćeni prioritetnim ciljevima u okviru prvog strateškog cilja razvoja BPK Goražde.

Stepen realizacije postavljenog strateškog cilja će se pratiti kroz nekoliko ključnih pokazatelja uticaja (indeks razvijenosti, BDP, BDP/pc, broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika, neto platu i vanjskotrgovinsku razmjenu) na osnovu kojih će se finalno ocjeniti ostvareni stepen ekonomskog razvoja, a detaljniji pokazatelji ekonomskog razvoja su vezani za ostvarenje prioritetnih ciljeva. Za svaki pokazatelj su definisane i početne vrijednosti u 2014. godini kao i ciljane vrijednosti u 2020. godini. U nastavku su sumirani pokazatelji uticaja sa početnim i ciljanim vrijednostima za prvi strateški cilj BPK Goražde.

Strateški cilj	Pokazatelj uticaj	Početna vrijednost (2014)	Ciljana vrijednost (2020)
Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	Indeks razvijenosti	91,8	98
	BDP u mil KM	227	238
	BDP/pc	6.993	7.732
	Broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika	43,05	45,5
	Stepen zaposlenosti u %	29,3	34
	Neto plata u KM	751	901
	Vanjskotrgovinska razmjena u mil KM	237	284

Tabela 21: Pokazatelji uticaja za prvi strateški cilj BPK Goražde

Strateški cilj 2: Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja

Unapređenje kvaliteta življenja kroz stvaranje održivog i inkluzivnog društvenog okruženja je strateški cilj razvoja BPK Goražde koji će se postići kroz unapređenje kvaliteta usluga javne uprave i jačanje segmenta pravde i sigurnosti, jačanje i podršku obrazovanju, sportu i kulturi i unapređenje tržišta radne snage, unapređenje kvaliteta življenja stanovnika BPK Goražde oslanjajući se na poboljšane zdravstvene usluge i reformskim aktivnostima u oblasti socijalne zaštite. Neophodno je voditi računa o kontinuiranom razvijanju ljudskih potencijala, te razvoju sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde, jer socijalna uključenost se smatra ključnim uslovom za održiv dugoročni razvoj. Data oblast obuhvata 4 prioriteta kojima se ostvaruje drugi strateški cilj razvoja BPK Goražde.

Neki od ključnih pokazatelja uticaja kojima će se pratiti stepen promjena ka jačanju kvaliteta življenja na području BPK Goražde su broj stanovnika te kategorizacija po urbanim i ruralnim sredinama, broj učenika osnovnih i srednjih škola, broj doktora, socijalni transferi i dr. U nastavku su sumirani pokazatelji uticaja sa početnim i ciljanim vrijednostima za drugi strateški cilj BPK Goražde.

Strateški cilj	Pokazatelj uticaja (impact)	Početna vrijednost (2014)	Ciljana vrijednost (2020)
Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	64	64
	Broj ljekara/ zdravstvenih radnika/ 1000 stanovnika	7,2	8
	Broj prestupnika/ 1000 stanovnika	4,2	3

Tabela 22: Pokazatelji uticaja za drugi strateški cilj BPK Goražde

Strateški cilj 3: Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona

Imajući u vidu da BPK Goražde teži ka industrijskom razvoju, uključujući i unapređenje poslovnih zona, neophodno osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode kako bi se razvijale i ostale privredne grane te obezbijedio kvalitetan život za građanstvo Kantona. Kako bi se osiguralo održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, omogućila kvalitetna komunalna usluga stanovnicima BPK Goražde, te stvorile osnovne pretpostavke za dalji razvoj privrede, zacrtan je teći strateški cilj. Ovim ciljem će se postići se pozitivni efekti i stvoreni svi preduslovi i normativni okviri za doprinos u zaštiti i očuvanju okoliša kroz unapređenje infrastrukture u domenu informacionih sistema za integralno upravljanje okolišem, unapređenje putne infrastrukture povezivanjem BPK Goražde sa Kantonom Sarajevo i R. Srbijom, zaštitu i sanaciju okolišnih komponenti (voda, zemlja, zrak), te zaštitu i unapređenju prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije.

Najveće promjene u okruženju koje se očekuju na osnovu ovog cilja su promjene u komunalnim djelatnostima vodosnabdjevanja i regulisanja upravljanja otpadom, te putnoj infrastrukturi. U nastavku su sumirani pokazatelji uticaja sa početnim i ciljanim vrijednostima za treći strateški cilj BPK Goražde.

Strateški cilj	Pokazatelj uticaja	Početna vrijednost (2014)	Ciljana vrijednost (2020)
Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona	Gubici u vodosnabdjevanju (%)	65	50
	Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda-urbano područje (%) ⁶⁸	50	62
	Emisija CO ₂ po glavi stanovnika (kg/st) ⁶⁹	0,07	0,045 ⁷⁰
	Udio reciklaže (komunalni i otpad sličan komunalnom) (%)	0	10
	Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada (komunalni) (%)	74	95

Tabela 23: Pokazatelji uticaja za treći strateški cilj BPK Goražde

⁶⁸ Procijenjeno u odnosu na broj stanovnika i prijavljeni broj domaćinstava i privrede sa priključkom, te broj stanovnika u kantonu (domaćinstvo – 4 člana)

⁶⁹ Prema podacima iz registra FBiH, podatke revidirati u narednim godinama obzirom da svi nisu izvještavali, kao i da nema vrijednosti iz emisija pojedinačnih malih ložišta

⁷⁰ OECD zemlje

Strateški cilj 4: Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona

Proces pristupanja Evropskoj uniji i potrebe građana pred javnu upravu u BiH postavlja nove zahtjeve i obaveze. Da bi se odgovorilo ovim zahtjevima javna uprava mora povećati svoje kapacitete. U razvoju BPK Goražde, ključnu ulogu ima javna uprava, prvenstveno uprava Kantona i pratećih institucija u nadležnosti istog. Povećanje kapaciteta se može postići kreiranjem novih kapaciteta i usluga ili povećanjem efikasnosti postojećih kapaciteta i usluga. Prvenstveno, jedan od prioriteta je jačanje efikasnosti, efektivnosti i transparentnosti javne uprave Kantona, te modernizaciju svih njenih usluga u skladu sa savremenim trendovima. Data oblast obuhvata 2 prioriteta kojima se ostvaruje treći strateški cilj razvoja BPK Goražde.

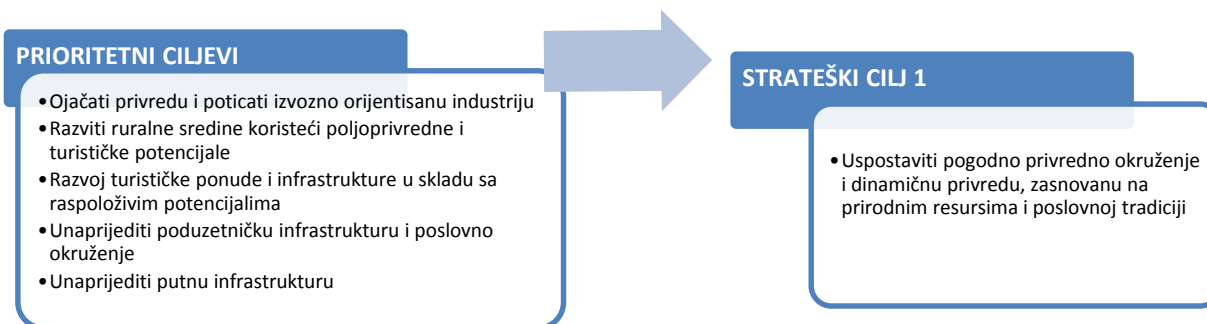
Pokazatelji uticaja kojima će se pratiti stepen promjena ka unapređenju usluga javne uprave BPK Goražde su kvantitativni i kvalitativni podaci koji se odnose na broj, način i brzinu pružanja usluga, kako prema građanstvu tako i prema poslovnim subjektima – domaćim i javnim investitorima.

Strateški cilj	Pokazatelj uticaja	Početna vrijednost (2014)	Ciljana vrijednost (2020)
Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona	Certifikat za povoljno poslovno okruženje (BFC) za pripadajuće općine u BPK Goražde	0	2 ⁷¹
	Broj funkcionalnih privrednih savjeta ukupno na nivou kantona	0	3
	Broj implementiranih e-servisa u službi građana/ki (npr. 24 satni email servis, ePredmet itd.)	0	4
	Broj uspješno implementiranih javno-privatnih partnerstva	0	2

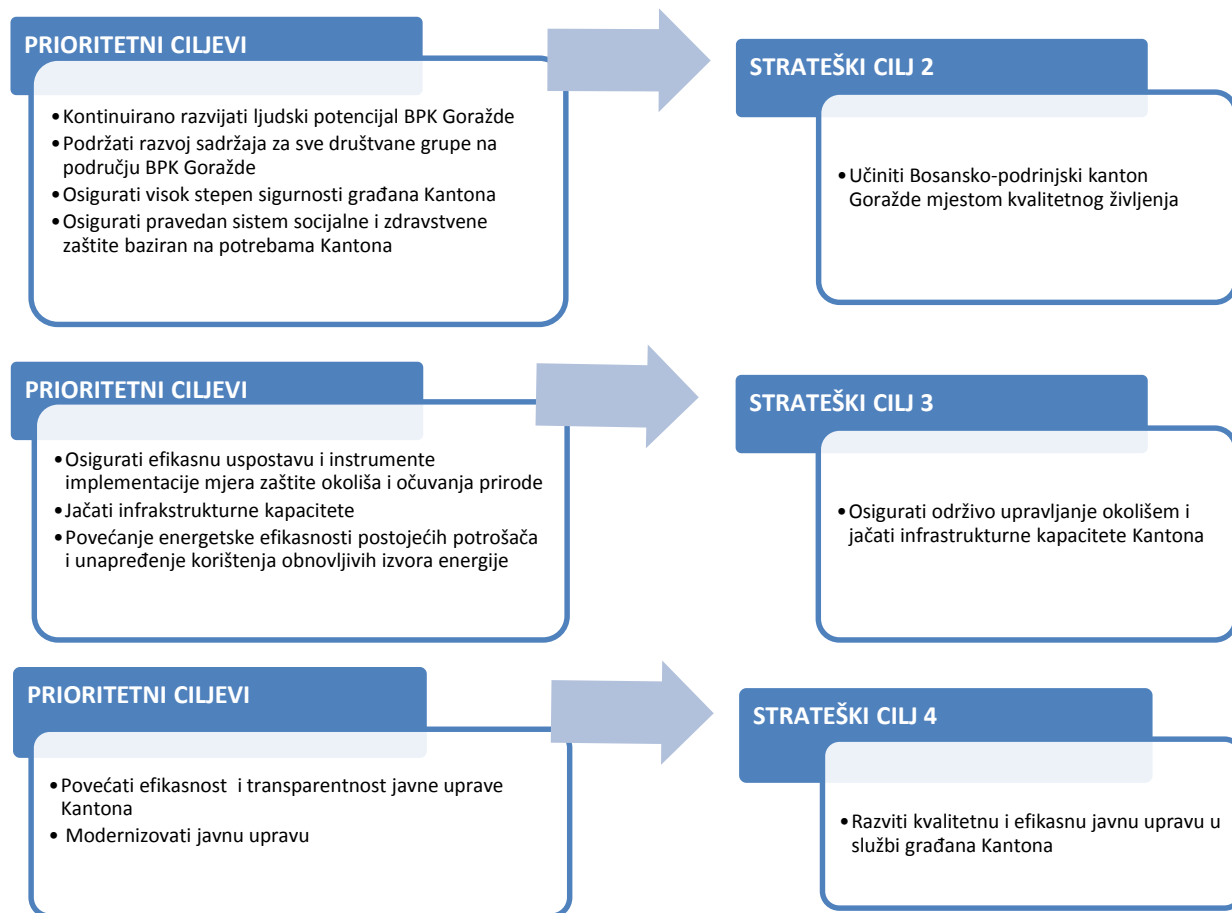
Tabela 24: Pokazatelji uticaja za četvrti strateški cilj BPK Goražde

3.3. Prioriteti razvoja

Sa ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki od njih definisan je set prioriteta koji treba da doprinesu ostvarenju istih. Prioritetni ciljevi obuhvataju ključne sektorske prioritete koji imaju najveći međusektorski uticaj na razvoj, a samim time i pokazatelje uticaja. Očekivani rezultati prioriteta su u direktnoj vezi sa pokazateljima uticaja na nivou strateških ciljeva i doprinose realizaciji ciljanih vrijednosti 2020. godine.

⁷¹ Minimum dvije od tri općine unutar BPK Goražde je BFC certificirana

Slika 20: Prioritetni ciljevi po strateškim ciljevima BPK Goražde

Strateški cilj 1: Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji

U cilju ostvarenja strateškog cilja uspostavljanja pogodnog poslovnog okruženja i dinamične privrede BPK Goražde, definisano je pet prioritetnih ciljeva. Krajni ishodi definisanih prioritetnih ciljeva treba da doprinesu: razvoju industrijske proizvodnje kroz povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje, povećanje izvoza, povećanje proizvodnje domaćih ulaznih komponenti za industriju i smanjenje uvoza, kao i povećanje ukupnih ostvarenih investicija u sektoru industrije; zatim razvoju ruralnih sredina kroz povećanje poljoprivredne osnove (površine obrađenog zemljišta, stabala voća, grla stoke) i proizvodnje šumskih sortimenata; razvoju turizma kroz obogaćivanje turističke ponude i privlačenje turista za povećanje dolazaka i noćenja turista na području BPK Goražde; razvoju poduzetničke infrastrukture i poslovnog okruženja za povećanje broja poslovnih subjekata i zapošljavanja; te razvoju putne infrastrukture i povezanosti BPK Goražde sa susjednim regijama kroz izgradnju brze ceste Goražde-Sarajevo, te rekonstrukciju lokalnih puteva i izgradnju mostova.

U nastavku je tabelarni prikaz koji sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od pet prioritetnih ciljeva sa početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Cilj	Indikatori	Početna i ciljne vrijednosti	
		2014	2020
Strateški cilj: Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	Indeks razvijenosti	91,8	98
	BDP u mil KM	227	238
	BDP/pc	6.993	7.483
	Stepen zaposlenosti u %	29,3	34
	Neto plata u KM	751	901
	Vanjskotrgovinska razmjena u mil KM	237	284
Prioritetni cilj 1: Ojačati privredu i poticati izvozno orijentisanu industriju	Izvoz u mil KM	136	190
	Uvoz u mil KM	101	121
	Investicije u mil KM	36	43
	Indeks obima industrijske proizvodnje	117	127
Prioritetni cilj 2: Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	Ukupna požnjevena površina u ha	1.822	1.913
	Ukupan broj stabala voća	527.130	535.580
	Ukupan broj grla stoke (uključujući košnice)	45.452	47.653
	Proizvodnja šumskih sortimenata m ³	29.243	32.167
Prioritetni cilj 3: Razviti turističku ponudu i infrastrukturu u skladu sa raspoloživim potencijalima	Broj dolazaka turista	2.467	3.034
	Broj noćenja turista	5.563	6.787
	Broj registrovanih ležaja	202	250
	Promet u ugostiteljstvu	3.174.300	5.078.880
Prioritetni cilj 4: Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	Broj poslovnih subjekata	1.396	1.446
	Broj poslovnih zona	7	9
	Broj poslovnih inkubatora	0	1
	Broj zaposlenih	6.458	7.808
	Broj nezaposlenih	3.636	3.036
Prioritetni cilj 5: Unaprijediti putnu infrastrukturu	Brza cesta Goražde Sarajevo	Nema	Finalizirana dokumentacija i eksproprijacija
	Ukupan broj novih km rekonstruisanih lokalnih puteva	0	2
	Broj novih i rekonstruisanih mostova	0	2

Tabela 25: Prioritetni ciljevi za prvi strateški cilj sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Strateški cilj 2: Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja

Sama svrha lokalnog ekonomskog razvoja je proces poboljšanja ekonomskog kapaciteta lokalne zajednice u nastojanju da se poboljša njena ekonomska budućnost i kvaliteta života njenih građana. U tom procesu, sve interesne skupine su vrlo bitne za socio-ekonomski rast i razvoj. Unapređenje sigurnosti, jačanje i podržavanje obrazovanja, sporta i kulture, unapređenje tržišta radne snage, unapređenje zdravstvenih i socijalnih usluga su ključne težnje u sklopu drugog strateškog cilja u periodu 2016-2020. godine. Neki od pokazatelja krajnjeg rezultata ovih ciljeva treba da prikažu promjene u broju kriminalnih djela na području BPK Goražde, broju djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje, broj aktivnih članova u sportskim

institucijama, broj zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo u BPK Goražde, broj korisnika socijalne pomoći na 1000 stanovnika itd.

U nastavku je tabularni prikaz koji sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od prioriternih ciljeva sa početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Cilj	Indikatori	Ciljne vrijednosti	
		2014	2020
Strateški cilj: Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog življenja	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	64	64
	Broj ljekara zdravstvenih radnika/ 1000 stanovnika	7,2	8
	Broj prestupnika/ 1000 stanovnika	4,2	3
Prioritetni cilj 1: Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju	98	110 nastavnika/1.000 učenika
	Uključenje djece u obaveznu predškolsku nastavu %	18,7% ⁷²	40%
	Registrovani fakulteti	0	1
Prioritetni cilj 2: Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	Broj aktivnih članova u sportskim institucijama	1.150	2.000
	% aktivnih ženskih članova	8	35
Prioritetni cilj 3: Osigurati visok stepen sigurnosti građana	Broj prestupnika (godišnje)	136	100
	Riješeni broj registrovanih krivičnih dijela %	64	75
Prioritetni cilj 4: Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama kantona	Broj korisnika socijalne pomoći/1000 stanovnika	47,2	47
	Broj implementiranih kampanja usmjerenih ka podizanju svijesti o mentalnom i fizičkom zdravlju	0	4 ⁷³
	Socijalna karta	0	1

Tabela 26: Prioritetni ciljevi za drugi strateški cilj sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Strateški cilj 3: Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete Kantona

U cilju unapređenja stanja okoliša planira se povećanje pokrivenosti uslugama prikupljanja komunalnog otpada, te izgradnja i uspostava regionalne deponije kao dijela Regionalnog centra za upravljanje otpadom. Istovremeno, biće uloženi naponi za povećanjem nivoa selektivnog prikupljanja i reciklaže. Obzirom na trenutne relativno niske procenete stanovništva koje je priključeno na javne vodovode i gradsku

⁷² Procjena; postoje samo dvije predškolske ustanove sa 170 djece (jedna javna i jedna privatna) i to samo u općini Goražde; ukupan broj predškolske djece u BPK Goražde je 170; u 2009. je rođeno 237 djece, te bi približan broj djece (od 0-6 godina) trebao biti uključen u predškolsku 2014. godinu (71%); ako uzmemo u obzir da se radi o četiri starosne grupe (djeca ispod 3 godine, od 3 do 4 godine, od 4 do 5 godina, od 5 do 6 godina), u prosjeku 25% od 71% (ili 18,7% ukupnog broja djece) je uključeno u obavezni predškolski odgoj.

⁷³ Kontinuirano, sa početkom u 2016. g.

kanalizaciju, radiće se na proširenju i sanaciji mreže. Prioritet u okviru ovog strateškog cilja je i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne i toplotne energije, te utopljanje objekata i povećanje energetske efikasnosti.

U nastavku je tabularni prikaz koji sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od prioriteta ciljeva sa početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Cilj	Indikatori	Ciljne vrijednosti	
		2014	2020
Strateški cilj: Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete Kantona	Gubici u vodosnabdjevanju (%)	65	40
	Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda-urbano područje (%) ⁷⁴	50	70
	Emisija CO ₂ po glavi stanovnika (kg/st) ⁷⁵	0,07	0,045 ⁷⁶
	Udio reciklaže (komunalni i otpad sličan komunalnom) (%)	0	10
	Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada (komunalni) (%)	74	95
Prioritetni cilj 1: Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	Zaštićeni pejzaži (ha)	0	3084 ⁷⁷
	Kvalitet okolišnih komponenti (voda, zrak, tlo) – praćenje	Nije	Uspostavljeno
	Broj divljih deponija (uključujući Haldište i Vitkoviće)	42	0
Prioritetni cilj 2: Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete	Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće (%)	20 ⁷⁸	2
	Pokrivenost uslugama prikupljanja otpada (%)	74	95
	Nivo reciklaže (%)	0	10
	Udio adevatno zbrinutog komunalnog otpada (% od ukupne količine generisanog otpada)	0 ⁷⁹	80
	Udio adekvatno zbrinutog otpada iz specifičnih tokova (%)	0	10
	Stanovništvo koje je priključeno na gradsku kanalizaciju (%)	65	75
	Stanovništvo koje je priključeno na vodovod (%)	60	70
Prioritetni cilj 3: Povećanje energetske efikasnosti postojećih potrošača i	% utopljenih/rashlađenih javnih objekata (od ukupnog)	3 ⁸⁰	15
	% energetski certificiranih javnih objekata	0	20

⁷⁴ Procjenjeno u odnosu na broj stanovnika i prijavljeni broj domaćinstava i privrede sa priključkom, te broj stanovnika u kantonu (domaćinstvo – 4 člana)

⁷⁵ Prema podacima iz registra FBiH, podatke revidirati u narednim godinama obzirom da svi nisu izvještavali, kao i da nema vrijednosti iz emisija pojedinačnih malih ložišta

⁷⁶ OECD zemlje

⁷⁷ Planiranja područja, nema podataka o trenutno zaštićenim područjima

⁷⁸ Procjena

⁷⁹ Pretpostavka, obzirom da je reciklaža 0, te da još nema izgrađene sanitarne deponije

⁸⁰ Procjena

unapređenje korištenja obnovljivih izvora energije	Proizvodnja el. Energije iz mHE (MW)	12,68 ⁸¹	16
--	--------------------------------------	---------------------	----

Tabela 27: Prioritetni ciljevi za treći strateški cilj sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Strateški cilj 4: Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona

U savremenim uslovima, unapređenje javne uprave kroz reformske process ili kroz unapređenje postojećih procedura rada je jedan od ključnih uslova za uspješno provođenje strateških ciljeva razvoja u svim oblastima društva. Na temelju europskih principa dobre uprave, potrebno je unaprijediti efikasnost, efektivnost i transparentnost javne uprave, te ojačati samu ekonomičnost sistema uprave BPK Goražde. Spomenuti prioritetni ciljevi koji se vežu za ovaj strateški cilj će osigurati neophodnu strukturu kroz koju će se moći realizirati kako implementacija tako i praćenje rezultata kao što su unapređenje usluga putem savremenih tehnologija prvenstveno kroz e-servise, realizacija strateških ciljeva i dr.

U nastavku je tabularni prikaz koji sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od prioritetnih ciljeva sa početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Cilj	Indikatori	Ciljne vrijednosti	
		2014	2020
Strateški cilj: Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona	Certifikat za povoljno poslovno okruženje (BFC) za pripadajuće općine u BPK Goražde	0	2 ⁸²
	Broj funkcionalnih privrednih savjeta ukupno na nivou kantona	0	3
	Broj implementiranih e-servisa u službi građana/ki (npr. 24 satni email servis, ePredmet itd.)	0	4
	Broj uspješno implementiranih javno-privatnih partnerstva	0	2
Prioritetni cilj 1: Povećati efikasnost i transparentnost javne uprave Kantona	Izrada budžeta za građane/ke	0	4 ⁸³
	Održavanje javnih rasprava sa temom promocije i razumijevanja budžeta za građane/ke	0	8 ⁸⁴
	Identifikacija projekata podobnih za JPP model	0	2 ⁸⁵
	Provedba studije izvodljivosti za JPP model	1	4
	Formiranje privrednih savjeta u skladu sa sektorskim opredjeljenjima	0	3 ⁸⁶
	Stepen realizacije Strategije razvoja (%)	0	80
Prioritetni cilj 2: Modernizovati javnu upravu	Analiza potreba servisa za socijalno isključene kategorije	0	2 ⁸⁷
	Implementiran e-servis 24 satni email servis	0	1

⁸¹ Izvor: http://www.bhkcigre.ba/bosanski/skupovi/seminar1077/2_diskusija.pdf

⁸² Minimum dvije od tri općine unutar BPK Goražde je BFC certificirana

⁸³ Kontinuirano, sa početkom 2017. godine

⁸⁴ Dvije javne rasprave/okrugla stola za svaki budžet za građane/ke

⁸⁵ Analiza i identifikacija projekata pogodnih za JPP model se treba raditi kontinuirano – 2016., 2017., 2018.

⁸⁶ Privredni savjeti moraju biti funkcionalni – zvanično oformljeni, sa pravilnicima rada, te okupljati javni, privatni i civilni sektor, kao i akademsku zajednicu, donatore, finansijski sektor (u skladu sa strateškim fokusom)

⁸⁷ Analiza servisa ispred javne uprave za jačanje socijalne inkluzije tj. za socijalno isključene kategorije svake dvije godine (2017. i 2019.)

	Implementirati sistem za upravljanje dokumentima unutar kantona	0	1
	Osigurati One Stop servis za upite građana – privatnog i civilnog sektora	0	1

Tabela 28: Prioritetni ciljevi za četvrti strateški cilj sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

3.4. Veza sa planskim dokumentima

U cilju osiguranja vertikalne i horizontalne integracije i usklađenosti sa strateškim okvirom BPK Goražde, posmatrana je usklađenost svakog strateškog cilja sa strateškim dokumentima viših nivoa, i to usklađenost sa Strategijom razvoja BiH 2010-2020.⁸⁸, Strategijom socijalne uključenosti BiH 2010-2020., te Reformskom agendom koju je prihvatilo Vijeće ministara BiH, Vlada FBiH i Vlada BPK Goražde. Također, analizirana je usklađenost svakog strateškog cilja sa Višedržavnim strateškim dokumentom za IPA II 2014-2020. koji je usvojila Evropska 30.6.2014. godine, te sa Indikativnim strateškim dokumentom za BiH IPA II 2014-2017. koji je usvojila Evropska komisija 15.12.2014. godine. Vijeće Evrope je u Briselu, 17.06.2010. godine usvojilo dokument „Evropa 2020“ kao svoju novu strategiju za zapošljavanje, pametan, održiv i inkluzivan razvoj – gdje je također napravljena paralela sa Strategijom razvoja Kantona.

U nastavku je dat prikaz veze četiri strateška cilja Strategija razvoja BPK Goražde sa ciljevima iz strateškog okvira viših nivoa vlasti u BiH, kao i međunarodnim strateškim dokumentima.

⁸⁸ Vlada FBiH je na 157. sjednici Vlade FBiH (21.09.2010.) podržala Strategiju razvoja BiH i Strategiju socijalne uključenosti BiH za period 2010-2020. godine

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA							
BPK Goražde Strateški ciljevi	Strategija razvoja BiH 2010.-2020.	Strategija socijalne uključenosti BiH 2010.-2020.	Reformska agenda 2015.-2018.	IPA II 2014.- 2020.	IPA II za BiH 2014.-2017.	Evropa 2020	SEE Evropa 2020
	Strateški cilj:	Strateški podcilj:	Oblast razvoja:	Prioriteti za pristupnu pomoć:	Ključni sektori:	Prioritetne oblasti:	Strateški ciljevi:
Cilj 1	Konkurentnost Zapošljavanje Održivi razvoj	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja	Poslovna klima i konkurentnost; Tržište rada	Konkurentnost privrede i inovacije	Konkurentnost privrede i inovacije	Pametan razvoj	Integrirani razvoj, pametan razvoj
Cilj 2	Održivi razvoj; Socijalna uključenost; EU integracije	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja; Poboljšati položaj porodica sa djecom; Poboljšati obrazovanje; Poboljšati zdravstvenu zaštitu; Poboljšati položaj osoba sa invaliditetom	Tržište rada; Reforma socijalne zaštite i penzija	Životna sredina i klimatske aktivnosti; Civilna zaštita; Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike	Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike; Osnovna prava	Inkluzivan razvoj	Inkluzivan razvoj
Cilj 3	Održivi razvoj Konkurentnost	Poboljšati obrazovanje	NA	Životna sredina i klimatske aktivnosti; Civilna zaštita Transport; Energija	Konkurentnost i inovacije	Održiv razvoj	Održiv razvoj
Cilj 4	Održivi razvoj; EU integracije	NA	Vladavina prava; Dobro upravljanje; Reforma javne uprave	Demokratija i upravljanje	Demokratija i upravljanje; Vladavina prava	Inkluzivan razvoj	Uprava za razvoj

Tabela 29: Usklađenost strateških ciljeva BPK Goraždesa ciljevima iz strateških okvira viših nivoa vlasti u BiH i relevantnim međunarodnim strateškim dokumentima

STRATEGIJA RAZVOJA BPK GORAŽDE ZA PERIOD 2016-2020.

4. Programski okvir

4.1. Mjere po strateškim ciljevima

STRATEŠKI CILJ 1

**Uspostaviti pogodno privredno okruženje i
dinamičnu privredu, zasnovanu na
prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji**

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Ojačati privredu i podsticati izvozno orijentisanu industriju	
MJERA	1.1.1. Unapređenje kvalitete proizvoda i tehnologija u strateškim industrijama BPK Goražde uz fokus na čiste tehnologije	
CILJ MJERE	- Povećati konkurentnost preduzeća u strateškim industrijama kroz uvođenje pogodnosti poslovanja, novih i čistih tehnologija i standarda u cilju očuvanja privredne tradicije	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.1.1.	Podrška privrednim društvima za povećanje proizvodnje uključujući uvođenje novih proizvoda i tehnologija u strateškim industrijama
	1.1.1.2.	Uspostava revolving fonda za podsticanje rada privrednih subjekata
	1.1.1.3.	Podrška privrednim društvima za uvođenje/obnavljanje međunarodnih standarda za izvoznu konkurentnost
	1.1.1.4.	Podrška programima zapošljavanja u prerađivačkoj industriji
	1.1.1.5.	Implementacija partnerstva za pisanje projekata za jačanje kapaciteta privrede (implementacija Sporazuma)
	1.1.1.6.	Podrška uspostavljanje tehnološkog parka
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika podrške za uvođenje novih proizvoda ili tehnologija - Broj preduzeća korisnika revolving fonda - Broj preduzeća korisnika podrške za uvođenje/obnavljanje standarda - Broj novouposlenih radnika preuzetih sa Službe za zapošljavanje - Broj preduzeća učesnika obuke za pisanje projekata - Funkcionalan tehnološki park 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Obezbeđena podrška preduzećima za uvođenje novih proizvoda ili tehnologija</i> - <i>Pružena pomoć preduzećima u pripremi za uvođenje/obnavljanje standarda</i> - <i>Povećano zapošljavanje u prerađivačkoj industriji</i> - <i>Implementirane aktivnosti Sporazuma i obuke preduzeća</i> - <i>Nabavljena oprema i uspostavljen Tehnološki park</i>
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje indeksa industrijske proizvodnje - Povećanje zaposlenosti u prerađivačkoj industriji 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000.000 KM Izvori: Budžet BPK Goražde, JU Služba za zapošljavanje BPK Goražde, Viši nivoi vlasti, Banke	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministartstvo za privredu BPK Goražde ⁸⁹ (Privredna komora BPK Goražde, obrazovne institucija, općine)	
KORISNICI	Privredna društva BPK Goražde, građani	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji
PRIORITETNI CILJ	1.1. Ojačati privredu i podsticati izvozno orijentisanu industriju

⁸⁹ Prva navedena institucija u okviru svake mjere ce biti odgovorna sa koordinaciju svih projekata unutar date mjere

MJERA	1.1.2. Kreiranje atraktivnih mogućnosti za privredna ulaganja domaćih i stranih investitora	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti ambijent za privredna ulaganja - Promovisati investicione projekte u cilju privlačenja novih investicija 	
	1.1.2.1.	Uspostavljanje baze podataka za investitore-portal za investicijske projekte na području BPK Goražde
	1.1.2.2.	Usklađivanje zakonodavnog okvira
	1.1.2.3.	Priprema, promocija i realizacija projekata javno-privatnog partnerstva
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Funkcionalan portal baze za investitore - Usvojen zakonodavni okvir - Broj projekata javno privatnog partnerstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbeđene informacije za investitore i promovisani investicioni projekti - Unaprijeđeno upravljanje imovinom Kantona i lokalnim poslovanjem - Omogućena primjena Zakona o javno-privatnom partnerstvu u praksi
RAZVOJNI EFEKAT	- Povećanje vrijednosti ostvarenih investicija u BDP Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000 KM: Izvori: Budžet BPK Goražde i viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Privredna komora BPK Goražde, Udruženje poslodavaca BPK Goražde)	
KORISNICI	Potencijalni domaći i strani investitori, građani	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Ojačati privredu i podsticati izvozno orijentisanu industriju	
MJERA	1.1.3. Podrška izvoznoj orijentaciji privrede i supstituciji uvoza domaćom proizvodnjom	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Ojačati kapacitete i konkurentnost izvozno orijentisanih proizvođača i podržati uspostavljanje proizvodnje za supstituciju uvoza 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.3.1.	Promocija privrede BPK Goražde na sajmovima u BiH i inostranstvu
	1.1.3.2.	Uspostavljanje lanca vrijednosti (klastera) za podsticanje domaće proizvodnje ulaznih komponenti za strateške velike proizvođače
	1.1.3.3.	Podsticaji za izvozno-orijentisane proizvođače
	1.1.3.4.	Izdavanje „Privrednog vodiča“ na engleskom i njemačkom jeziku
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj podržanih učešća na sajmovima - Uspostavljeni klaster/i i broj članica - Vrijednost dodijeljenih poticaja preduzećima - Broj primjeraka Privrednog vodiča na engleskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđena promocija ponude privrede BPK Goražde - Obezbeđena podrška za uspostavljanje proizvodnje ulaznih komponenti za velike prerađivačke kapacitete - Obezbeđen program poticaja izvozno orijentisanim preduzećima - Obezbeđene informacije o privrednom okruženju BPK

	Goražde za potencijalne investitore i donatore
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje izvoza u prerađivačkoj industriji - Povećanje broja zaposlenih u prerađivačkoj industriji - Povećanje pokrivenosti uvoza izvozom
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	700.000 KM Izvori: Budžet BPK Goražde i viši nivoi vlasti
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020
NOSIOCI	Ministarsvo za privredu BPK Goražde, (Privredna komora BPK Goražde, Udruženje poslodavaca BPK Goražde, općine)
KORISNICI	Privredna društva BPK Goražde, građani

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	
MJERA	1.2.1. Primjena LEADER pristupa i diverzifikacije u ruralnom razvoju	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Ojačati partnerstvo za ruralni razvoj kroz formiranje i povezivanje Lokalnih akcionih grupa (LAG) - Poboljšati ruralnu infrastrukturu - Podržati diverzifikaciju na seoskim gazdinstvima 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.1.1	Uvezivanje općina sa područja BPK Goražde u LAG-ove, odnosno lokalne akcijske grupe
	1.2.1.2	Sanacija i asfaltiranje ruralne infrastrukture (putne, komunalne i el. infrastruktura)
	1.2.1.3	Izgradnja sistema za navodnjavanje (Hrenovice)
	1.2.1.4	Uvođenje novih usluga na poljoprivredno gazdinstvo
	1.2.1.5	Obezbeđenje većih podsticajnih mjera za poljoprivrednike
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih sastanaka LAG-ova - Dužina saniranih puteva u ruralnim područjima - Broj novih ruralnih domaćinstava pokrivenih komunalnom i el. infrastrukturom - Ukupna površina obuhvaćena sistemom za navodnjavanje - Broj educiranih poljoprivrednika za diverzifikaciju i nove proizvode - Vrijednost izdvajanja za poticaje poljoprivrede 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljeno partnerstvo za ruralni razvoj kroz povezivanje LAG-ova - Poboljšana infrastruktura u ruralnim područjima BPK Goražde (kanalizacija u MZ Jabuka., MZ Ustikolina, MZ Cvilin...) - Poboljšani uslovi za poljoprivredu kroz sistem navodnjavanja - Edukacija poljoprivrednika o diverzifikaciji poljoprivredne proizvodnje - Povećana izdvajanja za poticaje poljoprivrednoj proizvodnji
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje investicija u poljoprivredu - Povećanje standarda življenja na selu - Smanjenje odlaska mladih sa sela 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000,00 Izvor: budžet BPK Goražde, budžeti općina, sredstva EU fondova, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu, (općine, javna preduzeća za infrastrukturu)	
KORISNICI	Stanovnici ruralnih područja	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	
MJERA	1.2.2. Podrška povećanju obima i konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati poljoprivrednu proizvodnju u cilju povećanja dohotka ruralnog stanovništva - Unaprijediti znanja poljoprivrednih proizvođača o standardima u poljoprivrednoj proizvodnji 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.2.1	Studija poljoprivrednih mogućnosti i mogućnosti okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta na području BPK Goražde
	1.2.2.2	Izdavanje pod zakup državnog poljoprivrednog zemljišta
	1.2.2.3	Edukacije poljoprivrednih proizvođača u vezi sa podizanjem novih zasada voća, sjetva i sadnja ratarskih i povrtnih kultura
	1.2.2.4	Edukacija o proizvodnji organskih proizvoda i ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji
	1.2.2.5	Podrška poljoprivrednicima u certifikaciji kvaliteta poljoprivrednih proizvoda
	1.2.2.6.	Konzistentna registracija poljoprivrednih proizvođača
IZLAZNI/DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Ukupne obrađene površine u povećanje obradivih poljoprivrednih površina - Ukupan broj stabala voća - Ukupni prinosi u ratarstvu - Ukupne državne površine date u zakup i kultivisane - Broj proizvođača organskih proizvoda u BPK Goražde 	<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje novih zasada voća, sjetve i sadnje ratarskih kultura - Povećani ukupni prinosi za generisanje većeg dohotka poljoprivrednika - Povećana iskorištenost državnog zemljišta kroz davanje u zakup - Povećanje broja proizvođača sa certifikacijom za organsku proizvodnju u BPK Goražde
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje izvoza u poljoprivredi - Smanjenje uvoza u poljoprivredi 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	500.000,00 KM Izvor: budžet kantona, budžet općina, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu, (Udruženja poljoprivrednih proizvođača, zadruge, općine)	
KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	
MJERA	1.2.3. Povezivanje proizvođača iz ruralnih krajeva sa tržištem	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostaviti lanac vrijednosti klastera u proizvodnji - Unaprijediti promociju poljoprivredne ponude BPK Goražde 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.3.1	Podrška uspostavljanju klastera za poljoprivrednu proizvodnju

	1.2.3.2	Razvoj sistema otkupa i realizacije plasiranja na tržište kroz robne rezerve, programe kupujemo domaće i isplatu za socijalna davanja
	1.2.3.3	Jačanje kapaciteta zadruga i udruženja poljoprivrednika
	1.2.3.4	Promocija poljoprivredne proizvodnje BPK Goražde na sajmovima
	1.2.3.5	Povećanje zasada perspektivnih kultura i uspostavljanje skladišnih i prerađivačkih kapaciteta
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen klaster za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda - Broj uspostavljenih otkupnih stanica i sistema realizacije plasiranja na tržište - Broj članova u zadrugama i udruženjima poljoprivrednika - Broj organizovanih nastupa na poljoprivrednim sajmovima - Ukupna površina zasada - Kapacitet hladnjača i prerađivačkog kapaciteta 	<ul style="list-style-type: none"> - Povezani svi proizvođači u lancu proizvodnje - Povećani kapaciteti otkupnih stanica - Ojačani kapaciteti zadruga i udruženja kroz povezivanje i povećanje članstva - Povećana promocija poljoprivredne ponude - Povećani zasadi - Obezbeđeni uslovi za otkup i preradu voća i povrća
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje prerađivačke prehrambene proizvodnje BPK Goražde - Povećanje registrovanih poljoprivrednih gazdinstava i njihovo uključivanje u zadruge i udruženja 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.700.000,00 KM Izvor: budžet kantona, budžeti općina, donacije, viši nivoi vlasti, investitori	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu (Udruženja poljoprivrednih proizvođača, zadruge, poljoprivredni proizvođači)	
KORISNICI	Zadruge i udruženja poljoprivrednika, poljoprivredni proizvođači,	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	
MJERA	1.2.4 Korištenje šumskih proizvoda u svrhu ruralnog razvoja	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati iskorištenosti šumskih nedrvnih proizvoda za generisanje prihoda ruralnog stanovništva - Uspostaviti održivo upravljanje šumama 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.4.1	Edukacija o prikupljanju šumskih nedrvnih proizvoda i povezivanje sa prerađivačima
	1.2.4.2	Obnavljanje šumskih potencijala
	1.2.4.3	Edukacija o značaju šuma i prevenciji
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj sakupljača nedrvnih šumskih proizvoda povezanih sa prerađivačima - Ukupne pošumljene površine - Edukacija o zaštiti šuma - Broj inspeksijskih nadzora u šumarstvu - Broj edukativnih događaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Educirano ruralno stanovništvo o sakupljanju nedrvnih proizvoda i povezano sa prerađivačima - Održiva upotreba šumskih površina, kroz plansko obnavljanje šumskih potencijala

		<ul style="list-style-type: none"> - Povećana prevencija i zaštita šumskog bogatstva - Educirano stanovništvo o značaju šuma
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje proizvodnje i prodaje šumskih proizvoda - Smanjenje slučajeva nelegalne sječe šuma 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000,00 KM Izvor: budžet kantona, budžet općina, donacije, viši nivo vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu (JP BP šume, Udruženje poljoprivrednih proizvođača, udruženja koja djeluju u oblasti ekologije)	
KORISNICI	Stanovnici ruralnih područja	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale	
MJERA	1.2.5 Razvoj ruralne turističke ponude	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti ruralnu turističku infrastrukturu - Podržati tradicionalne manifestacije u ruralnim područjima 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.5.1	Edukacija i opremanje seoskih domaćinstava za ruralni turizam
	1.2.5.2	Izgradnja lovačkih domova i promocija lovstva
	1.2.5.3	Izgradnja sportsko-rekreativnih centara i izletišta
	1.2.5.4	Izgradnja ski-lifta
	1.2.5.5	Podrška tradicionalnim manifestacijama u ruralnim područjima (okupljanja-teferiči, koride ...)
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj opremljenih seoskih domaćinstava - Broj sportsko-rekreativnih centara i uređenih izletišta - Izgrađen ski-lift - Broj podržanih tradicionalnih manifestacija u ruralnim područjima 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđeni kapaciteti za ruralni turizam kroz opremanje seoskih domaćinstava - Stvoreni uslovi za razvoj lovstva kroz izgradnju kapaciteta i promociju - Obezbeđeni kapaciteti za sportsko-rekreativni turizam i izletništvo - Očuvanje tradicije u ruralnim područjima
RAZVOJNI EFEKAT	- Povećanje posjeta turista ruralnim područjima	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	350.000,00 KM Izvor: budžet kantona, budžet općina, donacije, viši nivo vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu (Turistička zajednica BPK Goražde, općine)	
KORISNICI	Stanovnici ruralnih područja, lovci, turisti	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Razvoj turističke ponude i infrastrukture u skladu sa raspoloživim potencijalima	
MJERA	1.3.1. Izgradnja turističkih destinacija/lokacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa	
CILJ MJERE	- Unaprijediti turističku ponudu na području BPK Goražde	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.1.1	Izgradnja zaštićene zona nekropola stećaka Hrančići-Goršić polje
	1.3.1.2	Izrada kapije na mjestu prelaska Osmanlija preko Drine

	1.3.1.3	Izgradnja parka i Rimskog mosta
	1.3.1.4	Izgradnja centra Drinskim mučenicama
	1.3.1.5	Podrška Izgradnja etno sela
	1.3.1.6	Podrška rekonstrukcija etno-sela
	1.3.1.7	Botanički park prirode „Modran“
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgrađena infrastruktura u Goršić polju - Izgrađena kapija na mjestu prelaska Osmanlija preko Drine - Broj uređenih etno sela - Izgrađen park i Rimski most - Izrađen centar Drinskim mučenicama - Uređen botanički park prirode „Mordan“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Uređenja lokacija sa kulturno-historijskim naslijeđem - Unaprijeđena ponuda etno-turizma - Obogađena ponuda destinacija sa prirodnim naslijeđem
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja posjeta turista - Povećanje broja noćenja u BPK Goražde 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, investitori, kreditiranje	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Turistička zajednica BPK Goražde, općine)	
KORISNICI	Građani BPK Goražde, turisti	

STRATEŠKI CILJ	1.Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu,zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Razvoj turističke ponude i infrastrukture u skladu sa raspoloživim potencijalima	
MJERA	1.3.2. Izgradnja sportsko-rekreativne ponude	
CILJ MJERE	- Unaprijediti sportsko-rekreativnu turističku ponudu na području BPK Goražde	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.2.1	Izrada projektne dokumentacije za Sportsko-rekreativni centar Toplik
	1.3.2.2	Izgradnja brdskih biciklističkih staza
	1.3.2.3	Podrška izgradnji sportsko-rekreativnih sadržaja
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgrađen projekt za Sportsko-rekreativni centar Toplik - Dužina izgrađene biciklističke 	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbeđena projektna dokumentacija za izradnju sportsko-rekreativnog centra - Stvoreni uslovi za razvoj biciklizma
RAZVOJNI EFEKAT	- Povećanje broja sportskih događaja u BPK Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, investitori, kreditiranje	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Ministarstvo za obrazovanje,mlade, nauku,kulturu i sport BPK Goražde, općine, projekti)	
KORISNICI	Građani BPK Goražde, sportski klubovi	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Razvoj turističke ponude i infrastrukture u skladu sa raspoloživim potencijalima	
MJERA	1.3.3. Unaprijeđenje riječnog i planinskog turizma	
CILJ MJERE	- Unaprijediti turističku ponudu riječnog i sportskog turizma na području BPK Goražde	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.3.1	Nastavak izgradnje skijališta Kriva Draga
	1.3.3.2	Promoviranje i podrška planinarskom domu Ruda Glava
	1.3.3.3	Izrada Master plana za valorizaciju potencijala rijeke Drine
	1.3.3.4	Poribljavanje rijeka Drine i Prače u cilju razvoja ribolovnog turizma
	1.3.3.5	Uređenje plaža na obalama rijeke Drine
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgrađena infrastruktura skijališta Krivak Draga - Elektrificiran objekat Planinskog doma na Rudoj Glavi - Izrađen Master plan - Ukupni kg ribe za poribljavanje - Dužina uređenih plaža 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđena infrastruktura za zimski turizam - Poboľjšani uslovi planinarskog turizma - Ispitani turistički potencijali rijeke Drine - Obogaćen riblji fond rijeke Drine - Uređene plaže na obali Drine
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja posjeta turista - Povećanje broja noćenja u BPK Goražde 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Turistička zajednica BPK Goražde, općine, projekti)	
KORISNICI	Građani BPK Goražde, ljubitelji planinarenja, skijanja, ribolova	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Razvoj turističke ponude i infrastrukture u skladu sa raspoloživim potencijalima	
MJERA	1.3.4. Promocija turističke ponude i podrška turističkim manifestacijama i događajima	
CILJ MJERE	- Privući veći broj turista u BPK Goražde promocijom obogaćene turističke ponude	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.3.1	Promocija turizma Gornje-drinske regije
	1.3.3.2	Podrška festivalskim manifestacijama
	1.3.3.3	Škola u prirodi u Fočanskoj jabuci
	1.3.3.4	Unaprijeđenje saradnje sa putničkim agencijama u Kantonu Sarajevo i susjednim regijama Višegrad i druge
	1.3.3.5	Uspostavljanje turističkih info-pultova
	1.3.3.6	Kuća zanata u Goraždu za prodaju suvenira i tradicionalnih zanatskih proizvoda
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj promotivnih događaja - Broj festivalskih manifestacija - Broj učesnika škole u prirodi 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana promocija turističke ponude za privlačenje većeg broja turista

	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zajedničkih ponuda/saradnje sa turističkim agencijama iz susjednih regija - Broj info-pultova - Otvorena Kuća zanata 	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbeđena podrška za festivale u cilju privlačenja turista učesnik i posjetitelja festivala - Ostvarena uključenost u regionalnu turističku ponudu kroz uspostavljenu saradnju sa turističkim agencijama u susjednim regijama - Obezbeđena dostupnost informacije za turiste - Obezbijediti uslove za promociju proizvoda starih zanata
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja posjeta turista - Povećanje broja noćenja u BPK Goražde 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, Turistička zajednica BPK Goražde, općine, turističke agencije)	
KORISNICI	Građani BPK Goražde, turisti	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.4. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	
MJERA	1.4.1. Unaprijeđenje postojeće i izgradnja nove poduzetničke infrastrukture	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Stvoriti prostorne uslove i infrastrukturu za otvaranje novih ili rast postojećih preduzeća kroz ulaganja bilo domaćih ili stranih investitora; - Obezbijediti podršku za izgradnju infrastrukturnih objekata i olakšice za preduzeća u industrijskim zonama 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.1.1.	Izgradnja novih industrijskih zona
	1.4.1.2.	Proširenje/rekonstrukcija postojećih industrijskih zona
	1.4.1.3.	Angažovanje neperspektivnih vojnih objekata na području BPK Goražde u svrhu privrednog razvoja (Vinčica u Prači i Šišeta u Goraždu, kasarna u Ustikolini)
	1.4.1.4.	Sufinansiranje infrastrukturnih projekata unutar industrijskih zona (Vitkovići i Rasadnik u Goraždu, Vinčica Pale-Prača i Vrbnički potot u Foča Ustikolina te Pobjeda)
	1.4.1.5.	Izrada studije opravdanosti uspostavljanja poslovne zone na lokalitetu Haldište (nakon rezultata Studije o mogućnostima saniranja područja i uklanjanja šljake).
	1.4.1.6.	Program podrške preduzećima u industrijskim zonama za modernizaciju i zapošljavanje i izradu monografija industrijskih zona
	1.4.1.7.	Formiranje slobodnih zona
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novo otvorenih industrijskih zona; - Neperspektivni vojni objekti dovedeni u stanje otvaranja novih privrednih subjekata 	<ul style="list-style-type: none"> - Otvorena nova preduzeća u novim ili rekonstruisanim industrijskim zonama - Neiskorišteni vojni objekti Vinčica u Prači i Šišeta u

	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zona sa izrađenim prilaznim putevima - Broj monografija - Urađena Studija opravdanosti uspostavljanja nove poslovne zone na Haldištu - Broj novih radnih mjesta u industrijskim zonama - Formirana slobodna zona 	<p>Goraždu stavljeni u funkciju privrednog razvoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgrađeni/rekonstruisani prilazni putevi za zone Vitkovići i Rasadnik u Goraždu, Vinčica Pale-Prača i Vrbnički potot u Foča Ustikolina - Unaprijeđeni uslovi u zoni Pobjeda - Analizirana opravdanost uspostavljanja poslovne zone na lokalitetu Haldište - Obezbeđena podrška za zapošljavanje u industrijskim zonama
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja malih i srednjih preduzeća korisnika zona - Povećanje broja zaposlenih u zonama 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.500.000,00 Izvor: Budžet BPK Goražde i Viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministartstvo za privredu BPK Goražde (Privredna komora BPK Goražde, općine, projekti, viši nivoi vlasti)	
KORISNICI	Privredna društva i poduzetnici	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.4. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	
MJERA	1.4.2. Unaprijeđenje poslovnog okruženja kroz reformu zakonskog okvira BPK Goražde i promociju pogodnosti	
CILJ MJERE	- Kreirati povoljno poslovno okruženje za poslovanje i investicije	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.2.1.	Uspostavljanje info pultova za registraciju preduzeća i drugih poslova vezanih za otpočinanje biznisa
	1.4.2.2.	Program podrške za MSP i obrte uključujući olakšica za novoosnovane privredne subjekte
	1.4.2.3.	Izmjene zakonskog okvira za smanjenje parafiskalnih nameta
	1.4.2.4.	Promovisati primjenu modela javno-privatnog partnerstva
	1.4.2.5.	Razvoj zakonodavnog okvira za koncesije
	1.4.2.6.	Zona unaprijeđenog poslovanja BIZ Goražde – Centar za pružanje usluga za MSP
	1.4.2.7.	Razvijanje programa prezentovanja mogućnosti uključivanja dijaspore i jačanje kapaciteta institucija nadležnih za ova pitanja
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj otvorenih info-pultova - Broj korisnika podrške-poticaja i vrijednost poticaja - Broj preduzeća korisnika programa olakšica - Izmjena zakonskog okvira parafiskalnih nameta - Broj projekata javno-privatnog partnerstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbeđena podrška za preduzeća u procesu registracije poslovanja i investiranja - Unaprijeđena podrška a MSP i obrte uz povećanje poticaja - Smanjeni parafiskalni nameti kroz unaprijeđenje zakonskog okvira

	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivan Centar u zoni BIZ Goražde - Uključena dijaspora 	<ul style="list-style-type: none"> - Osigurane olakšice za novoosnovana preduzeća - Uspostavljen Centar za pružanje usluga za MSP u Goraždu
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja poslovnih subjekata - Povećanje vrijednosti investicija 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	300.000 KM: Izvor: Budžet BPK Goražde i Viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarsvo za privredu BPK Goražde (Privredna komora BPK Goražde)	
KORISNICI	Privredna društva i poduzetnici	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.4. Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje	
MJERA	1.4.3. Podrška za zapošljavanje	
CILJ MJERE	- Smanjiti broj nezaposlenih na evidenciji kroz sufinansiranje programa zapošljavanja i obuka	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.3.1.	Program sufinansiranja pripravničkog staza mladih
	1.4.3.2.	Program sufinansiranja zapošljavanja dugoročno nezaposlenih osoba
	1.4.3.3.	Program zapošljavanja žena
	1.4.3.4.	Program obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije
	1.4.3.5.	Program zapošljavanja dugoročno nezaposlenih osoba sa VSS
	1.4.3.6.	Program obuke nezaposlenih osoba
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj sufinansiranih pripravnika - Broj sufinansiranih zapošljavanja dugoročno nezaposlenih osoba - Broj sufinansiranih zapošljavanja žena - Broj korisnika obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije - Broj sufinansiranih zapošljavanja dugoročno nezaposlenih osoba sa VSS - Broj korisnika obuke nezaposlenih osoba 	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjen broj mladih bez pripravničkog staža - Smanjen broj dugoročno nezaposlenih osoba na evidenciji - Smanjen broj nezaposlenih žena - Povećan broj dokvalifikovanih i prekvalifikovanih osoba - Smanjenje broja dugoročno nezaposlenih osoba sa VSS - Unaprijeđeni kapaciteti nezaposlenih osoba kroz obuke
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja zaposlenih - Smanjenje broja nezaposlenih 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.400.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde i Viši nivoi vlasti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarsvo za privredu BPK Goražde (Služba za zapošljavanje BPK Goražde)	
KORISNICI	Privredna društva i nezaposlene osobe	

STRATEŠKI CILJ	1. Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji	
PRIORITETNI CILJ	1.5 Unaprijediti putnu infrastrukturu	
MJERA	1.5.1. Izgradnja i rekonstrukcija regionalnih cesta	
CILJ MJERE	- Unaprijediti kvalitet saobraćajne povezanosti BPK Goražde za povećanje zadovoljstva privrednika i građana	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.5.1.1	Izgradnja ceste Sarajevo - Goražde
	1.5.1.2	Rekonstrukcija Mosta žrtava genocida u Goraždu
	1.5.1.3	Rekonstrukcija raskrsnice magistralne ceste M-20 i priključne saobraćajnice iz naselja Vitkovići
	1.5.1.4	Modernizacija magistralne ceste M-20, dionica od priključka ulice 22-og maja do priključka ulice Muhidina Mašića Munje
	1.5.1.5	Modernizacija i rekonstrukcija regionalne ceste R-448, dionica Zupčići - Potkozara, ulica Meha Drljevića, Sarajevska ulica, Hrenovica-Goražde
	1.5.1.6	Izgradnja raskrsnice kružnog toka u ulici Zaima Imamovića
	1.5.1.7	Rekonstrukcija puteva Mravinjac-Berič-Spahovići
	1.5.1.8	Rekonstrukcija puteva: Osanića-Ilovača-Brzača i drugih
	1.5.1.9	Sufinansiranje rekonstrukcije i modernizacije lokalnih cesta
	1.5.1.10	Izrada projektne dokumentacije za izgradnju mosta preko Drine u Ustikolini:
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Ukupan broj km ceste - Ukupan broj km rekonstruisanih lokalnih puteva -	- Unaprijeđena putna povezanost BPK Goražde sa Kantonom Sarajevo - Unaprijeđena putna infrastruktura unutar BPK Goražde -
RAZVOJNI EFEKAT	- Smanjenje odliva stanovnika iz BPK Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	7.600.000,00 KM Izvor: Budžet BPK Goražde i viši nivoi vlasti, kreditiranje	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020	
NOSIOCI	Ministarstvo za privredu BPK Goražde (Direkcija za ceste BPK Goražde, općine)	
KORISNICI	Građani BPK Goražde	

Tabela 27: Programski plan realizacije prvog strateškog cilja

STRATEŠKI CILJ 2

**Učiniti BPK Goražde mjestom kvalitetnog
življenja**

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.1 Stvaranje uslova za cjeloživotno učenje i planiranje programa za dodatno usavršavanje (prekvalifikacija - dokvalifikacija) u skladu sa potrebama tržišta rada	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • povećana pismenost stanovništva; • razvijanje svjesnosti o važnosti obrazovanja; • povećati kompetencije nezaposlenih radi unaprijeđenja znanja; • podići nivo obrazovanja na veći nivo; • uspostavljanje mobilnosti radne snage i jačanja ljudskih potencijala na području BPK Goražde kroz primjenu zakonskih pretpostavki za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju i obuku mladih nezaposlenih ljudi, a u cilju brže zapošljivosti; • dobiti kvalitetne zakone, podzakonske akte i druge dokumente iz oblasti obrazovanja koji počivaju na EU standardima i principima; • povećati mogućnost učenika za dobijanje zaposlenja. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.1.1	Stvaranje ambijenta za uključivanje građana u proces cjeloživotnog učenja kroz edukacije stanovništva
	2.1.1.2	Podizanje svijesti stanovništva o važnosti opismenjavanja i sticanja osnovnih životnih kompetencija
	2.1.1.3	Unaprijediti znanja, vještine i kompetencije odraslih za zapošljivost, mobilnost na tržištu rada i konkurentnost
	2.1.1.4	Povećati kompetencije zaposlenih u cilju postizanja bržeg privrednog razvoja
	2.1.1.5	Uspostaviti sistem osiguranja kvaliteta u obrazovanju odraslih kroz obuku i podizanje životnih vještina
	2.1.1.6	Unaprijediti zakonodavnu regulativu u oblasti cjeloživotnog učenja u skladu sa društvenim i privrednim potrebama kantona
	2.1.1.7	Provođenje programa za dodatno usavršavanje na osnovu analize i utvrđivanja prioriteta (prekvalifikacija - dokvalifikacija) u skladu sa potrebama tržišta rada i u saradnji sa organizacijama civilnog društva
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih edukacija; - učešće na televizijskim emisijama; - izrada promotivnih materijala; - broj izmjena i dopuna postojećih zakona; Broj donesenih 	<ul style="list-style-type: none"> - veći broj lica koja se upisuju u različite vidove obrazovanja; - svi školski obveznici pohađaju školu redovno i kontinuirano; - povećanje mogućnosti zapošljavanja; - razvijene kompetencije i mogućnosti apliciranja na različite vrste poslova; - razvijen sistem obrazovanja odraslih;

	<p>zakonskih i podzakonskih akata;</p> <ul style="list-style-type: none"> - učešće na informativnim i edukativnim sastancima; - promocija cjeloživotnog učenja; - donešen Zakon o obrazovanju odraslih; - unaprijeđenjen rad obrazovnih ustanova za obuku odraslih. 	<ul style="list-style-type: none"> - zadovoljni polaznici obrazovnih programa; - uspostavljena baza podataka o potrebama nezaposlenih mladih ljudi za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju; - utvrđena lista zanimanja koji su neophodni poslodavcima za razvoj privrede; - uključene nevladine organizacije.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - kvalitetniji proces profesionalne orijentacije u skladu s sposobnostima polaznika ali i interesom društvene zajednice. <p>Implementacijom ovih mjera građani BPK Goražde će biti dodatno educirani po pitanju važnosti opismenjavanja, pohađanja škola i cjeloživotnog obrazovanja. U tom smislu neophodno je da obrazovani sistem obezbijedi da se raspoloživa radna snaga, brzi i kvalitetno može obučiti te prekvalifikovati i dokvalifikovati za određena zvanja i zanimanja u skladu sa potrebama tržišta rada. Također, značajno će se razvijati i obrazovane ustanove kroz edukaciju kadrova i uvođenje novih NPP.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000 KM Izvor: Budžet BPK Goražde; viši nivoi vlasti FBiH, NVO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde	
KORISNICI	Građani BPK Goražde, uposlenici obrazovnih ustanova	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.2 Redovno srednjoškolsko obrazovanje uskladiti sa potrebama tržišta rada	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • obezbijediti da učenici uče po programima koji u najvećoj mjeri osiguravaju da će biti osposobljeni da stečeno znanje primjene u okviru svog radnog mjesta; • povećati kompetencije nezaposlenih radi unaprijeđenja znanja; • podići nivo obrazovanja na veći nivo; • obezbijediti da poslodavci aktivno učestvuju u donošenju politika upisa u srednje obrazovanje. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.2.1	Uskladiti postojeću zakonodavnu regulativu vodeći računa o društvenim i privrednim potrebama kantona

	2.1.2.2	Revidiranje Nastavnih planova i programa u cilju usklađivanja sa potrebama tržišta rada i sticanja praktičnih vještina u srednjim školama
	2.1.2.3	Uspostava saradnje sa privrednim subjektima u cilju sticanja praktičnih znanja i vještina u procesu obrazovanja
	2.1.2.4	Analiza o strateškom obrazovanju mladih usklađeno sa potrebama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj izmjena i dopuna postojećih zakona; broj donesenih zakonskih i podzakonskih akata; - usklađen zakonodavni okvir i NPP sa intresima poslodavaca i društva; - povećana praktična znanja i vještine kroz; - Izrada analize. - Broj novih obrazovnih programa usklađenih s potrebama tržišta rada. 	<ul style="list-style-type: none"> - usvojeni zakoni iz oblasti srednjeg obrazovanja kao i Zakon o obrazovanju odraslih koji se zasnivaju na evropskim standardima i principima; - doneseni NPP za srednje tehničke škole i srodne škole kao i sve srednje strukovne škole (trogodišnje i četverogodišnje); - veći broj zaposlenih mladih ljudi sa praktičnim znanjima i vještinama; - zadovoljni učenici; - zadovoljni poslodavci.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje; - kvalitetniji proces profesionalne orijentacije i usmjeravanja učenika. <p>Dobar obrazovni sistem je onaj koji u potpunosti ispunjava cilj tj. onaj koji omogućava korisnicima da nakon okončanja istog obezbijede zaposlenje u okviru struke. Nastavni planovi i programi zahtijevaju kontinuirane izmjene i prilagođavanje rastu i razvoju privrede. Tržište rada zahtijeva osposobljene i educirane kadrove koje naš obrazovni sistem to mora i obezbijediti. Broj nezaposlenih potrebno je smanjiti i opredjeliti se za obrazovanje profila koji su deficitarni u BPK Goražde.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde; viši nivoi vlasti,NVO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, Pedagoški zavod,Privredni subjekti	
KORISNICI	Učenici BPK Goražde, poslodavci, prosvjetni radnici	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.3. Povećanje kapaciteta i uslova rada predškolskih ustanova	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • obezbijeđenje institucionalnog vida zbrinjavanja djece u BPK Goražde; • sve predškolske ustanove moraju biti opremljene u skladu sa Pedagoškim standardima. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.3.1	Otvaranje dječijeg vrtića u Vitkovićima i Ustikolini
	2.1.3.2	Obezbijeđenje prostora i finansiranja za povećanje kapaciteta vrtića za novih 100 mjesta u vrtićima u Goraždu (dvije jasličke grupe i dvije grupe za djecu od 3 do 6 godina)
	2.1.3.3	Zamjena kompletnog namještaja u učionicama JU za Predškolski odgoj i obrazovanje Goražde
	2.1.3.4	Opremanje trpezarije savremenim namještajem u JU za Predškolski odgoj i obrazovanje Goražde
	2.1.3.5	Nabavka savremenih didaktičkih sredstava za rad sa djecom u JU za Predškolski odgoj i obrazovanje Goražde
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza potrebe za otvaranjem vrtića - Izrada projektne dokumentacije - Opremljen objekat u skladu sa Pedagoškim standardima - Obezbijeđen stručan kadar - Otvoreni vrtići u Vitkovićima i Ustikolini - Obezbijeđena finansijska sredstva - Obezbijeđen prostor - Broj uključene djece - Nabavljen namještaj u učionicama - Nabavljen namještaj u trpezariji - Obezbijeđena didaktička sredstva. 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje nataliteta - Povećan broj djece u vrtićima - Razvoj lokalnih zajednica - Kvalitetniji uslovi i sredstva za odgoj
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj djece u vrtićima; - povećan broj uposlenih u predškolskoj oblasti u BPK Goražde. <p>Građanima Kantona bi institucionalna briga djece značajno olakšala život. Ovo je također jedna od mjera za povećanje i podršku natalitetu na području BPK Goražde. U Općini Foča u Federaciji –Ustikolina</p>	

	otvaranje vrtića dodatno bi motivisalo stanovnike za povratak i ostanak na ovom području Kantona.
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	900.000,00 KM Izvor: općinski budžeti, budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, NVO
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2017.-2020.g.
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde , Općina Goražde, Općina Foča u Federaciji, Općina Pale u Federaciji
KORISNICI	Građani BPK Goražde, predškolske ustanove, lokalne zajednice stručni kadrovi

STRATEŠKI CILJ	2.Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.4. Dostupnost predškolskog obrazovanja za svu djecu	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • obezbijediti da svako dijete na području Bosansko-podrinjskog kantona uživa ista prava tj. da sva djeca imaju iste prilike za razvoj, druženje, socijalizaciju, obrazovanje; • zadržavanje stanovništva u ruralnim i rubnim dijelovima Kantona; • edukacija mladih bračnih parova o značaju produktivnog roditeljstva i značaju kvalitetnog ranog obrazovanja. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.4.1	Osigurati kontinuiran rad mobilnih vrtića/igraonica u sredinama gdje postoje objekti osnovnih škola
	2.1.4.2	Osigurati realizaciju obaveznog programa za djecu u godini pred polazak u školu
	2.1.4.3	Edukacija stanovništva /roditelja o značaju ulaganja u razvoj djeteta
	2.1.4.4.	Osiguranje uključivanja djece iz ruralnih sredina i marginaliziranih grupa
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj otvorenih igraonica - Obezbijeđen prostor - Broj uključene djece - Obezbijeđena sredstva - Realizovan program - Broj edukacija roditelja. 	<ul style="list-style-type: none"> - u svim mjesnim zajednicama gdje postoje područne škole otvorene igraonice za djecu predškolskog uzrasta; - sva djeca u godini pred polazak u školu uključena u obavezni program; - educirani roditelji o značaju ranog ulaganja o obrazovanja djece.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - veliki broj djece sa područja BPK Goražde uključen u neki vid predškolskog obrazovanja; - povećan broj uposlenih u predškolskoj oblasti u BPK Goražde. <p>Obzriom da postoji dovoljan broj stručnjaka iz oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja a koji je nezaposlen, realizacijom obaveznog programa značajn broj bi se zaposlio. Djeca bi spremnija krenula u osnovnu školu a djeca iz ruralnih i ostalih dijelova kantona bi imala priliku da u mjestu življenja pohađaju igraonice.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000 KM Izvor: općinski budžeti, budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, projekti, NVO.	

PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde , općina Goražde, općina Foča u Federaciji, općina Pale u Federaciji, Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravlje, izbjegla i raseljena lica BPK Goražde
KORISNICI	Građani BPK Goražde, predškolske ustanove, stručni kadrovi

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.5. Omogućavanje osnovnog obrazovanja svoj djeci	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Dostizanje potpunog osnovnog obrazovanja za svu djecu sa područja Kantona 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.5.1	Unaprijediti zakonodavni okvir osnovnog obrazovanja u skladu sa savremenim standardima i potrebama društva
	2.1.5.2	Obezbjedeње prevoza svim učenicima koji stanuju na udaljenosti većoj od 4 km kroz nabavku vlastitih kombi vozila i mini autobusa
	2.1.5.3	Uskladiti učenički standard sa učeničkim standardom učenika u okruženju
	2.1.5.4	Obezbjediti školsku kuhinju za sve učenike
	2.1.5.5	Obezbjediti besplatne udžbenike za sve učenike
	2.1.5.6	Omogućavanje svakom učeniku da izrazi svoj puni potencijal kroz učešće u sportskim, kulturnim aktivnostima i školu u prirodi
	2.1.5.7	Obezbjedeње pohađanja škole učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Donešena zakonska i podzakonska regulativa Obezbjedeño finansiranje prevoza Kupovina kombi vozila Usklađen standard Obezbjedeña školska kuhinja za sve učenike Obezbjedeñeni besplatni udžbenici za sve učenike Broj učenika koji su uključeni u sportske i kulturne aktivnosti Obezbjedeñen prevoz učenicima sa posebnim potrebama Obezbjedeñeni didaktički materijali 	<ul style="list-style-type: none"> Svi školski obovznici redovno pohađaju osnovno obrazovanje

	<ul style="list-style-type: none"> - Obezbijeđen stručan kadar. - Adekvatni arhitektonski uslovi za rad sa djecom sa posebnim potrebama 	
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - boj djece uključene u program osnovnog obrazovanja. <p>Osnovno obrazovanje je od posebnog društvenog interesa za Bosansko-podrinjski kanton Goražde i dostizanje osnovnog obrazovanja za svu djecu je cilj svakog društva. Obrazovan pojedinac doprinosi razvoju društva u cjelini. Dostizanje obrazovanja svakog pojedinca i razvoj svih njegovih potencijala je imperativ savremenog svijeta.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	800.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, osnovne škole na području BPK Goražde	
KORISNICI	građani BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.6 Opremanje škola nastavnim sredstvima i pomagalicama u skladu sa standardima i normativima	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • obezbijedenje uslova za kvalitetno obrazovanje u školama radi postizanja visokih standarda i postignuća učenika definisanih na ishodima učenja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.6.1	Opremanje kabineta savremenim nastavnim pomagalicama i učilima u skladu sa Standardima u svih 10 škola sa područja BPK Goražde
	2.1.6.2	Nabavka sportskih rekvizita
	2.1.6.3	Opremanje sportskih sala
	2.1.6.4	Nabavka muzičkih instrumenata
	2.1.6.5	Obezbijeđenje školskog namještaja prilagođenog uzrastu učenika
	2.1.6.6	Opremanje laboratorija
	2.1.6.7	Nabavka školske lektire
	IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji
<ul style="list-style-type: none"> - Opremljeni kabineti - Kupljeni sportski rekviziti - Sportske sale opremljene sportskom opremom - Muzički instrumenti u školama - Nabavljeni stolovi i stolice prilagođeni uzrastu učenika - Sve laboratorije u školama u funkciji 		Zadovoljavanje svih zahtjeva savremenog učenika u obrazovnom sistemu radi dostizanja maksimuma potencijala svakog učenika

	- Nabavljena školska lektira u skladu sa Standardima	
RAZVOJNI EFEKAT	- obezbijedenje uslova za kvalitetno obrazovanje u školama radi postizanja visokih standarda i postignuća učenika definisanih na ishodima učenja	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	400.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, projekti, NVO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, osnovne i srednje škole	
KORISNICI	Gradjanji, roditelji, učenici i nastavnici BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.7. Rekonstrukcija školskih objekata	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Obezbijedivanje optimalnih uslova za odgoj i obrazovanje učenika 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.7.1	Rekonstrukcija kotlovnice za grijanje u STŠ „Hasib Hadžović“ Goražde
	2.1.7.2	Sanacija krovnog pokrivača u OŠ „Husein ef.Đozo“ Goražde
	2.1.7.3	Zamjena vanjske i unutrašnje stolarije u OŠ „Husein ef.Đozo“ Goražde
	2.1.7.4	Renoviranje mokrih čvorova u OŠ „Husein ef. Đozo“ Goražde
	2.1.7.5	Rekonstrukcija podne obloge u OŠ „Husein ef.Đozo“ Goražde
	2.1.7.6	Termofasada u matičnoj školi OŠ „Hasan Turčalo Brzi“ Ilovača
	2.1.7.7	Nabavka kombinovane peći za centralno grijanje u OŠ „Hasan Turčalo Brzi“ Ilovača
	2.1.7.8	Rekonstrukcija zaštitne ograde na školskom igralištu u Ilovači OŠ „Hasan Turčalo Brzi“ Ilovača
	2.1.7.9	Ugradnja video nadzora u svim školskim objektima
	2.1.7.10	Rekonstrukcija podrumskih prostorija u MSŠ „Enver Pozderović“ Goražde
	2.1.7.11	Sanacija mokrog čvora u MSŠ „Enver Pozderović“ Goražde
	2.1.7.12	Zamjena kompletnog školskog inventara u prizemlju škole u MSŠ „Enver Pozderović“ Goražde
	2.1.7.13	Zamjena radijatora i ventilске opreme u MSŠ „Enver Pozderović“ Goražde
	2.1.7.14	Zamjena i postavljanje zaštitne ograde na stubištu i oko dimnjaka kotlovnice na ulazu u školu
	2.1.7.15	Zamjena krova na matičnoj školi u Vitkovićima u OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Vitkovići
	2.1.7.16	Rekonstrukcija mokrih čvorova u objektima Vitkovići, Sadba, Berič i

		Bogušići u OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Vitkovići
2.1.7.17		Zamjena drvenih dotrajalih patosa u područnim školama Sadba i Berič
2.1.7.18		Rekonstrukcija sportske sale u Vitkovićima
2.1.7.19		Utopljanje školskih objekata OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Vitkovići
2.1.7.20		Stavljanje objekata pod video nadzor u OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Vitkovići
2.1.7.21		Nabavka kotla u OŠ „Ustikolina“ Ustikolina
2.1.7.22		Zamjena dotrajalih podova u matičnoj školi OŠ „Ustikolina“
2.1.7.23		Zamjena krova u područnoj školi u Jabuci
2.1.7.24		Adaptacija prostorija i nabavka sredstava za realizaciju Škole u prirodi u OŠ „Ustikolina“ Ustikolina
2.1.7.25		Zamjena unutrašnje stolarije u OŠ „Ustikolina“
2.1.7.26		Rekonstrukcija mokrih čvorova u OŠ „Ustikolina“
2.1.7.27		Nabavka kombinovane peći za grijanje učenika u OŠ „Prača“ Prača
2.1.7.28		Izgradnja ograde oko školskog dvorišta u OŠ „Prača“
2.1.7.29		Postavljanje rasvjete u školskom dvorištu u OŠ „Prača“
2.1.7.30		Utopljanje školskog objekta u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.31		Rekonstrukcija krova u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.32		Zamjena unutrašnje stolarije u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.33		Zamjena podnih greda betonskim pločama u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.34		Sanacija mokrih čvorova u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.35		Uređenje školskog dvorišta u OŠ „Fahrudin Fahro Baščelija“
2.1.7.36		Utopljanje školskog objekta u OŠ „Avdo Smailović“
2.1.7.37		Zamjena stolarije u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde
2.1.7.38		Zamjena dotrajalih patosa u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde
2.1.7.39		Utopljanje škole u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde
2.1.7.40		Ušteda energenta i prelazak na pelet u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde
2.1.7.41		Opremanje sportske sale sa rekvizitima u SSŠ „Džemal Bijedić“ Goražde
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Realizacija svih projekata na	- Bolji uslovi za obrazovanje, bolji rezultati obrazovanja.

	rekonstrukcij školskih objekata	
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - jačanje kvaliteta obrazovanog rada i stvaranju neophodnih uslova za razvoj obrazovanja u cijelini; - veća uspješnost u ostvarenim rezultatima u osnovnim i srednjim školama. 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, projekti, NVO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, osnovne i srednje škole na području Kantona	
KORISNICI	Gradjani, roditelji, učenici, nastavni kadar BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.8. Profesionalni razvoj nastavnika i stručnih saradnika	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • edukovan nastavnik doprinosi kvalitetu obrazovanog sistema; • osigurati da odgojitelji, nastavnici u osnovnim i srednjim školama imaju kvalitetan stručno savjetodavni nadzor 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.8.1	Edukacija rukovoditelja, nastavnika i stručnih saradnika u cilju osavremenjavanja nastavnog procesa u cilju povećanja kompetencija nastavnika
	2.1.8.2	Analizirati i adekvatno postaviti omjer nastavnika i učenika
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj edukacija; - broj potrebnih i educiranih nastavnika i rukovodnih radnika; - izvršena evaluacija programa i učesnika; - broj djelatnika koji imaju zvanje mentora odnosno savjetnika 	<ul style="list-style-type: none"> - povećan kvalitet rada sa učenicima i efikasan i ekonomičan sistem; - povećan broj certificiranih rukovodioca predškolskih osnovnih i srednjih škola kao i ustanova za obrazovanje odraslih;
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - smanjena diskriminacija i korupcija u obrazovanju; - povećan kvalitet nastave 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde, viši nivoi vlasti, NVO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde, Pedagoški zavod	
KORISNICI	Nastavnici, roditelji, učenici sa područja BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja
-----------------------	---

PRIORITETNI CILJ	2.1 Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde	
MJERA	2.1.9. Podsticati razvoj visokog obrazovanja i visokoškolskih ustanova	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • obezbijedjivanje uslova za studiranje u mjestu življenja kroz podsticanje i stvaranja zakonskih pretpostavki za rad visokoškolskih institucija 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.9.1	Unaprijeđenje zakonodavnog okvira visokog obrazovanja
	2.1.9.2	Stvaranje uslova za otvaranje Univerziteta na području BPK Goražde u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Usvojen zakonodavni okvir i obezbijeđeni uslovi rada	- Otvoren Univerzitet - Omogućavanje studiranja u mjestu življenja
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Broj studenata upisanih na visokoškolske ustanove; - Broj novih radnih mjesta u visokoškolskom obrazovanju. <p>Razvojem visokoškolskih institucija stvorile bi se mogućnosti za zapošljavanje velikog broja mladih ljudi ali i razvoj infrastrukture grada kroz izgradnju zgrade, studentskog doma i sl. kao i povećanja prometa u samom Kantonu.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	50.000 KM Izvor: budžet BPK Goražde	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport BPK Goražde	
KORISNICI	Nezaposleni mladi ljudi i građani BPK Goražde, studenti iz BPK Goražde, ostalih kantona, BiH, i regije	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	
MJERA	2.2.1 Uspostaviti sistem podrške takmičarskom, rekreativnom i školskom sportu te sportu lica sa invaliditetom	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • podrška, podsticanje i promovisanje kvalitetnog sporta (priprema i takmičenje), rekreativnog sporta, školskog sporta te sporta lica sa invaliditetom; • motivirati sportiste za nova vrhunska sportska dostignuća, kroz podršku istim • povećati broj učenika i studenata koji se bave sportom i koji ga promoviraju 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.1.1	Podrška programima finansiranja redovnih programa sportskih klubova usmjerenih ka takmičarskom sportu
	2.2.1.2	Podrška programima rekreativnog sporta
	2.2.1.3	Podrška programima školskog sporta
	2.2.1.4	Podrška programima finansiranja redovnih programa sportskih klubova lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona u takmičarskom sportu
	2.2.1.5	Projekti podrške sportskim školama koje promovišu sport kao osnovni stub života za djecu

IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj finansiranih sportskih klubova - broj realizovanih programa usmjerenih ka takmičarskom, rekreativnom i školskom sportu te sportu lica sa invaliditetom - iznos dodijeljenih sredstava za redovne programe na godišnjem nivou - broj finansiranih i sufinansiranih takmičenja - organizovanje i stabilnije provođenje rekreativnih programa 	<ul style="list-style-type: none"> - učešće i stabilniji status svih selekcija sportskih klubova u sistemu takmičenja - učešće i stabilniji status sportskih klubova lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona u sistemu takmičenja - efikasnije provođenja školskih sportskih takmičenja osnovnih i srednjih škola - učešće i stabilnije status najboljih školskih sportskih sekcija / klubova na federalnim i državnim takmičenjima - uključenje većeg broja mladih u organizovane oblike sporta - rast broja vrhunskih sportista u BPK Goražde - zadovoljstvo sportista i sportskih radnika - zadovoljstvo navijača - kontinuirana dostupnost sportskih sadržaja tokom godine - postizanje vrhunskih sportskih rezultata - povećan broj učenika uključenih u sportske sekcije - rast broja sportskih aktivnosti na području BPK Goražde
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj aktivnih članova u sportskim sekcijama; - smanjen broj oboljelih na području BPK Goražde. <p>Osnovni problem u funkcionisanju sporta na području BPK Goražde svodi se na pitanje finansiranja sporta odnosno finansiranje selekcija sportskih klubova u sistemu takmičenja, organizacija rekreativnih programa za građane, provođenje školskih sportskih takmičenja te finansiranje sportskih klubova lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona u sistemu takmičenja. Implementacija ovih mjera trebala bi dati odgovor na finansijski i sportski stabilniji status i kontinuirano učešće svih selekcija sportskih klubova u sistemu takmičenja, organizacija rekreativnih programa za građane, provođenje školskih sportskih takmičenja te finansiranje sportskih klubova lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona u sistemu takmičenja.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.200.000 KM Izvori: budžet BPK Goražde, općinski budžeti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport, Općina Goražde, Općina Foča (FBiH), Općina Pale (FBiH)	

KORISNICI	Sportski klubovi, udruženje/klubovi sportske rekreacije, školske sportske sekcije/klubovi, sportski klubovi lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona odnosno sportisti, sportisti rekreativci, treneri, kondicioni treneri, instruktori, menadžeri, sudije, delegati, komesari – povjerenici i gledaoci, Aktiv nastavnika tjelesnog i zdravstvenog odgoja Kantona, učenici, nastavno osoblje i gledaoci, ustanove za obavljanje djelatnosti u oblasti sporta ili preduzeća, za proizvodnju, promet i usluge u oblasti sporta, općine u sastavu Kantona odnosno stanovništvo.
------------------	---

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	
MJERA	2.2.2 Uspješno organizovana sportska takmičenja na području Kantona	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> podrška organizaciji prigodnih sportskih takmičenja i sportskih manifestacija 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.2.1	Podrška organizaciji državnih prvenstava, nastupa reprezentativnih selekcija BiH u BPK Goražde, obilježavanja SIGO, Atletskog mitinga učenika osnovnih i srednjih škola i završnica KUP-a BiH
IZLAZNI/DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- broj finansiranih i sufinansiranih takmičenja na području BPK Goražde	<ul style="list-style-type: none"> Uspješna organizacija prigodnih sportskih takmičenja i sportskih manifestacija veća dostupnost sportskih sadržaja zadovoljstvo sportista i sportskih radnika zadovoljstvo učenika, nastavnog osoblja i menadžmenta osnovnih i srednjih škola zadovoljstvo bivših učesnika i organizatora SIGO zadovoljstvo navijača
RAZVOJNI EFEKAT	- povećati broj i kvalitet prigodnih sportskih takmičenjima i manifestacijama na području BPK Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	250.000 KM Izvori: budžet Kantona i budžeti općina iz sastava kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport , općina Goražde, općina Foča (FBiH), općina Pale (FBiH)	
KORISNICI	Sportski klubovi, udruženje/klubovi sportske rekreacije, školske sportske sekcije/klubovi, sportski klubovi lica sa invaliditetom koji djeluju u sklopu Sportskog saveza za sport i rekreaciju invalida Kantona odnosno sportisti, sportisti rekreativci, treneri, kondicioni treneri, instruktori, menadžeri, sudije, delegati, komesari – povjerenici i gledaoci, Aktiv nastavnika tjelesnog i zdravstvenog odgoja Kantona, učenici, nastavno osoblje i gledaoci, ustanove za obavljanje djelatnosti u oblasti sporta ili preduzeća, za proizvodnju, promet i usluge u oblasti sporta, općine u sastavu Kantona odnosno stanovništvo.	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja
PRIORITETNI CILJ	2.2. Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde

MJERA	2.2.3 Obnova i modernizacija postojećih sportskih objekata te ulaganje u igrališta i javne prostore	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje uslova za razvoj sporta – sport dostupan svim korisnicima 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.3.1	Sanacija i adaptacija Gradskog stadiona u Goraždu
	2.2.3.2	Sanacija i rekonstrukcija Gradske dvorane
	2.2.3.3	Izgradnja teniskih terena
	2.2.3.4	Izrada aprojektne dokumentacije za bazen
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> saniran i adaptiran Gradski stadion i gradska dvorana; izgrađeni teniski tereni; izgrađeno klizalište; izgrađen bazen. 	<ul style="list-style-type: none"> stvoreni povoljniji uslovi za sportska takmičenja i treninge na Gradskom stadionu i dvorani; poboljšana ponuda terena za razvoj sportova koji nisu bili dostupni u našoj Općini; učešće i stabilniji status svih selekcija sportskih klubova u sistemu takmičenja; efikasnije provođenja školskih sportskih takmičenja osnovnih i srednjih škola; uključenje većeg broja mladih u organizovane oblike sporta.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> stvoreni uslovi za šira sportska takmičenja i treninge; poboljšana ponuda terena za razvoj sportova koji nisu bili dostupni u na području BPK Goražde; ostanak mladih ljudi i bračnih parova na području BPK Goražde; povećan broj sportista i sportskih klubova na području BPK Goražde. 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.500.000 KM Izvor: budžet kantona, budžet općine, viši nivoi vlasti, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona , resorno ministarstvo, Općina Goražde	
KORISNICI	Sportisti i svi građani sa područja BPK Goražde	

SRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	
MJERA	2.2.4 Podrška medijima u Kantonu i unaprjeđenje informisanosti građana	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> unaprjeđenje boljeg i kvalitetnijeg informisanja građana; podrška ostvarivanju prava građana na javno informisanje; razvoj medijskog pluralizma; podsticaj medijskog stvaralaštva u svim oblastima javnog života. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.4.1	Podrška projektima iz oblasti informisanja
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati

REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- broj podržanih projekata	- važne informacije dostupne građanima Kantona; - raznolikost informativnog sadržaja; - zadovoljstvo građana; - zadovoljstvo proizvođača informativnih programa.
RAZVOJNI EFEKAT	- bolja medijska zastupljenost i informiranost u svakodnevnom životu građana BPK Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	300.000 KM Izvori: budžet Kantona Općina Pale (FBiH)	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport, Općina Goražde , općina Foča (FBiH), općina Pale (FBiH), mediji sa područja kantona	
KORISNICI	Gračjanji kantona BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	
MJERA	2.2.5 Obogaćivanje kulturnih sadržaja	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • povećati broj kulturnih dešavanja; • povećati broj posjetilaca kulturnim manifestacijama na području BPK Goražde; • unaprijediti infrastrukturu u oblasti kulture u BPK Goražde 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.5.1	Uspostava zakonodavnog okvira i podrška projektima usmjerenim na razvoj kulture
	2.2.5.2	Podrška projektima usmjerenim na razvoj kulturno - historijskog naslijeđa na području BPK Goražde
	2.2.5.3.	Podrška projektima usmjerenim na razvoj tehničke kulture
	2.2.5.4	Podrška uspostavi modernih kino projekcija u adekvatno opremljenom prostoru
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj saniranih kulturnih ustanova; - broj novih kulturnih institucija; - broj novih zakona u oblasti kulture; - Broj mladih uključenih u kulturne djelatnosti; - usvojena Strategija o zaštiti i očuvanju kulturnih i istorijskih resursa u BPK Goražde; - broj podržanih projekata kulture; - broj posjetilaca institucijama kulture; 	<ul style="list-style-type: none"> - veći broj kulturnih dešavanja - povećanja broja posjetilaca i /ili učesnika na događajima iz oblasti kulture - unaprjeđenja nivoa kvaliteta i organizovanja kulturnih dešavanja raznolikost informativnog sadržaja - zadovoljstvo proizvođača proizvoda u kulturi - zadovoljstvo građana BPK Goražde.

	<ul style="list-style-type: none"> - ostvareni prihodi institucija kulture; - broj posjeta web stranicama kulturnih ustanova. 	
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj aktivnih članova u institucijama kulture; - povećan broj održanih predstava, premijera, kino projekcija, i sl.; - povećan broj posjetitelja kulturnim dešavanjima; - rast broja uposlenih u kulturi. 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	650.000 KM Izvori: budžet Kantona i budžeti općina iz sastava kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport, općine sa područja Kantona	
KORISNICI	Pravna i fizička lica kao nosioci projekata iz oblasti kulture, građani BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde	
MJERA	2.2.6 Adekvatno sređivanje, čuvanje, korištenje i obilježavanje historijskih činjenica i događaja	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Ponuditi stručnu i naučnu valorizaciju događanja u historiji Goražda; • Stvaranje svjedočanstva o stradanju, patnji i snalažljivosti jednog naroda; • Doprinos evidentiranju historijskih činjenica na području BiH. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.6.1	Izrada monografije Goražde-Grad heroj
	2.2.6.2	Izrada spomenika braniocima Goražda
	2.2.6.3.	Podrška projektu Memorijal šuma 8372
	2.2.6.4	Podrška projektu obilježavanja Grepka
	2.2.6.5	Razvoj i podrška obilježavanju „Dana Huseina efendije Doze“
	2.2.6.6	Regulisanje imovinsko-pravnog statusa objekata „Rorovi“ i „Most ispod mosta“ i daljnjeg razvoja ovih spomen obilježja
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj saniranih / izgrađenih objekata; - broj mladih uključenih u aktivnosti na podršci obilježavanja historijskih događaja; 	<ul style="list-style-type: none"> - dokumentovanja činjenica i događaja što pojedine događaje stavlja u zaborav i stvara osnovu za kreiranje pogrešene i nepotpune percepcije događanja i stradanja; - naučna obrada historiskih dešavanja u Goraždu u periodu 1992-1995.

	- broj posjeta historiskim kompleksima.	
RAZVOJNI EFEKAT	- Jačanje kulturološko-historijskih događanja vezanih za blisku prošlost BPK Goražde i BiH	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	400.000 KM Izvori: budžet Kantona, viši nivoi vlasti i budžeti općina iz sastava kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada BPK Goražde, općine, NVO	
KORISNICI	Građani Kantona i BiH.	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.3. Osigurati visok stepen sigurnosti građana	
MJERA	2.3.1. Unaprijediti aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i stepena otkrivenosti počinitelja krivičnih djela (uspostava sistema video nadzora)	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> osigurati sigurno okruženje u BPK Goražde; smanjiti broj narušavanja JRM (ugostiteljski objekti, sportska natjecanja); 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.1.1	Uvođenje video nadzora na ključnim mjestima u općinama na području BPK Goražde
	2.3.1.2	Uvođenje video nadzora na ključnim mjestima u općinama na području BPK Goražde
	2.3.1.3	Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe droga, nasilja, upotrebe oružja i pirotehnike i dr.
IZLAZNI/DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> broj postavljenih video kamera na ključnim mjestima u općinama broj nereda na sportskim natjecanjima Broj educiranih kroz obrazovno odgojne ustanove; 	<ul style="list-style-type: none"> olakšano dokumentovanje krivičnih djela i prekršaja iz oblasti saobraćaja i narušavanja JRM, smanjen broj prekršaja i veći stepen otkrivenosti počinitelja prekršaja smanjen broj nereda na sportskim natjecanjima; povećan stepen educirane školske populacije o sigurnosnim izazovima.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> smanjen stepen kriminala i broj krivičnih djela; podizanje svijesti građana i najmlađe populacije o štetnosti rizičnih ponašanja i animiranje istih na saradnju sa policijom. 	

OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150 000 KM Izvor: sredstva budžet BPK Goražde
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	MUP BPK Goražde
KORISNICI	Gradjanji Kantona

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.3. Osigurati visok stepen sigurnosti građana	
MJERA	2.3.2. Povećati sigurnost saobraćaja na cestama	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • smanjiti broj saobraćajnih nezgoda i njihovih posljedica (smrtno stradalih, teže i lakše povrijeđenih); 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.2.1	Uvođenje video nadzora na ključnim mjestima u općinama na području BPK Goražde
	2.3.2.2	Proširenje radarskog sistema na saobraćajnicama
	2.3.2.3	Unaprijediti sistem kontrola regulisanja saobraćaja te nadzora nad lokacijama povećanog okupljanja građana

IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj postavljenih video kamera na ključnim mjestima u općinama - broj saobraćajnih prekršaja, broj naplaćenih prekršajnih naloga - broj saobraćajnih nezgoda i broj nezgoda sa smrtnom posljedicom - sporazum o saradnji sa autocestama FBiH i BiH, sporazum sa Ministarstvom obrazovanja – auto škole, edukacija učenika o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama. 	<ul style="list-style-type: none"> - olakšano dokumentovanje krivičnih dijela i prekršaja iz oblasti saobraćaja i narušavanja JRM; - smanjen broj prekršaja i veći stepen otkrivenosti počinitelaca prekršaja; - smanjen broj saobraćajnih prekršaja; - smanjen broj nereda na sportskim natjecanjima; - smanjen broj saobraćajnih nezgoda sa smrtnom posljedicom za 10%.

RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećana sigurnost građana u vožnji; - smanjen broj smrtnih slučajeva prouzrokovan saobraćajnim nesrećama
------------------------	--

OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150 000 KM Izvor: sredstva budžet Vlade BPK Goražde, MUP
--	--

PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	MUP BPK Goražde
KORISNICI	Gradjanji BPK Goražde

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.3. Osigurati visok stepen sigurnosti građana	
MJERA	2.3.3 Jačanje kapaciteta Ministarstva unutrašnjih poslova BPK Goražde	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Postići veći stepen sigurnosti građana • Smanjiti troškove nabavke i troškove održavanja MTS-a 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.3.1	Uvođenje u sistematizaciju radnih mjesta Jedinice za javni red i mir i operativno taktičku podršku
	2.3.3.2	Kvalitetnija zdravstvena zaštita uposlenika policije
	2.3.3.3	Nabavka materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnog vremena za prijem stranaka
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - smanjen broj slučajeva narušavanja javnog reda i mira; - obnovljen vozni park, broj specijalnih vozila, broj nabavljene opreme kriminalističko tehničke opreme, sredstava veze, informatičke opreme i specijalne opreme 	<ul style="list-style-type: none"> - smanjen broj narušavanja JRM za 30%; - smanjeni troškovi zdravstvenih pregleda zbog odlaska u drugi kanton i povećan broj zdravstvenih pregleda policijskih službenika radi praćenja zdravstvenog stanja a u svrhu što efikasnijeg rada policije - efikasniji rad i smanjenje troškova održavanja zastarjele opreme te smanjenje redova na lokacijama
RAZVOJNI EFEKAT	- Efikasniji rad policije te pozitivna percepcija građana o stanju sigurnosti u BPK Goražde	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	450 000 KM Izvor: sredstva budžet BPK Goražde, MUP BPK Goražde	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada BPK Goražde / MUP	
KORISNICI	Službenici i gradjani BPK Goražde	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama kantona	
MJERA	2.4.1. Razvoj socijalnih/društvenih programa prilagođenih porodicama sa djecom	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • jačati porodicu; 	

	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje kvalitete života porodice u zajednici; • poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja porodice
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.1.1 Uspostava zakonodavnog okvira kao osnova za kvalitetnu i pravednu podršku jačanju porodice
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji
	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj urađenih zakonskih i podzakonskih akata vezanih za uspostavu zakonodavnog okvira kao osnova za kvalitetnu i pravednu podršku jačanju porodice - omogućen zdrav rast i razvoj djece unutar porodičnog okruženja; - smanjen rizik od razdvajanja djece iz porodice; - kvalitetniji život porodice u zajednici; - poboljšan zadovoljstvo porodica kroz bolji materijalni i socijalni položaj; - ojačana i osnažena porodica.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos boljem socijalnom stanju građana BPK Goražde; - Omogućiti većem broju djece zdrav rast i razvoj u vlastitoj porodici; - Jačanje kvalitetnog roditeljstva
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	300 000 KM Izvor: sredstva budžet BPK Goražde, donatorska sredstva
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice , predškolske ustanove na području BPK Goražde
KORISNICI	Gradjanji Kantona a pogotovo djeca i porodice pod rizikom od razdvajanja, socijalne ustanove BPK Goražde, osiguranici

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama Kantona	
MJERA	2.4.2. Razvoj infrastrukturnih objekata socijalno ugroženih lica	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšati stambene uslove raseljenih lica i povratnika, te lica u stanju socijalne potrebe; • osigurati adekvatan smještaj za socialno ugrožena lica sa područja BPK Goražde; • smanjiti broj korišćenja alternativnog smještaja u kojima žive raseljena lica i izbjeglice; • povećati efikasnost i efektivnost pružanja socijalnih usluga. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.2.1	Projekat: Poboljšanje stambenih i socijalnih uslova raseljenih lica i povratnika
	2.4.2.2	Razvoj infrastrukture povratničkih lokacija
	2.4.2.3	Podrška održivom povratku.
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj izgrađenih stambenih objekata; - broj zatvorenih kolektivnih centara i alternativnog smještaja; - broj porodica koji su riješili stambeno pitanje. 	<ul style="list-style-type: none"> - trajno riješeno stambeno pitanje; - poboljšani uslovi stanovanja socijalno ugroženim licima; - povećan broj stambenih objekata za zbrinjavanje socijalno ugroženih lica.

RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje socijalnih izdvajanja za socialno ugrožene kategorije društva; - efikasan rad administracije BPK Goražde na zbrinjavanju socijalno ugroženih kategorija društva, - smanjenje budžetskih izdvajanja za privremene kolektivne smještaje. <p>Implementacijom ovih mjera, odnosno projekata omogućit će se trajno stambeno zbrinjavanje raseljenih lica i povratnika koji žive u izuzetno teškim i nehumanim uvjetima u kolektivnim centrima ili koriste alternativni smještaj, te ekonomski osnažiti povratnička populacija. Obezbeđivanjem odgovarajućih životnih uslova najugroženijim kategorijama riješiće se problem smještaja i tako doprinijeti njihovoj daljoj integraciji u lokalnu zajednicu.</p>
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	700 000 KM Izvor: budžet BPK Goražde, donatorska sredstva
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	Vlada Kantona , Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice uz saradnju međunarodnih i domaćih nevladinih organizacija.
KORISNICI	Raseljena lica i povratnici, socijalno ugrožene porodice, starije i bolesne osobe, osiguranici BPK Goražde, centri za socijalnu politiku BPK Goražde

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama Kantona	
MJERA	2.4.3 Nastavak provođenja pronatalitetne politike u BPK Goražde	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšati demografsku sliku BPK Goražde 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.3.1	Provođenje zakonske odredbe kojom je omogućena pronatalitetna mjera;
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj rođene djece - povećan broj upisane djece u prve razrede osnovnih škola 	<ul style="list-style-type: none"> - veća stopa nataliteta, - poboljšana demografska slika BPK Goražde
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj rođene djece na području BPK Goražde; - kvalitetniji pristup poboljšanju demografske slike Kantona. <p>Realizacijom ove mjere nastoji se održati pozitivan trend povećanja broja rođene djece što će u konačnici dovesti do pozitivnog prirodnog priraštaja na području BPK Goražde i povećanja broja stanovnika.</p>	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Izvor: Budžet kantona.	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK Goražde	
KORISNICI	Stanovnici BPK Goražde, FBiH, BiH	

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama Kantona	
MJERA	2.4.4. Izgradnja sistema socijalne zaštite baziranom na potrebama	

	stanovništva u BPK Goražde, kroz provođenje kantonalnih reformskih procesa u skladu sa reformama na nivou Federacije BiH i EU praksom	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • unaprijediti zakonodavni okvir socijalne zaštite i rad javnih ustanova iz sistema socijalne zaštite u skladu sa evropskim standardima rada; • poboljšati kvalitet pružanja usluga korisnicima; • stvaranje realne slike o socijalno ugroženom stanovništvu 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.4.1.	Uskladiti i usvojiti unaprijeđeni normativni okvir zasnovana na evropskim standardima, usklađen sa višim nivoima vlasti; razvoj principa imovinskog kriterija za korisnike socijalnih davanja
	2.4.4.2.	Socijalna karta BPK Goražde
	2.4.4.3.	Rekonstrukcija, adaptacija i sanacija JU Dom za stara i iznemogla lica Goražde“.
	2.4.4.4.	Opremanje objekta za JU Centar za socijalni rad BPK Goražde
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj izmjena i dopuna postojećih zakona; - broj doneseni zakonskih i podzakonskih akata; - uradjena socijalna karta; - unaprijeđen rad javne ustanove za socijalni rad kroz veći broj obradjenih slučajeva; - uradjena sanacija i adaptacija JU dom za stara lica; - izvršeno opremanje objekata JU centar za socijalni rad; 	<ul style="list-style-type: none"> - usluge usklađene sa evropskim standardima; - osiguran adekvatniji pristup osoba sa invaliditetom; - povećan broj korisnika; - povećan procenat iskorištenosti smještajnih kapaciteta; - povećani vlastiti prihodi ustanove; - zadovoljeni standardi i potrebe korisnika; - poboljšan kvalitet pružanja usluga; - osigurani povoljniji uvjeti za podizanje nivoa kvaliteta usluga korisnicima; - povećana produktivnost zaposlenih i poboljšani uvjeti rada; - zadovoljstvo korisnika socijalnih usluga.
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećano povjerenje u socijalni sistem kao i bolja iskorištenost kapaciteta; - Smanjen broj oboljelih i smrtnih slučajeva. <p>Opremanjem objekta odnosno obezbjeđenjem adekvatnog prostora JU Centar za socijalni rad Bosansko-podrinjskog kantona Goražde unaprijedit će se rad ove javne ustanove u skladu sa evropskim standardima rada, a ujedno će se omogućiti i pružanje adekvatnijih socijalnih usluga licima i porodicama u stanju socijalne potrebe. Također provođenjem ove mjere osigurat će se adekvatan pristup za osobe sa invaliditetom što trenutno nije slučaj. Implementacijom projekta rekonstrukcije, adaptacije i sanacije JU Dom za stara i iznemogla lica Goražde osigurat će se kvalitetniji uvjeti za pružanje usluga korisnicima, stvoriti povoljniji uvjeti zaposlenicima za obavljanje poslova i radnih zadataka iz djelatnosti ustanove, doći će do veće iskorištenosti smještajnih kapaciteta ustanove te povećanja vlastitih prihoda ustanove. Pored toga bit će zadovoljeni</p>	

	standardi i potrebe korisnika u pogledu kvalitetnije medicinske i zdravstvene njege te socijalnih usluga.
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000 KM Izvor: Budžet kantona, viši nivoi vlasti, donatorska sredstva
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK Goražde , javne zdravstvene ustanove, javne ustanove socijalne zaštite
KORISNICI	Socijalne i zdravstvene ustanove, stanovnici BPK Goražde

STRATEŠKI CILJ	2. Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja	
PRIORITETNI CILJ	2.4. Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama Kantona	
MJERA	2.4.5. Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima; 2.4.6. Očuvanje i unaprjeđenje fizičkog i mentalnog zdravlja stanovništva u BPK Goražde	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • unaprijediti rad javnih ustanova iz sistema zdravstvene zaštite BPK Goražde; • poboljšati kvalitet pružanja usluga korisnicima; • unaprijediti zdravstvenu zaštitu i smanjiti liste čekanja; • smanjiti troškove liječenja kroz uštede u budžetu BPK Goražde; 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.5.1.	Unaprijeđenje pravnog okvira iz oblasti zdravstva
	2.4.5.2.	Nabavka potrebne medicinske opreme
	2.4.5.3.	Stručno usavršavanje kadrova
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - broj izmjena i dopuna postojećih zakona; - nabavka potrebne medicinske opreme; - povećan broj korisnika zdravstvene usluge; - unaprijeđen rad javne ustanove, - poboljšani kvalitet pružanja usluga - osigurani povoljniji uvjeti za podizanje nivoa kvaliteta usluga korisnicima, - smanjena lista čekanja pacijenata na dijagnostičke preglede. 	<ul style="list-style-type: none"> - usluge usklađene sa evropskim standardima; - povećan procenat iskorištenosti smještajnih kapaciteta; - povećani vlastiti prihodi ustanove; - zadovoljeni standardi i potrebe korisnika u pogledu kvalitetnije medicinske i zdravstvene njege; - povećana produktivnost zaposlenih i poboljšani uvjeti rada; - unaprijeđeno zdravlje stanovništva; - zadovoljstvo korisnika zdravstvenih usluga

RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - doprinos općem zdravstvenom stanju građana BPK Goražde; - povećan broj zdravstveno osiguranih lica na području BPK Goražde; - povećan broja ljekara (ydravstvenih radnika) na području BPK Goražde; <p>Uz kadrove i zakonodavni okvir kranji rezultat je unaprijeđeno opće zdravstveno stanje stanovnika BPK Goražde.</p>
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor: krediti, Budžet kantona, donatorska sredstva
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	Vlada BPK/ Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK Goražde , javne zdravstvene ustanove, javne ustanove socijalne zaštite , općine
KORISNICI	Stanovnici BPK Goražde

Tabela 28: Programski plan realizacije drugog strateškog cilja

STRATEŠKI CILJ 3

Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	
MJERA	3.1.1 Podizanje svijesti o značaju i potrebi zaštite okoliša i prirode, te usklađivanje i donošenje strateških i planskih dokumenata i pravnih propisa	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Podići svijest građana, poslovne zajednice i znanja donosilaca odluka o potrebi zaštite okoliša i biodiverzitetnosti - Usvojiti strateški i zakonodavni okvir kojim se ostvaruje zaštita okoliša i uspostavlja usklađivanje sa širim standardima u oblasti zaštite okoliša i biodiverzitetnosti 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.1.1	Provođenje edukacija
	3.1.1.2	Kampanja podizanje svijesti usmjerena na stanovništvo i poslovnu zajednicu
	3.1.1.3	Izraditi i usvojiti strateške, planske i normativne akte
	3.1.1.4	Jačanje institucionalnih kapaciteta
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Provedene edukacije; - Provedene kampanje; - Doneseni i usvojeni strateški, planski i zakonodavni akti akata usaglašeni sa legislativnom višeg reda i EU 	<ul style="list-style-type: none"> - Građani i poslovna zajednica svjesni značaja zaštite okoliša i doprinose očuvanju istog - Normativni okvir usklađen sa legislativom višeg ranga i EU - Provođenje zakonskog okvira
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ove mjere postiže se pozitivni efekti i stvoreni svi preduslovi i normativni okviri za doprinos u zaštiti i očuvanju okoliša	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000 KM MPUZO, općine, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša (MPUZO); Općine	
KORISNICI	Nevladine organizacije Stanovništvo Poslovna zajednica Uposleni u javnoj upravi i javnim preduzećima	

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	
MJERA	3.1.2 Saniranje i zaštitita okolišnih komponenti (vode, šume, zrak i tlo, klizišta, zaštita od poplava, minirane površine i crne tačke, zaštićena područja, vodozaštitne zone)	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje pritisaka na okoliš - Zaštićene i kontrolisane okolišne komponente - Poboljšanje kvalitete života stanovnika BPK Goražde - Biodiverzitetno korišćenje resursa 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.2.1	Sanacija i poboljšanje stanja na lokacijama koje predstavljaju prijetnju po okoliš deponije, jame grobnice i groblja za otpad životinjskog porijekla, crne tačke, klizišta, vodotoci 1 i 2. kategorije, minirana područja

	3.1.2.2.	Izvođenje remedijacije bivše deponije komunalnog otpada i deponije šljake (Haldište) na širem lokalitetu Lug u Zupčićima
	3.1.2.3	Izgradnja obala utvrda na vodotocima I. i II. kategorije
	3.1.2.4	Zaštita izvorišta pitke vode u kantonu
	3.1.2.5	Uspostava stalnog i kontinuiranog sistema kontrole pitke vode sa izvorišta
	3.1.2.7	Hortikulturno uređenje urbanih sredina podizanjem i sanacijom drvoreda, razvojem zelenih površina i podizanja parkova
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj saniranih opštinskih deponija - Broj saniranih crnih tačaka (obaloutvrda, divlje deponije i sl.) - Količina uklonjenog otpada - Površina očišćena od mina - Broj zaštićenih izvorišta - Opremljena i obučena civilna zaštita - 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan broja saniranih deponija - Povećan % saniranih klizišta - Povećana sigurnost izgradnjom obaloutvrda - Doprinos povećanju zaštite izvorišta - Sigurno i bezbjedno kretanje na prostoru kantona -
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos spriječavanju štetnih uticaja crnih tačaka na izvore vode i kvalitet vode, i tla - Poboljšanje zdravlja i sigurnosti stanovnika kantona 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	12.350.000 KM Budžet Kantona i Općina, viši nivoi vlasti i agencije, Civilna zaštita, Krediti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	MPUZO Općine, Civilna zaštita	
KORISNICI	Građani, privredna zajednica	

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	
MJERA	3.1.3 Razvoj kapaciteta sistema zaštite i spašavanja i odgovora na prirodne i druge nesreće	
CILJ MJERE	Jačanje sistema zaštite i spašavanja stanovništva i imovine od prirodnih i drugih nesreća	
	3.1.3.1	Izrada i donošenje zakonskog okvira u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, te dokumenata iz programiranja i planiranja zaštite i spašavanja (procjene ugroženosti, programa razvoja zaštite i spašavanja, plana zaštite i spašavanja na osnovu metodologije sveobuhvatnog planiranja) (80.000 KM)
	3.1.3.2	Obuka i opremanje jedinica i službi za zaštitu i spašavanje i jedinica civilne zaštite – Kanton i općine (500.000 KM)

	3.1.3.3	Redovna podrška izgradnji sistema za informacijsku i komunikacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra u Kantonalnoj upravi CZ i općinskih operativnih centara CZ (100.000 KM)
	3.1.3.4	Redovne obuke i informiranje stanovništva (škole, MZ, štabovi) o mjerama zaštite i spašavanja (25.000 KM)
	3.1.3.5	Mapiranje organizacija i grant podrška nevladinim organizacijama u izgradnji kapaciteta opće namjene i specijalističkih jedinica iz sustava zaštite i spašavanja (150.000 KM)
	3.1.3.6	Iniciranje donošenja planova zaštite i spašavanja kulturno-povijesnih dobara od prirodnih i drugih nesreća sa ucrtanim ugroženim pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima (20.000 KM)
	3.1.3.7	Opremanje sistema koordinacije, osmatranja i obavještanja o požarima (60.000 KM)
	3.1.3.8	Razvoj infrastrukture zaštite od šumskih požara - održavanje postojećih i izgradnja novih šumskih puteva u svrhe zaštite šuma od požara, rekreacijsko-turističkih aktivnosti i korištenja od strane lokalnog stanovništva (750.000 KM)
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj i kvalitet dokumenata iz zakonskog okvira, programiranja i planiranja zaštite i spašavanja - Broj i obuhvat aktivnosti obuke i opremanja jedinica i službi KUCZ (Opremljena i obučena Civilna zaštita) - Nivo popunjenosti i aktivnosti Kantonalnog Operativnog centra - Broj građana i institucija uključenih u obuke i informiranje - Broj podržanih neprofitnih organizacija od značaj za sistem zaštite i spašavanja - Nivo popunjenosti i opremljenosti sistema koordinacije, osmatranja i obavještanja o požarima - Broj i dužina novoizgrađenih i održavanih puteva u funkciji infrastrukture zaštite od šumskih požara 	<ul style="list-style-type: none"> - U potpunosti zakonski okvir i dokumentacija sistema zaštite i spašavanja - Jedinica i službe KUCZ obučene za djelovanje i opremljene u skladu sa formacijom - Osiguran rad i popunjenost KOC u skladu sa planskim dokumentima - Povećan % građana i institucija uključenih u obuke i informiranje za 5% godišnje - Najmanje tri organizacije iz različitih segmenata ZIS podržane godišnje - Dostignut osnovni nivo popunjenosti i opremljenosti za vatrodojavu - Povećana otvorenost šuma za potrebe gašenja požara
RAZVOJNI EFEKAT	Zaštita zdravlja i života stanovništva (očuvanje vitaliteta stanovništva) kroz razvoj sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, te očuvanje i stavljanje imovine u razvojnu funkciju kroz razvoj infrastrukture zaštite.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.685.000 KM Budžet Kantona i Općina, viši nivoi vlasti i agencije, Civilna zaštita, Krediti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	

NOSIOCI	Vlada BPK Goražde; MUPUZO; KUCZ; MONKS; Uprava za šumarstvo; ŠPD BPK Goražde, Općine, Civilna zaštita, škole, institucije culture, razvojna agencija
KORISNICI	Građani; institucije kulture; organizacije iz sistema zaštite i spašavanja

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode	
MJERA	3.1.4 Uspostava informacionih sistema prostornog uređenja i zaštite okoliša	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Evidentiranje i monitoring zagađivača i zagađivanja BPK Goražde - Evidencija podataka o stanju okoliša, - Stvaranje centralizovane baze podataka, - Informisanje javnosti o stanju okoliša - Učinkovito informaciono praćenje kvaliteta komponenti okoliša na području BPK Goražde - učinkovito planiranje i praćenje stanja u sferi prostornog planiranja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.4.1	Izrada registra zagađivača i zagađivanja
	3.1.4.2	Uspostava sistema monitoringa okolišnih komponenti Nabavka mobilne stanice za mjerenje kvalitete zraka
	3.1.4.3	Nabavka računarske opreme, web aplikacije , instaliranje opreme i software-a i uvezivanje u lokalnu računarsku mrežu (LAN); obuka za rad
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	Izrađen katastar; Broj registrovanih subjekata; Kvalitet komponenti okoliša – nulto stanje; Uspostavljen sistem; Obučeno osoblje	Uspostavljanje baze podataka o stanju okoliša, Uspostavljanje informacioni sistem prostornog uređenja Lakše arhiviranje podataka i planiranje
RAZVOJNI EFEKAT	Integracija politika planiranja i zaštite okoliša na području kantona, kroz kvalitetan informacioni sistem, na osnovu kog će se moći planirati aktivnosti koje vode do poboljšanja trenutnog stanja okoliša i prostornog planiranja.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	55.000 KM MPZUO	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	MPZUO	
KORISNICI	Vlada Kantona, Vlada FBiH, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu	
PRIORITETNI CILJ	3.2. Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete	
MJERA	3.2.1 Izgradnja i rekonstrukcija infrastrukture za vodosnabdjevanje, kanalizaciju, otpadne i oborinske vode	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprediti stanje komunalnih usluge za stanovnike BPK Goražde; - Poboljšati kvalitet života - Zaštita okoliša 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.1.1	Podrška rekonstrukciji i izgradnja mreža za vodosnabdjevanje
	3.2.1.2	Podrška rekonstrukcije i izgradnji kanizacionih mreža
	3.2.1.3	Podrška izgradnji uređaja za prečišćavanje otpadnih voda za urbana područja loklanih zajednica

	3.2.1.4	Podrška izgradnji uređaja za prečišćavanje otpadnih voda industrijskih zona
	3.2.1.5	Podsticaj rada komunalnih preduzeća
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Dužina rekonstruisane/sanirane vodovodne mreže - Dužina rekonstruisane/sanirane kanalizacione mreže - Izgrađen prečistač - Kvalitet voda recipijenta - Količina prečišćene vode - 	<ul style="list-style-type: none"> - Unapređenja infrastruktura za vodosnabdjevanje i prikupljanje otpadnih voda; - Smanjenje gubitaka i nivoa rizika prilikom isporuka unutar komunalne mreže
RAZVOJNI EFEKAT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja stanovnika koji imaju dostupne adekvatne komunalne usluge, - Stvaranje uslova za razvoj novih poslovnih aktivnosti - Bolji uslovi za život i rad. 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Budžet Kantona i Općina, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Vlada kantona , Općine, viši nivoi vlasti, projekti	
KORISNICI	Općine Stanovništvo na području BPK Goražde Privredna zajednica	

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete Kantona	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete	
MJERA	3.2.2 Uspostavljanje nedostajuće infrastrukture sistema održivog upravljanja otpadom (<i>komunalni otpad i posebni otpad</i>)	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Podsticanje održive upotrebe prirodnih resursa kroz uspostavu integralnog sistema upravljanja otpadom; - Očuvanje, zaštita i unapređivanje stanja u oblasti zaštite okoline, sprječavanje ugrožavanja zdravlja ljudi kao i stvaranje boljih uslova života; - Unaprediti stanje komunalne usluge za stanovnike BPK Goražde; 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.2.1	Pripremiti studije lokalizacije i izvodivosti PS/CUO za pojedine regije. Upisati lokacije u prostorno plansku dokumentaciju. Izraditi studije izvodivosti za uvođenje pojedinih komponenti u sklopu PS i uspostavu CUO.
	3.2.2.2	Izgradnja sanitarne deponije kao dijela RCUO.
	3.2.2.3	Uspostava infrastrukture za prikupljanje i reciklažu kroz selektivno prikupljanje otpada na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
	3.2.2.5	Uspostaviti odlagalište inertnog otpada (pri RCUO)
	3.2.2.6	Stvaranje usaglašenog i harmoniziranog normativnog okvira iz oblasti deponovanja i reciklaže
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izgrađenih objekata za tretman otpada - Količina adekvatno zbrinutog otpada 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen RCUO - Povećan broj izgrađenih objekata za prikupljanje i tretman različitih vrsta otpada

	- Količina recikliranog otpada (po vrsti)	- Povećana količina adekvatno tretiranog i zbrinutog otpada (sve vrste)
RAZVOJNI EFEKAT	- Povećanje broja stanovnika koji imaju dostupnu adekvatnu komunalnu uslugu prikupljanja otpada, - unapređenje stanja okoliša kroz adekvatno upravljanje svim vrstama otpada, - stvaranje uslova za razvoj novih poslovnih aktivnosti.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor: Budžet kantona i općina, viši nivoi vlasti, projekti i donacije, kredit	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Bosansko-podrinjski kanton Goražde i općine u sastavu Kantona	
KORISNICI	Općine , stanovništvo na području BPK Goražde, javne kompanije, privatne kompanije.	

STRATEŠKI CILJ	3. Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete Kantona	
PRIORITETNI CILJ	3.3. Povećati energetske efikasnost postojećih potrošača i unaprijediti korištenje obnovljivih izvora energije	
MJERA	3.3.1 Optimizacija korištenja energenata i obnovljivih izvora	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje emisije štetnih plinova, • smanjenje potrošnje energije, • sanacija toplotnih gubitaka, • povećanje zaposlenosti, • poboljšanje kvalitete okoliša • povećanje kontrole energenata koji se koriste. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.3.1.1	Izrada Elaborata/Studije izvodljivosti uvođenja toplifikacije (tj. integralno rješavanje pitanja grijanja kroz projekte toplifikacije, poboljšanje toplotne izolacije stambenih jedinica i uspostavljanje troškovno efikasnog sistema grijanja javne uprave i javnih ustanova) i pokretanje pilot projekta toplifikacije
	3.3.1.2	Utopljanje javnih i privatnih objekata
	3.3.1.3	Studija izvodljivosti korištenja obnovljivih izvora energije na kantonu (solarno zračenje, energija vjetra)
	3.3.1.4.	Izgradnja pogona proizvodnje peleta za snadbijevanje javnih objekata u kantonu
	3.3.1.5	Podsticanje istraživanja i korištenja obnovljivih izvora energije (hidro, solarna i i vjetro energija)
	3.3.1.6	Uspostava sistema razvoja i racionalnog korištenja šuma
	3.3.1.7	Razvoj javne rasvjete prelaskom na LED rasvjetu
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj objekata na kojima je provedeno utopljanje; - Nivo potrošnje energenata;	- Smanjen utrošak energije, - Smanjen nivo potrošnje energenata - Smanjeni troškovi zagrijavanja (javni) objekata u kantonu - Zaštićen šumski fond
RAZVOJNI EFEKAT	Sprječavanje rasipanja energije i osim ušteda u finansijskom smislu manje zagađenost zraka.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000KM Budžeti Kantona i Općina, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
NOSIOCI	Vlada , ministarstva, općine, upravitelji, projekti, krediti	

Tabela 29: Programski plan realizacije trećeg strateškog cilja

STRATEŠKI CILJ 4

Razviti kvalitetnu i efikasnu javnu upravu u službi građana Kantona

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.1. Uspostava administrativnog centra smještanjem organa uprave u jedan objekat	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Opremanje objekta zgrade Vlade radi smještaja na jednom mjestu, odnosno lokaciji i drugih kantonalnih organa koji su trenutno smješteni po različitim lokacijama. • Povećanje efikasnosti i ekonomičnosti u radu • Poboljšanje energetske efikasnosti i vanjskog izgleda objekta, te smanjenje ekološke zagađenosti. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.1.1.	Legalizacija objekta i upis vlasništva nekretnina u korist Vlade BPK Goražde
	4.1.1.2.	Adaptacija, renoviranje i opremanje spratova zgrade
	4.1.1.3.	Izrada nove kotlovnice i razvođenje novog centralnog grijanja na biomasu – pelet kao i provođenje energetske mjere
	4.1.1.4.	Uspostava digitalnog sistema komunikacija
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptiran objekat u vlasništvu Kantona sa energetske povoljnim uslovima - Većina organa uprave je smještena u jednom objektu - Uspostavljeni savremeni sistemi komuniciranja - Omogućena veća dostupnost i kvalitet u pružanju usluga kojoj služi 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana ekonomičnost u radu kantonalnih organa uprave, poboljšanje kvaliteta rada kantonalnih organa, lakša komunikacija kantonalnih organa, poboljšanje u prohodnosti dokumentacije, povećanje discipline rada - Renoviran i adaptiran objekat u skladu sa građevinskim, elektroenergetskim i drugim standardima. - Znatno manji troškovi za zagrijavanje zgrade, utroška električne energije, telefona, vode, izdataka za zakupnine i slično. - Ugodniji, zdraviji i kvalitetniji ambijent za rad. - Produženje životnog vijeka i povećanje vrijednosti zgrade. - Smanjenje štetnih uticaja za okoliš usljed potrošnje energije (lož ulje). - Poboljšanje vanjskog izgleda zgrade Vlade Kantona i smanjenje štetnog ekološkog uticaja na veliki broj stanovnika koji žive u neposrednoj blizini zgrade.
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera poboljšat će se kvalitet pružanja usluga, ostvariti efekti ekonomičnosti u radu i povećati efikasnost rada – sa težnjama ka kreiranju suštinskog one-stop servisa za građanstvo.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	700.000 KM Izvor: budžet kantona, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona	

KORISNICI	Zaposleni u institucijama vlasti Bosansko – podrinjskog kantona Goražde, građani
------------------	--

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.2. Osnaživanje centralnih organa	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Kadrovske i tehničko ojačavanje centralnog organa Vlade Bosansko-podrinjskog kantona • Razvoj sistema rada kao i programiranja, monitoringa i evaluacije rada • Obezbeđivanje preduslova za efikasno suočavanje sa obavezama koje proizilaze iz evropskih integracija • Dizajn i implementacija Sistema za upravljanje dokumentima 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.2.1	Organizacijsko uređenje i kadrovske popunjavanje
	4.1.2.2	Tehničko opremanje i educiranje
	4.1.2.3	Usvajanje normativnog okvira programiranja, monitoringa i evaluacije
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacijski uređeno, opremljeno i kadrovske popunjeno centralno tijelo Vlade BPK Goražde; - Kvalitetno i educirano osoblje; - Kvalitetan sistem programiranja, monitoringa i evaluacije rada u radu i odgovora unutar integracionih procesa kao i privlačenje projekata - Omogućena veća dostupnost i kvalitet u pružanju usluga društvu i privrednoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana efikasnost rada izvršne vlasti - Kvalitetno projiciranje rada, praćenje rada i postizanje rezultata u interesu građana i privredne zajednice - Ispunjavanje obaveza iz integracionih procesa i privlačenje sredstava iz međunarodnih fondova - Kvalitetno ocjenjen rad Vlade kantona od strane civilnog društva i građana Kantona
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera ostvarit će se bolji rezultati izvršne vlasti, ispunjavanje obaveza i ukupni pozitivni efekti vezani za rad organa vlasti kao servisa građana	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	250.000 KM Izvor: budžet kantona, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona, ministarstva, općine	
KORISNICI	Institucije vlasti Bosansko – podrinjskog kantona Goražde, privredna zajednica i građani	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.3. Uspostavljati racionalan i efikasan sistem organizacije uprave i rada javnih službenika	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostaviti unutrašnju organizacija rada organa uprave na osnovu utvrđenih parametara u svrhu postizanja efikasnosti i ekonomičnosti u ostvarivanju nadležnosti • Usvojiti poboljšani zakonodavni okvir organizacije rada javnih službi iz nadležnosti kantona • Poboljšati sistem radno-pravnog statusa službenika radi postizanja efikasnosti u radu • Smanjiti troškove rada javne uprave • Implementirati e-sisteme: 24-satni email servis ka građanstvu (odgovor u roku od 24 sata) i sistem za upravljanje dokumentima 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.3.1	Izrada i provedba Akcionog plana za unaprijeđenje rada javne uprave
	4.1.3.2	Analiza i procjena organizacionih jedinica i radnih mjesta prema nadležnostima organa uprave
	4.1.3.3	Izrada i usvajanje normativnih akata vezanih za organizaciju i sistem javne službe
	4.1.3.4.	Utvrđivanje smjernica kadrovske politike
	4.1.3.5	Provedba obuka javnih službenika i rukovodilaca
	4.1.3.6.	Izrada i primjena sistema ocjenjivanja rada i učinkovitosti u radu
	4.1.3.7.	Dizajn i implementacija 24-satnog email servisa
	4.1.2.4	Dizajn i implementacija Sistema za upravljanje dokumentima
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacija rada organa usklađena sa zakonskim okvirom i potrebama ostvarivanja nadležnosti - Zakonski i podzakonski akti izrađeni i usvojeni - Provedene HR obuke 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana efikasnost i ekonomičnost rada izvršne vlasti - Uspostavljen kvalitetan zakonski okvir iz kojeg proizilaze pozitivni efekti - Efikasna javna uprava i rad službenika - Obučeni i osposobljeni javni službenici i rukovodioci - Kadrovska politika usmjerena na visoko obrazovane kadrove - Povoljniji omjer državnih službenika u odnosu na namještenike

		- Ocjene rade se redovno vrše i zasnovane su na objektivnim kriterijima i stvarnim rezultatima
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera ostvarit će se bolji rezultati izvršne vlasti, ispunjavanje obaveza i ukupni pozitivni efekti vezani za rad organa vlasti kao servisa građana/ki – uključujući kvalitetniju, transparentniju i bržu informisanost građana/ki.	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona, Ministarstva	
KORISNICI	Institucije vlasti Bosansko – podrinjskog kantona Goražde, privredna zajednica i građani	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.4. Određivanje i provođenje antikoruptivnih mjera i pojednostavljivanje upravnih procedura	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje prostora za koruptivno djelovanje Omogućiti smanjivanje administrativnih procedura i skraćivanje vremena i načina ostvarivanja javnih usluga 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.4.1	Izrada i provedba Akcionog plana za prevenciju i borbu protiv korupcije
	4.1.4.2	Provođenje postupka „giljotiranja propisa“, pojednostavljivanje i pojeftinjenje procedura i provedbe postupaka po službenoj dužnosti organa uprave
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Akcioni plan za prevenciju i borbu protiv korupcije izrađen i usvojen i mjere provedene Smanjen broj propisa, izvršeno usvajanje prečišćenih tekstova, procedure skraćene Organi uprave uvezani i prikupljaju dokaze po službenoj dužnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Smanjene koruptivne djelatnosti Postupci ostvarivanja usluga skraćeni Usluge građanima približene, vremenski skraćene i jeftinije
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera ostvarit će se bolji rezultati izvršne vlasti, ispunjavanje obaveza i ukupni pozitivni efekti vezani za rad organa vlasti kao servisa građana	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	20.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, projekti	

PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.
NOSIOCI	Vlada Kantona , Ministarstva, općine
KORISNICI	Institucije vlasti Bosansko – podrinjskog kantona Goražde, privredna zajednica i građani

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.5. Razvoj sistema fiskalne discipline, prikupljanja i trošenja javnih sredstava u radu javne uprave	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje budžetske discipline prikupljanja i trošenja javnih sredstava • Postizanje efikasnijeg i efektivnijeg trošenja sredstava 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.5.1	Uvođenje elemenata programskog budžetiranja
	4.1.5.2	Uspostava pojačanog sistema nadzora i budžetiranja materijalnih troškova
	4.1.5.3	Priprema budžeta za građane/ke i održavanje javnih rasprava
	4.1.5.4	Izrada i provedba Akcionog plana razvoja fiskalnih mjera, rada inspeksijskih i fiskalnih organa radi efikasnije naplate prihoda
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Elementi programskog budžetiranja uvedeni - Smanjen utrošak sredstava na materijalnim troškovima - Naplata javnih prihoda i fiskalna disciplina povećani 	<ul style="list-style-type: none"> - Budžetska disciplina unaprijeđena - Kroz uštede na materijalnim troškovima stvoren prostor za razvojne komponente - Povećani budžetski prihodi
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera ostvarit će se veće ekonomičnost u radu organa uprave i stvoriti pretpostavke za implementaciju razvojnih komponenti	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2018-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo finansija , organi uprave	
KORISNICI	Institucije vlasti Bosansko – podrinjskog kantona Goražde	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana
-----------------------	--

PRIORITETNI CILJ	4.1. Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave	
MJERA	4.1.6. Stvaranje uslova za doprinos organizacija civilnog društva u procesima kreiranja politika i donošenja odluka	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Osnaživanje učešća organizacija civilnog društva u procesima kreiranja politika i procesima odlučivanja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.1.6.1	Podsticati aktivnosti organizacija civilnog društva
	4.1.6.2	Uspostaviti sistem učešća organizacija civilnog društva u procesima kreiranja politika i zaštite interesnih prava organizacija
	4.1.6.3	Educirati organizacije civilnog društva
	4.1.6.4	Uspostaviti elektronski registar udruženja registriranih na području BPK Goražde
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Organizacije civilnog društva aktivno djeluju u kantonalnim/općinskim procesima Organizacije civilnog društva na kvalitetan način doprinose u društvenim procesima ostvarivanja zakonitosti E-registar uspostavljen 	<ul style="list-style-type: none"> Veće ostvarivanje načela zakonitosti rada organa uprave Kvalitetnije ostvarivanje prava interesnih skupina organizovanih kroz organizacije civilnog društva
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera uspostaviti će se veći doprinos organizacija civilnog društva i zaštita prava građana	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	160.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, donacije i projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.-2020.g.	
NOSIOCI	Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose BPK Goražde, Vlada Kantona	
KORISNICI	Organizacije civilnog društva Bosansko – podrinjskog kantona Goražde i građani	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.2. Modernizovati javnu upravu	
MJERA	4.2.1. Uređenje prostora za smještaj i čuvanje arhivske građe u skladu sa zakonskim propisima kantonalnih organa uprave BPK Goražde 4.2.2. Uspostava elektronskog arhiva	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje prostora za smještaj i čuvanje arhivske građe u skladu sa zakonskim propisima kantonalnih organa uprave BPK Goražde. Poboljšanje uslova čuvanja arhivske građe gdje neće doći do propadanja i oštećenja iste. 	

	<ul style="list-style-type: none"> Modernizacija i ekonomičnost kroz elektronskog arhiviranja i čuvanja građe 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.2.1.1	Adaptacija, renoviranje i opremanje podrumskih prostorija Zavoda za besplatnu pravnu pomoć radi smještaja na jednom mjestu postojeće arhivske građe svih kantonalnih organa uprave BPK Goražde
	4.2.2.1	Uspostava elektronskog arhiviranja
IZLAZNI/DIREKтни POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direkтни pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Kantonalni organi uprave BPK Goražde postojeću arhivu odlažu i čuvaju u adekvatnom prostoru Elektronsko arhiviranje je uspostavljeno 	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje prostora za smještaj i čuvanje arhivske građe u skladu sa zakonskim propisima kantonalnih organa uprave BPK Goražde. Maksimalna sigurnost arhivske građe radi sprečavanja iste od propadanja i oštećenja. Grupisanje arhivske građe na jednom mjestu što će doprinijeti lakšem i jednostavnijem načinu pristupa samoj arhivskoj građi, te za duži period rješavanje problema smještaja arhivske građe koji je od sada bio gorući problem. Prelazak na savremeni elektronski način arhiviranja
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera stvorit će se uslovi da se arhivska građa smješta i čuva u skladu sa Zakonom o Arhivskoj građi i Uredbom o organizovanju i načinu vršenja arhivskih poslova u organima uprave i službama za upravu i stvori ekonomičniji sistem arhiviranja	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	80.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, projekti i donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2017-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona, Služba za zajedničke poslove, organi uprave	
KORISNICI	Institucije vlasti Bosansko – podrinskog kantona Goražde	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana
PRIORITETNI CILJ	4.2. Modernizovati javnu upravu
MJERA	4.2.3. Uspostaviti koherentnu računarsku i komunikacijsku, kao i svu prateću infrastrukturu koja će pružiti jeftin, pouzdan i siguran pristup informacija, kako unutar javnog sektora tako i eksterno
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Uspostaviti koherentnu računarsku i komunikacijsku kao i svu prateću infrastrukturu, koja će pružiti jeftin, pouzdan i siguran pristup informacijama i omogućiti razmjenu informacija, kako unutar javnog sektora (uključujući i razmjenu informacija između različitih razina vlasti) tako i eksterno (između javnog sektora i korisnika javnih usluga); Osigurati kompletnu infrastrukturu za jedinstven i konstantan pristup internetu sa zajedničkim servisima i sigurnosnim rješenjima gdje god je moguće; Uspostaviti standarde za jedinstvenu konfiguraciju radnih stanica, minimalno na razini pojedinačnih institucija; Unapređenje pružanja usluga građanima.

PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.2.3.1	Utvrđiti standarde konfiguracija i izvršiti nabavku opreme
	4.2.3.2	Osigurati kompletnu infrastrukturu za pristup internetu sa zajedničkim servisima i sigurnosnim rješenjima
	4.2.3.3	Razvoj e-usluga prema građanima
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	Kantonalni organi uprave BPK Goražde razmjenjuju razne informacije, izdaju uvjerenja, potvrde rješenja, a sve je veća prisutnost računara, interneta, i uvođenjem informatizacije olakšan je rad organa uprave a time povećan broj zadovoljnih korisnika	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljena koherentna računarska i komunikacijska infrastruktura, koja će pružiti jeftin, pouzdan i siguran pristup informacijama i omogućava razmjenu informacija - Lahko održavanje, standardizacija i povećanje zadovoljstva korisnika, što omogućava veću učinkovitost, uz znatno niže troškove
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera stvorit će se uslovi da prohodnost informacija i ostalih akata koje izdaju organi uprave koji brže i efikasnije dođu do krajnog korisnika	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	120.000 KM Izvor: budžet kantona, projekti, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona, organi uprave	
KORISNICI	Uposlenici Bosansko – podrinjskog kantona Goražde i građani	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.2. Modernizovati javnu upravu	
MJERA	4.2.4. Uspostaviti e – Vladu	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurati da se dosadašnji administrativni poslovi koji su bili u pisanoj formi, zamjene elektronskom komunikacijom, odnosno ubuduće dostavljaju u elektronskom obliku • Postizanje efikasnosti i ekonomičnosti. 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.2.4.1	Stvoriti normativni okvir uspostave i rada e-vlade
	4.2.4.2	Nabavka, instaliranje i umrežavanje opreme za uspostavu e-vlade
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjen printani materijala, a time postignute uštede vremena i materijalnih sredstava; 	<ul style="list-style-type: none"> - Efikasnost u radu Vlade BPK Goražde; - Postizanje veće transparentnosti i uštede finansijskih sredstava

	- Veća brzina u komunikaciji izeđu članova Vlade i Premijera, kao i Sekretara Vlade povećana	
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera stvorit će se efikasnost u radu Vlade BPK Goražde, kao i ušteda vremena i finansijskih sredstava	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	40.000 KM Izvor: budžet kantona, viši nivoi vlasti, projekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2017.g.	
NOSIOCI	Vlada Kantona	
KORISNICI	Premijer, Ministri u Vladi Bosansko – podrinskog kantona Goražde i Sekretar Vlade	

STRATEŠKI CILJ	4. Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana	
PRIORITETNI CILJ	4.2. Modernizovati javnu upravu	
MJERA	4.2.5. Uspostava elektronskih registara i razvoj web stranice Vlade i organa	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Stvaranje elektronskih registara putem kojih se povećava dostupnost informacija i doprinosi povoljnom i efikasnom okruženju Povećavanja kvaliteta dostupnih informacija o radu Vlade i organa vlasti 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	4.2.5.1	Izrada registara i njihovo postavljanje na zvaničnim web stranicama
	4.2.5.2	Modernizacije zvanične web stranice vlade i organa
IZLAZNI/DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Razvijeni i postavljeni elektronski registra putem internet stranica kojima je povećan transparentniji i efikasniji rad organa uprave Web stranica pregledna i jednostavna za dostupnost većeg broja informacija 	<ul style="list-style-type: none"> Ušteda finansijskih sredstava; Stvaranje uslova u kojem bi svi zainteresirani imali pristup potrebnim informacijamaelektronskim putem Veći broja zadovoljnih korisnika
RAZVOJNI EFEKAT	Implementacijom ovih mjera stvaraju se pretpostavke za transparentniji i efikasniji rad organa uprave,i postizanje većeg broja zadovoljnih korisnika usluga	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	40.000 KM Izvor: budžet kantona, projekti, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2018.-2020.g.	
NOSIOCI	Kantonalni organi uprave, općine	
KORISNICI	Građani kantona, zainteresovana javnost, poslovna zajednica	

Tabela 30: Programski plan realizacije četvrtog strateškog cilja

4.2. Indikativni finansijski i terminski okvir

Strateško planiranje razvoja nalažu evropske prakse i dinamike strateškog planiranja, a zahvatanje sredstava iz predpristupnih fondova EU nalaže obaveznost izrade strateških razvojnih dokumenata. Strategija je osnova za donošenje operativnih odluka o javnim investicijama, poduzimanje mjera iz oblasti ekonomskog, socijalnog i prostornog razvoja i osiguravanje potrebnih resursa za njihovo provođenje, odnosno alat za upravljanje razvojem i budžetom Kantona. Strategija razvoja BPK Goražde je osnovni dokument za izradu sektorskih strategija, DOB-a (Dokument okvirnog budžeta), Budžeta i PJI (Program javnih investicija) KS, Trogodišnjeg plana rada kantonalnih ministarstava i godišnjeg programa rada Vlade BPK Goražde.

4.2.1. Uvodna razmatranja indikativnog finansijskog okvira 2016.-2020.g.

Ključni ciljevi Vlade BPK Goražde odnose na stvaranje uslova za snažnu podršku društvenom razvoju Kantona, kroz poduzimanje reformi usmjerenih na rješavanje problema nedostatka posla i smanjenje siromaštva, kao i osiguranje djelotvornijeg, efikasnijeg i efektivnijeg djelovanja javne uprave i održivog finansiranja. Napredak se ogleda i kroz aktivnosti podsticaja na privrednim djelatnostima, usmjeravanjem obrazovnog sistema na osposobljavanje radne snage, održavanjem nezavisnog sistema pravosuđa i sistema bezbjednosti unutar Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a time su privučene investicije i povećanje investiranja privatnog sektora, a što je dovelo do povećanje izgradnje privredne infrastrukture, privrednog poslovanja i povećanje zapošljavanja u naprijed navedenom obimu. U granicama normativnog okvira i zajedničkih nadležnosti sa višim nivoima napravljeni su iskoraci u javnoj upravi u smislu uvođenja planiranja na dugoročnijoj osnovi kroz metodologije primjerene zemljama evropske unije što podrazumjeva planiranje usklađeno sa strateškim okvirima sa ugrađenim sistemima i ocjene učinka, doprinosa uspostavi i provedbi reformi koje podrazumjevaju zajednički pristup uspostavi jedinstvenog sistema uprave koju zahtjeva Evropska unija, ograničenja pojedinih troškova u radu uprave kroz ukidanje pojedinih privilegija i dodatnih primanja, podmlađivanja uprave provedbom sistema penzionisanja i upošljavanja mlađih kadrova, održavanja nivoa broja uposlenih nepovećanjem uposlenosti i iskorištavanjem kvalitetnih kadrova kroz rad radnih grupa, početka razvoja sistema javno-privatnog partnerstva kao sistema koji smanjuje troškove javne uprave i istovremeno privlači privatnu inicijativu.

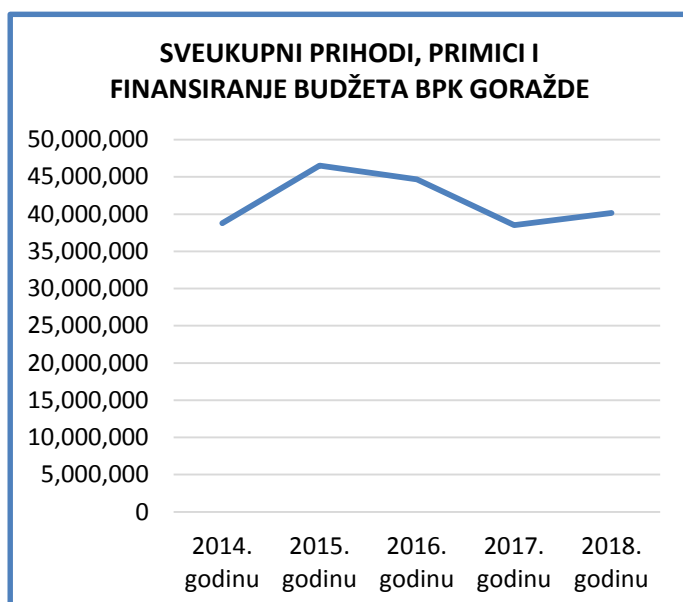
I pored teških uslova privređivanja, privreda Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u 2015 godini nastavila je sa trendom daljeg privrednog rasta gledano kroz neke ključne ekonomske pokazatelje:

- Rast izvoza roba i usluga;
- Rast pokrivenosti uvoza izvozom;
- Rast obima industrijske proizvodnje;
- Rast broja zaposlenih radnika.

4.2.2. Srednjoročne projekcije prihoda

Projekcija prihoda Budžeta Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za period 2016. - 2018. godina je rađena na osnovu pokazatelja i analiza kojima raspolaže Ministarstvo za finansije BPK Goražde te podataka koje je Ministarstvo dobilo od Federalnog ministarstva za finansije.

Održivost Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u 2015. godini, kao i svih prethodnih godina, u značajnoj mjeri je ovisila od podrške iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine i ta podrška je u prethodnim godinama iznosila od 20-45%. Ta podrška će biti neophodna i u narednim godinama, jer Bosansko-podrinjski kanton Goražde sa svojim izvornim prihodima ne može obezbijediti finansiranje osnovnih funkcija Kantona. Međutim, ta podrška je neredovna, neblagovremena i često nedefinisana u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine. Nedefinisana je u smislu da su nekad transferi za niže nivoe vlasti tj. kantone objedinjeni u jednom iznosu. Neblagovremena je jer se često događa da transfer bude doznačen na kraju same godine ili se ne doznači planirani transfer u cjelokupnom iznosu, kao što je bio slučaj sa 2013. godinom. To su dakle neizvjesnosti i rizici koji onemogućavaju da se na efikasan način

Slika 22: Kretanja prihoda budžeta BPK Gorazde

obezbjede sigurni i dovoljni izvori prihoda za finansiranje nadležnosti koje su uspostavljene Ustavom i zakonima i to je uvijek rizik koji se javlja kod planiranja budžeta, a samim tim i njegovog izvršenja.

Što se tiče projekcije prihoda za naredne tri godine vrlo je nezahvalno koristiti bilo kakve srednjoročne makroekonomske pokazatelje i prognoze, jer je sasvim izvjesno da će doći do promjene makroekonomskih pokazatelja (BDP, investicije, uvoz, izvoz, potrošnja), izmjene zakonske regulative u mnogim oblastima, a samim tim će doći i do značajne fluktuacije javnih prihoda na svim nivoima vlasti.

Budžetom za 2015. godinu planirani su prihodi, primici i finansiranje u iznosu od 43.994.983 KM. Ukupni prihodi planirani su u iznosu 41.459.990 KM i odnose se na porezne prihode, neporezne prihode i tekuće transfere, te prihode po osnovu zaostalih obaveza od čega su: porezni prihodi planirani u iznosu od 27.112.035 KM; neporezni prihodi planirani su u iznosu od 5.108.989 KM; tekući transferi (transferi i donacije) planirani su u ukupnom iznosu od 9.237.844 KM; novčana sredstva na podračunima koja su utvrđena u opštem dijelu Budžeta koristiti će se u skladu sa propisima kojima je predviđeno otvaranje tih podračuna, odnosno za onu namjenu za koju su i otvoreni ti podračuni.

U narednim godinama, do 2018. g., ukupni prihodi od poreza imaju blagi porast, no dolazi do pada ukupnih prihoda najviše zbog smanjenja tekućih donacija od FBiH nivoa koji je planiran do 2016.g. u iznosu od 5 miliona KM. U srednjoročnom periodu 2016.-2018. g., Vlada BPK Gorazde ne planira ići u nova kreditna zaduživanja, osim za kredit u iznosu od 3 miliona KM za zatvaranje postojećih obaveza kod tzv „saudijskog“ kredita te dio za nabavku neophodne medicinske opreme.

Opis prihoda	Ostvarenje za 2014.	Budžet za 2015.	Budžet za 2016.	Budžet za 2017.	Budžet za 2018.
Prihodi	38,708,073	41,459,990	38,563,552	38,405,080	40,017,097
Prihodi od poreza	26,485,983	27,112,035	28,255,827	28,228,616	29,796,661
Neporezni prihodi	4,347,196	5,108,989	4,322,036	4,221,733	4,230,799
Tekući transferi	7,874,402	9,237,844	5,984,760	5,953,383	5,987,828
Prihodi po osnovu ostalih obaveza	492	1,122	929	1,348	1,809
Kapitalni primici	38,900	60,000	62,900	60,000	64,520
Finansiranje		2,474,993	3,000,000		
SVEUKUPNI PRIHODI, PRIMICI I FINANSIRANJE	38,746,973	43,994,983	41,626,452	38,465,080	40,081,617

Tabela 30: Ukupni prihodi, primici i finansiranje BPK Gorazde

Projekcijom Budžeta BPK Gorazde za 2016. godinu ukupni prihodi iznose 41.626.452 KM, od čega su prihodi od poreza 28.255.827 KM, neporezni prihodi 4.322.036 KM, prihodi od zaostalih obaveza 929 KM, kapitalni primici 62.900 KM, te su projekcijama planirana sredstva tekućih transfera - potpore iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine 5.000.000 KM (kao redovan transfer), namjenska sredstava za civilne žrtve rata 764.581 KM, sredstva za projekte 214.532 KM, dok su donacije od pravnih lica iznos od 5.647 KM. Kreditna sredstva u iznosu od 3 miliona KM su planirana za zatvaranje postojećih obaveza kod saudijskog kredita te dio za nabavku neophodne medicinske opreme.

Za 2017. godinu projekcijom budžeta BPK Gorazde ukupni prihodi iznose 38.465.080 KM, od čega prihodi od poreza 28.228.616 KM, neporezni prihodi 4.221.733 KM, zaostale obaveze 1.348 KM, kapitalni primici 60.000 KM. Takođe, projekcijama su planirana sredstva tekućih transfera - potpore iz

Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine 5.000.000 KM (kao redovan transfer), sredstva za projekte 153.324 KM i namjenska sredstava za civilne žrtve rata 789.845 KM.

U 2018. godini projekcijom budžeta Vlade BPK Goražde ukupni prihodi iznose 40.081.617 KM, od čega prihodi od poreza iznose 29.796.661 KM, neporezni prihodi 4.230.799 KM, prihodi od zaostalih obaveza 1.809 KM, kapitalni primici 64.520 KM uz napomenu da su projekcijama planirana sredstva tekućih transfera - potpore iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine 5.000.000 KM (kao redovan transfer), sredstva za projekte 164.753 KM i namjenska sredstava iz Budžeta Federacije za civilne žrtve rata 807.451 KM.

4.2.3. Srednjoročne projekcije rashoda

Ono na čemu će Vlada BPK Goražde dati posebnu pažnju u narednom periodu su pitanja koja imaju strateški značaj za razvoj Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koja su povezana sa aktivnostima Vlade Federacije Bosne i Hercegovine ili aktivnostima drugih privatnih ili javnih lica koja su inicirana od strane Vlade Kantona. Vlada BPK Goražde će aktivno sarađivati sa FBiH, općinama u sastavu Kantona, međunarodnim institucijama, akterima civilnog društva i predstavnicima privatnog sektora.

U svom radu Vlada BPK Goražde će osigurati snažnu saradnju sa općinama u sastavu Kantona u implementaciji prioritetnih programa, projekata i mjera. Posebna pažnja će se posvetiti jačanju institucionalnih kapaciteta jedinica lokalnih samouprava u ostvarivanju ciljeva lokalnog razvoja. Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i javne ustanove i preduzeća će uspostaviti što bolje odnose sa susjednim općinama u Republici Srpskoj, u oblastima kao što su povratak i rješavanje pitanja raseljenih lica, zbrinjavanja komunalnog otpada, turizma i svim drugim oblastima koje mogu doprinijeti stvaranju povoljnih uslova za razvoj Gornjedrinske regije. Saradnja na ekonomskom, društvenom i kulturnom polju, u skladu sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju o prekograničnoj saradnji i okolišu, biće unaprijeđena i sa susjednim državama. U cilju obezbjeđenja adekvatne tehničke i finansijske podrške Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde će osigurati potrebnu tehničku pomoć kroz saradnju sa međunarodnim institucijama u procesu planiranja i provođenja prioritetnih reformi, kroz pozive za projekte kojima će se obezbijediti mobilizacija potrebnih resursa civilnog društva za implementaciju Programa razvoja, kroz saradnju sa profesionalnim organizacijama u cilju obezbjeđenja nedostajućih stručnih i tehničkih resursa kroz pozive za usluge.

Kapitalni transferi u budžetu BPK Goražde za 2015. godinu planirani su u iznosu od 940.000 KM. Za period 2016.- 2018. godina kapitalni transferi se procjenjuju na ukupan iznos od 4.690.000 KM. U 2016. godini planiran je iznos od 1.680.000 KM, u 2017. godini iznos od 1.580.000 KM, te u 2018. godini iznos od 1.430.000 KM.

Kapitalni transferi se u najvećem dijelu odnose na kapitalne transfere drugim nivoima vlasti, zatim pojedincima, te javnim preduzećima. Ove vrste transfera se planiraju u okviru Ministarstva za privredu (dio projekata se finansira iz vodnih naknada, a dio koji se odnosi na projekte javnih preduzeća i ide na teret budžetskih sredstava), Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo raseljena lica i izbjeglice (finansiranje projekata zdravstvenih ustanova), Ministarstva za boračka pitanja (samozapošljavanje boračkih populacija).

Izdaci po osnovu otplate dugova primljenih kroz državu i kamate po osnovu primljenih kredita u periodu 2016. - 2018. godine odnose se na obaveze po osnovu postojećih kredita BPK Goražde i to kredit Saudijskog fonda koji se realizuje preko Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine te obaveza po Ugovoru o *Stand by* aranžmanu sa MMF-om. U narednom periodu, osim kredita od 3 miliona KM koji je predviđen za zatvaranje obaveza prema Razvojnoj banci (otplata kredita saudijskog fonda), Vlada BPK Goražde se neće dalje kreditno zaduživati. Uz napomenu da nije uzet u obzir Ugovor o angažovanju sredstava MMF-a, što bi značajno povećalo iznos zahtjeva budžetskih korisnika. Obaveze po *Stand by* aranžmanu MMF-a doznačenih sredstava u iznosu od 8.700.000 KM BPK Goražde iznose 9.364.824,02 KM i to na način da su obaveze po godinama:

- 2014. godinom iznos od 1.874.550,60 KM;

- 2015. godini iznos od 2.745.367,29 KM;
- 2016. godini iznos od 2.722.216,54 KM;
- 2017. godini iznos od 2.022.689,77 KM.

Program javnih investicija - povezivanjem Programa javnih investicija (PJI) s procesom strateškog planiranja i budžetiranja, projekti javnih investicija se stavljaju u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva definiranih u okviru mjerodavnosti institucija BPK Goražde. Na taj način omogućena je bolja povezanost između prvenstvenih projekata i procesa alokacije svih raspoloživih sredstava za njihovu realizaciju, kao i planiranje raspodjele sredstava planiranih kroz proces izrade Dokumenta okvirnog budžeta. U razdoblju 2016. - 2018. godine, Vlada BPK Goražde će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti putem usmjeravanja prioriteta ka intenzivnijem privrednom razvoju i strukturnim reformama neophodnim za ekonomski rast, povećanje zaposlenosti i životnog standarda građana

4.2.4. Pretpostavke i rizici

Pretpostavka za ispunjenje srednjoročnih makroekonomskih ciljeva jačeg privrednog rasta ogleda se u ubrzanom sprovođenju strukturalnih reformi realnog finansijskog i javnog sektora (kroz reorganizaciju i racionalizaciju javnog sektora), što bi trebalo voditi ka poboljšanju konkurentnosti i fleksibilnosti ekonomije, te povećanju štednje i investicija kao i povećanom nivou izvoza. Ključnu ulogu će imati poboljšanje investicione klime i daljnje usaglašavanje poslovne legislative sa standardima Evropske unije. Napredak u Evropskim integracijama će uticati na poboljšanje imidža Bosne i Hercegovine i povećanja investicija u ekonomiju. U procesu EU integracija, Bosna i Hercegovina bi trebala nastaviti sa izgradnjom i potpunim osposobljavanjem institucija koje će osnažiti privredni sektor pružajući zakonsku zaštitu investitorima. Od 2016. godine budžetsko planiranje, uključujući izradu DOB-a, će se zasnivati na Strategiji razvoja te će i planiranje budžeta biti usklđeno sa istom.

Održivost Budžeta Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u značajnoj mjeri zavisi od podrške iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine. Ulaganje u nove proizvodne pogone, privlačenje novih investitora, intenziviranje aktivnosti na izradi i apliciranju projekata i programa predpristupnim fondovima Evropske unije, jačanje aktivnosti na unapređenju prekogranične saradnje, stimulisati stanovništvo za zapošljavanje na način podsticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje, te obezbjeđenje stambenih objekata po povoljnim uslovima kako bi mladi i stručni kadar ostao na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde su najznačajniji faktori za razvoj Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u narednom periodu.

4.2.5. Indikativni finansijski okvir Strategije razvoja BPK Goražde

Ukupna moguća izdvajanja za razvojne programe Strategije razvoja	Period 2016.-2018.g. (KM)	Period 2019.-2020.g. (KM)
1. Ukupne uštede/ preusmjeravanja sredstava sa tekućih izataka u korist razvojnih projekata (Strategije razvoja BPK Goražde za 2016.-2020. g.)	2.000.000	2.000.000
2. Ukupna izdvajanja namjenskih sredstava koja se mogu iskoristiti u razvojne projekte Strategije razvoja BPK Goražde (izdvajanja sa nivoa Kantona i općina)	2.000.000	3.000.000
3. Ukupan iznos kapitalnih izdataka u korist razvojnih projekata Strategije razvoja (Kanton i općine)	9.000.000	12.000.000
4. Finansiranje iz kreditnih zaduženja kod komercijalnih banaka i međunarodnih finansijskih institucija (Svjetska banka, EBRD, EBI, i slično, period 2019.g. i 2020.g.)	3.000.000	
5. Nepovratna sredstva iz omogućenih EU fondova (IPA II, Jadransko-jonska strategija, Dunavska strategija, program pogranične saradnje Hrvatska-BiH-Crna Gora, URBACT III, IPARD, itd.)	1.000.000	1.000.000

6. Ukupna sredstva dobijena za ruralni razvoj i razvoj MSP-a područja Kantona i općina od strane međunarodnih donatorskih organizacija (SIDA, USAID, UNDP, GTZ ORF – otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu)	1.000.000	1.000.000
7. Sredstva iz Programa javnih investicija FBiH	1.000.000	1.000.000
8. Instrumenti i programi na nivou BiH (Ministarstvo za ljudska prava i izbeglice, Ministarstvo civilnih poslova BiH), entitetski instrumenti i programi (Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Ministarstvo prostornog uređenja FBiH, Fondacija za održivi razvoj FBiH – OdRaz)	6.300.000	9.500.000
9. Programi javno privatnog partnerstva	1.000.000	2.000.000
Ukupno:	26.300.000	31.500.000

Tabela 31: Indikativni finansijski okvir

U nastavku je dat detaljan indikativni finansijski okvir po mjerama razvoja za svaki od strateških ciljeva Strategije razvoja BPK Goražde.

Period	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupni iznos
Strateški cilj 1 - Uspostaviti pogodno privredno okruženje i dinamičnu privredu, zasnovanu na prirodnim resursima i poslovnoj tradiciji						
Prioritet 1.1. - Ojačati privredu i podsticati izvozno orijentisanu industriju						
Mjera						
1.1.1. - Unapređenje kvalitete proizvoda i tehnologija u strateškim industrijama BPK Goražde uz fokus na čiste tehnologije						2.000.000
1.1.2. - Kreiranje atraktivnih mogućnosti za privredna ulaganja domaćih i stranih investitora						100.000
1.1.3. - Podrška izvoznoj orijentaciji privrede i supstituciji uvoza domaćom proizvodnjom						700.000
Prioritet 1.2. - Razviti ruralne sredine koristeći poljoprivredne, šumske i turističke potencijale						
Mjera						
1.2.1. - Primjena LEADER pristupa i diverzifikacije u ruralnom razvoju						2.000.000
1.2.2. - Podrška povećanju obima i konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje						500.000
1.2.3. - Povezivanje proizvođača iz ruralnih krajeva sa tržištem						1.700.000
1.2.4. - Korištenje šumskih proizvoda u svrhu ruralnog razvoja						100.000
1.2.5. - Razvoj ruralne turističke ponude						350.000
Prioritet 1.3. - Razvoj turističke ponude i infrastrukture u skladu sa raspoloživim potencijalima						
Mjera						
1.3.1. - Izgradnja turističkih destinacija/lokacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa						2.000.000
1.3.2. - Izgradnja sportsko-rekreativne ponude						600.000

1.3.3. - Unaprijeđenje riječnog i planinskog turizma						600.000
1.3.4. - Promocija turističke ponude i podrška turističkim manifestacijama i događajima						1.000.000
Prioritet 1.4. - Unaprijediti poduzetničku infrastrukturu i poslovno okruženje						
1.4.1. - Unaprijeđenje postojeće i izgradnja nove poduzetničke infrastrukture						1.500.000
1.4.2. - Unaprijeđenje poslovnog okruženja kroz reformu zakonskog okvira BPK Goražde i promociju pogodnosti						300.000
1.4.3. - Podrška za zapošljavanje						1.400.000
Prioritet 1.5. - Unaprijediti putnu infrastrukturu						
1.5.1. - Izgradnja i rekonstrukcija regionalnih cesta						7.600.000
						22.450.00
Ukupno strateški cilj 1						0
Strateški cilj 2 - Učiniti Bosansko-podrinjski kanton Goražde mjestom kvalitetnog življenja						
Prioritet 2.1. - Kontinuirano razvijati ljudski potencijal BPK Goražde						
Mjera						
2.1.1. - Stvaranje uslova za cjeloživotno učenje i planiranje programa za dodatno usavršavanje (prekvalifikacija - dokvalifikacija) u skladu sa potrebama tržišta rada						150.000
2.1.2. - Redovno srednjoškolsko obrazovanje uskladiti sa potrebama tržišta rada						200.000
2.1.3. - Povećanje kapaciteta i uslova rada predškolskih ustanova						900.000
2.1.4. - Dostupnost predškolskog obrazovanja za svu djecu						150.000
2.1.5. - Omogućavanje osnovnog obrazovanja svoj djeci						800.000
2.1.6. - Opremanje škola nastavnim sredstvima i pomagalicama u skladu sa standardima i normativima						400.000
2.1.7. - Rekonstrukcija školskih objekata						2.000.000
2.1.8. - Profesionalni razvoj nastavnika i stručnih saradnika						100.000
2.1.9. - Podsticati razvoj visokog obrazovanja i visokoškolskih ustanova						50.000
Prioritet 2.2. - Podržati razvoj sadržaja za sve društvene grupe na području BPK Goražde						
Mjera						

2.2.1. - Uspostaviti sistem podrške takmičarskom, rekreativnom i školskom sportu te sportu lica sa invaliditetom						1.200.000
2.2.2. - Uspješno organizovana sportska takmičenja na području Kantona						250.000
2.2.3. - Obnova i modernizacija postojećih sportskih objekata te ulaganje u igrališta i javne prostore						1.500.000
2.2.4. - Podrška medijima u Kantonu i unaprjeđenje informisanosti građana						300.000
2.2.5. - Obogaćivanje kulturnih sadržaja						650.000
2.2.6. - Adekvatno sređivanje, čuvanje, korištenje i obilježavanje historijskih činjenica i događaja						400.000
Prioritet 2.3. - Osigurati visok stepen sigurnosti građana						
Mjera						
2.3.1. - Unaprijediti aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i stepena otkrivenosti počinitelaca krivičnih djela (uspostava sistema video nadzora)						150.000
2.3.2. - Povećati sigurnost saobraćaja na cestama						150.000
2.3.3. - Jačanje kapaciteta Ministarstva unutrašnjih poslova BPK Goražde						450.000
Prioritet 2.4 - Osigurati pravedan sistem socijalne i zdravstvene zaštite baziran na potrebama kantona						
Mjera						
2.4.1. - Razvoj socijalnih/društvenih programa prilagođenih porodicama sa djecom						300.000
2.4.2. - Razvoj infrastrukturnih objekata socijalno ugroženih lica						700.000
2.4.3. - Nastavak provođenja pronatalitetne politike u BPK Goražde						1.000.000
2.4.4. - Izgradnja sistema socijalne zaštite baziranom na potrebama stanovništva u BPK Goražde, kroz provođenje kantonalnih reformskih procesa u skladu sa reformama na nivou Federacije BiH i EU praksom						600.000
2.4.5. - Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima; 2.4.6. Očuvanje i unaprjeđenje fizičkog i mentalnog zdravlja stanovništva u BPK Goražde						2.000.000
						14.400.00
Ukupno strateški cilj 2						0
Strateški cilj 3 - Osigurati održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima, te jačati komunalne infrastrukturne kapacitete u Kantonu						
Prioritet 3.1. - Osigurati efikasnu uspostavu i instrumente implementacije mjera zaštite okoliša i očuvanja prirode						
Mjera						

3.1.1. - Podizanje svijesti o značaju i potrebi zaštite okoliša i prirode, te usklađivanje i donošenje strateških i planskih dokumenata i pravnih propisa						100.000
3.1.2. - Saniranje i zaštita okolišnih komponenti (vode, šume, zrak i tlo, klizišta, zaštita od poplava, minirane površine i crne tačke, zaštićena područja, vodozaštitne zone)						12.350.000
3.1.3 Razvoj kapaciteta sistema zaštite i spašavanja i odgovora na prirodne i druge nesreće						1.685.000
3.1.4. - Uspostava informacionih sistema prostornog uređenja i zaštite okoliša						55.000
3.2 - Jačati komunalne infrastrukturne kapacitete						
Mjera						
3.2.1. - Izgradnja i rekonstrukcija infrastrukture za vodosnabdjevanje, kanalizaciju, otpadne i oborinske vode						1.000.000
3.2.2. - Uspostavljanje nedostajuće infrastrukture sistema održivog upravljanja otpadom (<i>komunalni otpad i posebni otpad</i>)						2.000.000
Prioritet 3.3. - Povećati energetska efikasnost postojećih potrošača i unaprijediti korištenje obnovljivih izvora energije						
Mjera						
3.3.1. - Optimizacija korištenja energenata i obnovljivih izvora						2.000.000
						19.190.000
Ukupno strateški cilj 3						0
Strateški cilj 4 - Razviti kvalitetnu, ekonomičnu i efikasnu javnu upravu u službi građana						
Prioritet 4.1. - Povećati ekonomičnost i efikasnost u radu javne uprave						
Mjera						
4.1.1. - Uspostava administrativnog centra smještanjem organa uprave u jedan objekat						700.000
4.1.2 - Osnaživanje centralnih organa						250.000
4.1.3 - Uspostavljati racionalan i efikasan sistem organizacije uprave i rada javnih službenika						200.000
4.1.4 - Određivanje i provođenje antikoruptivnih mjera i pojednostavljivanje upravnih procedura						20.000
4.1.5 - Razvoj sistema fiskalne discipline, prikupljanja i trošenja javnih sredstava u radu javne uprave						150.000
4.1.6 - Stvaranje uslova za doprinos organizacija civilnog društva u procesima kreiranja politika i donošenja odluka						160.000
Prioritet 4.2. - Modernizovati javnu upravu						
Mjera						

4.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu strategije

BPK Goražde ne posjeduje sve neophodne funkcije za integrisano upravljanje razvojem. Prije svega, to se odnosi na jedinicu za sveukupnu tehničku koordinaciju i savjetovanje (jedinica za upravljanje razvojem) svih relevantnih aktera uključenih u sistem za planiranje razvoja. Iako je Vlada BPK Goražde nosilac razvoja kantona, u svom sastavu nema oformljeno tijelo ili jedinicu koja bi se bavila koordinacijom sistema za planiranje razvoja i savjetovanje kantonalnih ministarstava i institucija u ovom procesu⁹⁰. Pomenuto se posebno odnosi na potrebu uspostavljanja sistema i odgovarajućih mehanizama koji će omogućiti Vladi BPK Goražde da se svi ciljevi iz strateškog okvira BPK Goražde, a prije svega iz Strategije razvoja BPK Goražde, planiraju i implementiraju kroz institucionalne planove i aktivnosti kantonalnih ministarstava i institucija, ali i svih drugih relevantnih interesnih skupina u BPK Goražde. Dodatno, postojeći sistem ne osigurava usklađenost procesa planiranja sa budžetskim ciklusom kao ni mogućnost horizontalne (između ministarstava) i vertikalne (između viših i nižih nivoa vlasti) koordinacije u ovom procesu.

Vizija provedbe strategije

Kako bi se ojačao mehanizam za implementaciju razvojnih prioriteta unutar BPK Goražde, kao i stvorila mogućnost za efektivniju realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva definisanih unutar Integrirane strategije razvoja, sistem za upravljanje razvojem treba biti kreiran i osnažen.

U skladu sa pomenutim, BPK Goražde će prihvatiti i praktično primijeniti funkcionalni sistem koji sadrži horizontalnu (između ministarstava) i vertikalnu (između kantonalnih institucija, viših nivoa vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Kantona) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i budžetskih procesa, kao i sistemsku implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva. Sistem za upravljanje razvojem će omogućiti efektivniju i efikasniju javnu upravu, razvoj orijentisan na rezultate i optimalne apsorpcijske kapacitete za korištenje eksternih finansijskih resursa. Planira se osnivanje novog Ureda za upravljanje razvojem pri Vladi BPK Goražde koji će biti nosilac čitavog sistema za upravljanje razvojem BPK Goražde.

Ključni principi i karakteristike sistema

- Razvojno planiranje unutar BPK Goražde je zasnovano na harmoniziranom i standardizovanom pristupu, usaglašenom sa prioritetima razvoja države i FBiH te omogućavanjem integriranog i održivog socio-ekonomskog razvoja kantona;
- Strategija razvoja BPK Goražde za 2016.-2020.g. će služiti kao širi strateški okvir za sistem upravljanja razvojem;
- Strategije razvoja kantona (integrirana i/ili sektorske) i pripadajućih jedinica lokalne samouprave će dodatno biti usaglašene (razvojni prioriteti, programi/projekti) što će pružiti koherentnu socio-ekonomsku platformu razvoja za područje BPK Goražde;
- Sistem za upravljanje razvojem karakteriše harmoniziran i međusobno povezan pristup strateškom planiranju, kratkoročnoj operacionalizaciji prioriteta, usklađivanju sa budžetom i programom javnih investicija kao i implementacijom, monitoringom i evaluacijom realizacije prioriteta;
- Strategije razvoja kantona i pripadajućih jedinica lokalne samouprave, a specifično-njihovi operativni programi i mjere, su komplementarni i služe kao osnova za privlačenje eksternih finansijskih resursa (Evropske unije i dr.) za njihovu uspješnu implementaciju;

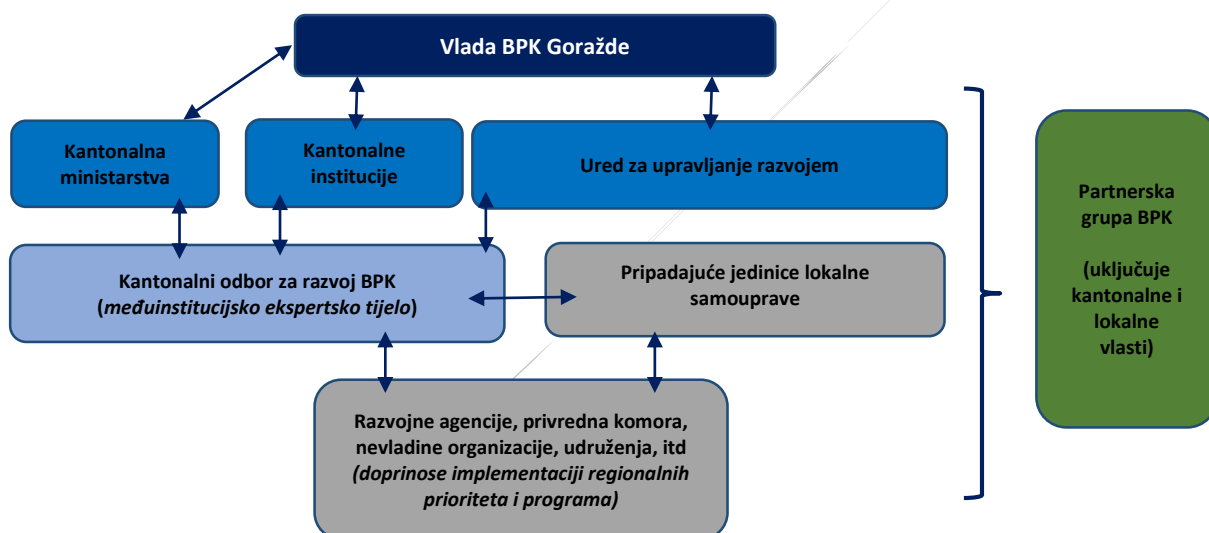
⁹⁰ Na osnovu analize utvrđeno je da se razvojna pitanja eksplicitno pominju jedino u okviru nadležnosti Ministarstva za privredu, Sektora za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj. Nijedno drugo ministarstvo ili tijelo u Kantonu ne bavi se čisto razvojnim pitanjima, iako pojedinačni resori preuzimaju realizaciju tematskih razvojnih projekata. Međutim, Sektor za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj nema nadležnosti za sve funkcije upravljanja razvojem, jer se njegove nadležnosti prevashodno odnose na procjenu stanja i preduzimanje mjera, uključujući izvršenje zadataka koji se odnose na ekonomski razvoj BPK Goražde (privredne infrastrukture na području BPK Goražde, mreže objekata komunalne infrastrukture od značaja za više jedinica lokalne samouprave, infrastrukturne projekte kod privrednih društava i javnih kompanija, i sl.). Ujedno, ovaj Sektor nema ni dovoljno zaposlenih za adekvatno ispunjavanje definiranih poslova i zadataka.

- Strategije razvoja na kantonalnom i lokalnom nivou služe kao platforma za kreiranje kratkoročnih (godišnjih) planova svih relevantnih kantonalnih institucija, godišnjeg budžeta i planova javnih investicija na kantonalnom i lokalnom nivou;
- Implementacija zasnovana na rezultatima identifikovanih godišnjih prioriteta i mjera strateškog okvira je osigurana od strane svih relevantnih kantonalnih institucija, podržana i koordinirana od strane Jedinice (Ureda) za upravljanje razvojem BPK Goražde i realizovana u partnerstvu sa jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona te ostalim javnim, privatnim i drugim partnerima.
- Sa ciljem uspostavljanja datog sistema, postojeći regulacioni i institucionalni okviri će biti iskorišteni i/ili unaprijeđeni.

Ključni insitucionalni partneri sistema, njihove funkcije i odgovornosti

S obzirom na složenost i integriranu prirodu sistema za upravljanje razvojem u BPK Goražde, institucionalni okvir čine Vlada kantona, kantonalna ministarstva i njihove nadležne strukture odgovorne za planiranje i upravljanje razvojem, Ured za upravljanje razvojem te općine u BPK Goražde.

U nastavku je grafički prikaz cjelokupnog institucionalnog okvira za upravljanje razvojem BPK Goražde.

Slika 23: Institucionalni okvir za upravljanje razvojem BPK Goražde

Vlada BPK Goražde

U okviru sistema za upravljanje razvojem, Vlada BPK Goražde je odgovorna za: (i) usvajanje strategije razvoja, kao i drugih relevantnih strateških dokumenata; (ii) definisanje upravljanja, implementacije, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata; (iii) usvajanje budžeta i programa javnih investicija, u skladu sa strateškim razvojnim prioritetima; (iv) usvajanje godišnjeg plana rada baziranog na planovima rada kantonalnih institucija po strateškom okviru; (v) usvajanje regulatornih i administrativnih okvira koji osiguravaju efektivnu realizaciju strateških dokumenata i razvojnih prioriteta; (vi) iniciranje partnerstva - između domaćih institucija, viših, kantonalnih i lokalnih nivoa vlasti, kao i međunarodnih partnera, tako da potakne realizaciju razvojnih prioriteta; (vii) monitoring realizacije strateških dokumenata i pregled procesa; (viii) osigurava transparentno i participatorno planiranje razvoja i upravljanje u kantonu.

Kantonalna ministarstva i institucije

Kantonalna ministarstva koja će biti direktno uključena u sistem za upravljanje razvojem u kantonu su: Ministarstvo finansija, Ministarstvo za privredu, Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose, Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i

zaštitu okoline, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport, Ministarstvo za boračka pitanja i Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice.

Ključne funkcije kantonalnih ministarstava (i relevantnih sektora) kao i drugih kantonalnih organa uprave i kantonalnih upravnih organizacija unutar sistema za upravljanje razvojem uključuju: (i) koordiniranje i uključivanje u proces razvoja integriranih ili sektorskih kantonalnih strategija; (ii) koordiniranje sa pripadajućim jedinicama lokalne samouprave u procesu izrade i implementacije kantonalnih strategija; (iii) priprema godišnjeg/višegodišnjeg plana rada za ministarstvo bazirano na usvajanju strateških dokumenata (i njihovih operativnih okvira) koji su direktno vezani za budžet i program javnih investicija kantona; (iv) osiguravanje ispravnosti u procesima implementacije, monitoringa i izvještavanja u realizaciji mjera/prioriteta identifikovanih unutar godišnjeg plana rada ministarstva/institucije, baziranog na razvojnim ciljevima i indikatorima postavljenih unutar relevantnog strateškog okvira; (v) korištenje Informativnog sistema za upravljanje javnim investicijama (PIMIS) u procesu pripreme kantonalnog programa javnih investicija, baziranog na konkretnim prioritetima postavljenim unutar relevantnih strateških dokumenata; (vi) razmjenu informacija i interakciju sa Jedinicom za planiranje i upravljanje razvojem u procesu godišnjeg planiranja, budžetiranja, implementacije, monitoringa i realizacije razvojnih prioriteta.

Ured za upravljanje razvojem

Ured za upravljanje razvojem između ostalih funkcija propisanih mandatom će u sistemu upravljanja razvojem BPK Goražde imati ključnu ulogu. Funkcije i nadležnosti Ureda će biti definisane kantonalnim podzakonskim propisima. U okvirima sistema za upravljanje razvojem, specifične funkcije Ureda će biti: (i) koordinacija i podrška u procesu izrade integriranih/sektorskih kantonalnih strategija; (ii) predstavljanje procesa planiranja razvoja BPK Goražde višim nivoima vlasti i unutar relevantnih jedinica lokalne samouprave; (iii) podrška kantonalnim institucijama i koordinacija godišnjih i trogodišnjih planova rada ministarstava (baziranih na relevantnim strateškim dokumentima koji služe kao osnova za pripremu budžeta i programa javnih investicija); (iv) uključivanje u izradu operativnih programa, na osnovu kojih Bosna i Hercegovina postaje korisnica pristupnih fondova iz evropskog budžeta; (v) koordiniranje jačanja institucionalnih kapaciteta u svim ministarstvima BPK Goražde za strateško planiranje, te jačanje uloge civilnog društva u procesima razvojnog planiranja, implementacije, monitoringa i izvještavanja o implementaciji razvojnih strategija na nivou BPK Goražde; (vi) koordinacija usklađivanja te povezanosti razvojnog sa budžetskim planiranjem na nivou BPK Goražde; (vii) saradnja na pripremi razvojnih politika i projekata javnih investicija, posebno onih koji omogućavaju implementaciju usvojenih strategija; (viii) praćenje implementacije razvojnih planova i njihove usklađenosti, te vođenje pripreme i objavljivanje godišnjeg Izvještaja o razvoju BPK Goražde i dostavljanje istog Federalnom zavodu za programiranje razvoja.

Preporuke za jačanje funkcije upravljanja razvojem

Uzimajući u obzir da sa postojećim strukturama Kanton ne može adekvatno odgovoriti na sve potrebe razvoja, u narednom periodu neophodno je napraviti poboljšanja organizacionog i institucionalnog upravljanja razvojem uzimajući u obzir sljedeće preporuke:

- Funkciju upravljanja razvojem potrebno je redefiniirati i ojačati;
- Nadležnosti i zaduženja vezana za planiranje, provođenje i praćenje realizacije strategije i projekata potrebno je eksplicitno definirati u pravilnicima o unutarnjem ustrojstvu svih tijela i resornih ministarstava;
- U opisu posla Ureda za upravljanje razvojem naglasiti koordinirajuću ulogu;
- Broj i nadležnosti izvršilaca unutar Ureda također je potrebno precizno definirati;
- Na razini Kantona potrebno je uspostaviti jedinstvenu bazu podataka za praćenje realizacije i procjenu postignuća razvojne strategije;
- U proces upravljanja razvojem – od izrade strategije razvoja do realizacije projekata i mjera, namicanja sredstava, praćenja i procjene postignuća – treba uključiti niz aktera putem neformalnih struktura – partnerske grupe i drugih oblika participativnog odlučivanja. Te strukture treba ojačati i napraviti procedure za njihov rad, kako bi se održali partnerski odnosi i omogućio zajednički rad uključenih aktera

Jedinice lokalne samouprave unutar BPK Goražde

Jedinice lokalne samouprave unutar BPK Goražde su općine: Goražde, Foča-Ustikolina, i Pale – Prača. U skladu sa lokalnim strategijama razvoja i koristeći nastajanje jedinica za planiranje i upravljanje na lokalnom nivou, jedinice lokalne samouprave učestvuju u sistemu za upravljanje razvojem kako slijedi: (i) učešće u izradi strateških dokumenata kantona; (ii) koordinaciju razrade i implementacije projekata identifikovanih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u saradnji sa nadležnim institucijama u okviru jedinice lokalne samouprave, kantonalnim

institucijama, susjednim jedinicama lokalne samouprave i socio-ekonomskim partnerima, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta; (iii) učešće u pripremi javnih programa investicija kantona, baziranih na lokalnim priroitetima i onim koji su identifikovani unutar Strategije razvoja BPK Goražde; (iv) pružanje informacija i izvještaja vezanih za godišnju implementaciju lokalnih strategija; (v) učešće u partnerskim tijelima za razvoj u BPK Goražde (npr. KOR i Partnerska grupa BPK Goražde).

Regionalne i lokalne razvojne agencije, udruženja poslodavaca, privredne komore. itd.

Regionalne i lokalne razvojne agencije (SERDA, ALDI, itd.), udruženja poslodavaca, privredne komore i ostali akteri imaju slijedeće funkcije u sistemu za upravljanje razvojem u BPK Goražde: (i) podrška u procesu identifikacije, razvoja i implementacije projekata koji zadovoljavaju razvojne potrebe regije, u partnerstvu sa jedinicama lokalne samouprave, kantonalnim vlastima, privatnim sektorom i socio-ekonomskim interesnim skupinama; (ii) pružaju podršku u razvoju biznis ideja i tzv. „start-up“-ova u regiji, kao i podršku ekonomskom razvoju i kreiranju radnih mjesta; (iii) pružaju informacije i saraduju sa Uredom za upravljanje razvojem vezane za godišnju implementaciju prioriteta i projekata, koji direktno doprinose implementaciji kantonalnih razvojnih strategija; (iv) učestvuju u partnerskim tijelima za razvoj BPK Goražde(npr. KOR i Partnerska grupa).

Ključna partnerska tijela za razvoj, njihove funkcije i odgovornosti

Ključne partnerske institucije u BPK Goražde su: KOR i Partnerska grupa za razvoj BPK Goražde.

Kantonalni odbor za razvoj

KOR⁹¹ je ključno tijelo u izradi strategije, monitoringu i reviziji procesa. Uključuje predstavnike svih ministarstava, socio-ekonomskih partnera i pripadajućih jedinica lokalne samouprave. Kao takav, Odbor za razvoj je odgovoran za: (i) koordinaciju procesa planiranja i osiguranje ključnih strateških inputa kroz sve faze procesa planiranja; (ii) savjetodavnu podršku u procesu koordiniranja izrade trogodišnjih i godišnjih planova institucija prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim u okviru integriranih ili sektorskih strategija razvoja, i u skladu sa principom „1+2”; (iii) savjetodavnu podršku u procesu koordiniranja razrade i implementacije projekata identificiranih u strategiji razvoja, u saradnji sa nadležnim federalnim, kantonalnim ministarstvima/institucijama, susjednim kantonima i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta; (iv) savjetodavnu ulogu u procesu usklađivanja budžeta i programa javnih investicija sa razvojnim prioritetima definiranim u usvojenim strateškim dokumentima; (v) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji integriranih/sektorskih razvojnih strategija.

Partnerska grupa za razvoj BPK

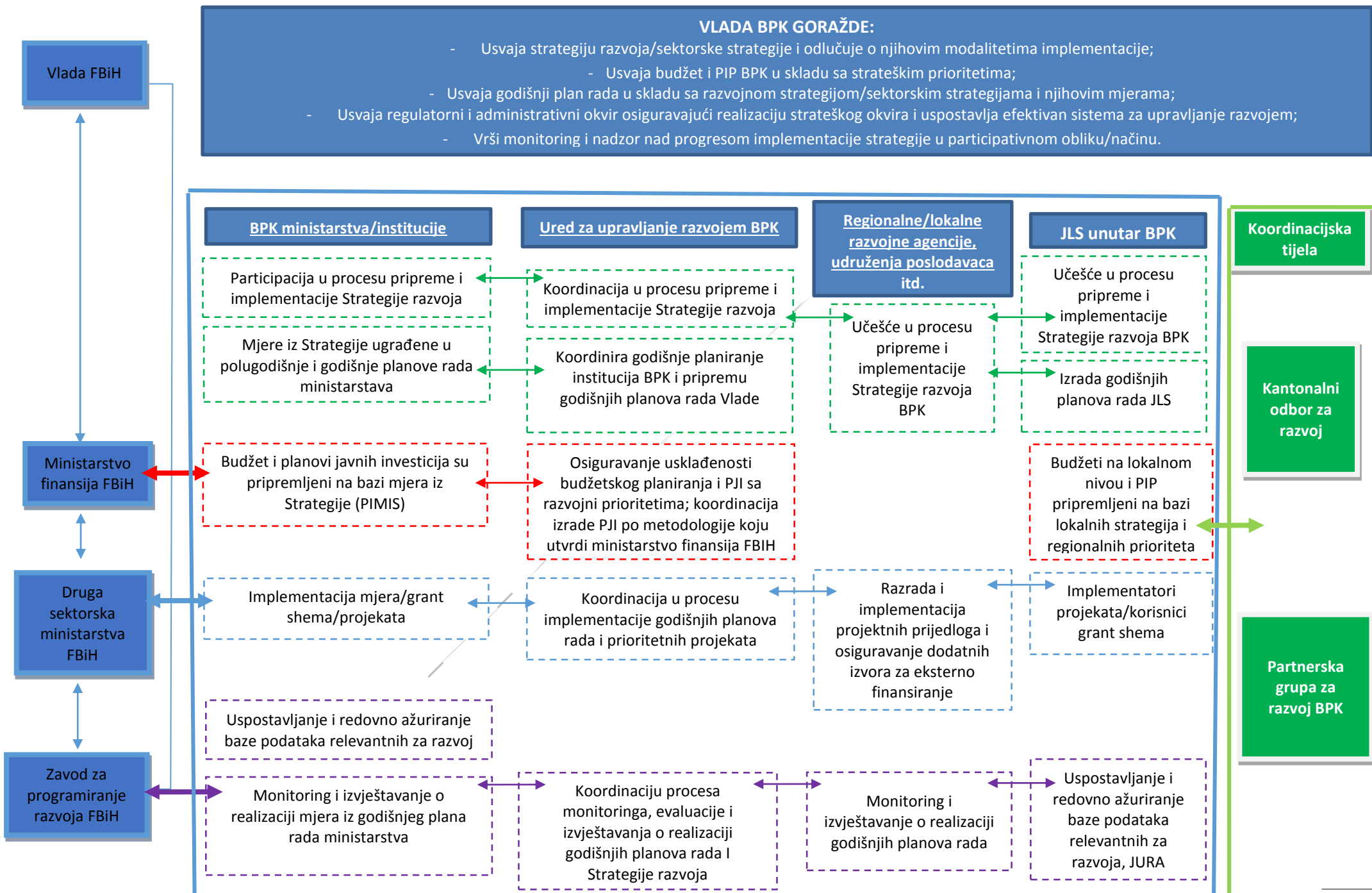
Partnerska grupa za razvoj BPK Goražde je konsultativno partnersko tijelo, koje osigurava angažman i kontribuciju šireg broja interesnih skupina, ne samo u procesu strateškog planiranja, nego i u praćenju procesa implementacije strategije.⁹² Može se sastojati od predstavnika kantonalnih i izvršnih nivoa vlasti, vodstva jedinica lokalne samouprave, akademske zajednice, privatnog sektora i medija, i kao takav će biti mehanizam razvoja partnerstva u okviru vijeća. Glavne funkcije ovog tijela u okviru procesa upravljanja razvojem će uključivati: (i) redovne sastanke (najmanje dva puta godišnje) kako bi se osigurale diskusije u procesu implementacije strategije, diskusije o godišnjim prioritetima i finansijskim mehanizmima, itd.; (ii) pružanje preporuka za strateške prioritete BPK Goražde, koje će biti uvrštene u procese planiranja i razvoja na federalnom i državnom nivou; (iii) diskusije u vezi sa razvojnim prioritetima i inicijativama, koje zahtijevaju zajedničke akcije različitih kantonalnih i lokalnih institucija u skladu sa kantonalnim strategijama razvoja; (iv) diskusije i preporuke za regionalne socijalne, ekonomske i okolišne projekte/prioritete i potencijale; (v) služi kao participatorna platforma diskusije za sve interesne skupine koje iznose ideje i prijedloge za razvoj, i povezivanje javnog, privatnog i civilnog sektora u zajedničkoj akciji.

Ključni koraci godišnjeg procesa sistema za upravljanja razvojem u BPK Goražde

- (1) Trogodišnje (3 godine) i godišnje planiranje rada u ministarstvima i javnim ustanovama u BPK Goražde prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim prema kantonalnoj strategiji/ostalim sektorskim strategijama, kao i redovnim funkcionalnim odgovornostima kantonalnih institucija i predstavlja osnovu za pripremu prijedloga budžeta i programa javnih investicija BPK Goražde;
- (2) Nacrt trogodišnjih i godišnjih planova su raspravljani unutar KOR-a i Partnerske grupe za razvoj BPK Goražde prije konačnog podnošenja Vladi BPK Goražde;
- (3) Godišnji planovi rada kantonalnih institucija predstavljaju godišnji Program rada Vlade. Program rada Vlade je usaglašen sa budžetom i programom javnih investicija;
- (4) Tekuća implementacija godišnjih planova (mjera i programa) od strane svih kantonalnih ministarstava i institucija (uključujući procese nabavke, objava i vođenje *grant-shema*, itd.);
- (5) Sve nadležne institucije u BPK Goražde vrše redovno prikupljanje podataka neophodnih za monitoring, evaluaciju i izvještavanje o realizaciji mjera i programa iz godišnjih planova.

⁹¹ Kantonalni odbor za razvoj koji uključuje predstavnike svih ministarstava BPK Goražde, kantonalnih institucija, svih pripadajućih jedinica lokalne samouprave i relevantnih nevladinih organizacija u području socialnog, ekonomskog i okolišnog sektora je uspostavljen 2014. godine, odlukom Vlade BPK Goražde.

⁹² Partnerska grupa za razvoj BPK Goražde je uspostavljena u procesu izrade Strategije razvoja, kako bi osigurao angažman šireg broja kantonalnih i lokalnih institucija, kao i javnih, privatnih i nevladinih organizacija u prioritizaciji, implementaciji, monitoringu i evaluaciji strateških razvojnih prioriteta.

Slika 24: Sistem za upravljanje razvojem BPK Gorazde

4.4. Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije

Praćenje i evaluacija su osnovni instrumenti upravljanja koji ne pomažu samo u procesu izvještavanja već daju osnovu za buduća planiranja i revizije strateških dokumenata. Dok je *praćenje* sistematično i kontinuirano sakupljanje, analiziranje i korištenje podataka i pokazatelja u svrhu mjerenja napretka ostvarivanja postavljenih ciljeva/programa/projekata i napretka u korištenju dodjeljenih sredstava i preduzimanja odgovarajućih mjera s ciljem eventualnih korekcija, *evaluacija* je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definisanim kriterijima.

Praćenje realizacije Strategije razvoja BPK Goražde će se primarno odvijati kroz praćenje implementacije planiranih projekata te praćenje ostvarenih rezultata na nivou prioriternih ciljeva. Dok praćenje implementacije daje odgovor da li smo neki projekat ostvarili ili ne, praćenje rezultata treba da da informaciju o krajnjim rezultatima intervencije. Za razliku od praćenja, evaluacija daje dokaz zašto ciljevi i rezultati nisu ostvareni. Rezultati praćenja i evaluacije služe kao osnova za izradu godišnjih akcionih planova za implementaciju strategije razvoja, ali mogu da ukažu i na potrebu revizije strategije.

Praćenje obuhvata kako postizanje ciljeva iz Strategije razvoja BPK, tako i provođenje institucionalnih planova kantonalnih ministarstava i institucija u BPK. Praćenje će se vršiti godišnje u formi godišnjeg izvještaja o stepenu realizacije strategije i sveukupnog stepena razvoja BPK. Ured za upravljanje razvojem BPK će pripremati Izvještaj o razvoju BPK na godišnjem nivou. Cilj ovog dokumenta je da se sagleda napredak BPK u jednogodišnjem periodu i stepen doprinosa ostvarenju strateških ciljeva i prioriteta iz Strategije razvoja BPK. Izvještaj o razvoju prati strukturu Strategije razvoja BPK, a osnovni elementi su: indikatori i mjere učinka, opis stanja po oblastima, razlozi za opisano stanje i preporuke za unapređenje stanja po oblastima i veći doprinos implementaciji zacrtanih strateških ciljeva. Ured će svake godine obavještavati Vladu BPK Goražde o ostvarenim rezultatima (stepenu realizacije) implementacije Razvojne strategije, te daljim planovima (godišnji plan sa prikazom dvije naredne godine – akcioni plan) kojeg Vlada usvaja u sklopu usvajanja godišnjeg budžeta.

Praćenje realizacije Strategije razvoja BPK će se odvijati kroz tri vrste pokazatelja prikazanih u nastavku.

Nivo strateškog cilja	Pokazatelj uticaja
Nivo prioriternog cilja	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Nivo mjera i projekata	Pokazatelj direktnog/izlaznog rezultata

Tabela 33: Pokazatelji za praćenje realizacije Strategije razvoja BPK Goražde

Osim spomenutog, Ured za upravljanje razvojem BPK vrši poslove koji se odnose na: horizontalnu i vertikalnu koordinaciju planiranja i izvještavanja, učestvuje u pripremi nacrtu programa rada Vlade za mandatni period i vrši koordinaciju ocjene napretka u njegovom provođenju, učestvuje u pripremi nacrtu programa rada i izvještaja o radu Vlade, te rješavanje spornih pitanja u vezi sa usaglašavanjem planova rada i izvještaja o radu kantonalnih ministarstava i institucija i provođenje godišnjeg programa rada Vlade, koordinira pripremu godišnjeg izvještaja o radu Vlade.

Ured za upravljanje razvojem BPK će pratiti stepen realizacije strateških i prioritetnih ciljeva kroz pokazatelje uticaja i pokazatelje krajnjeg rezultata. Tabele koje slijede prikazuju vezu između pokazatelja krajnjeg rezultata i pokazatelja uticaja odnosno prioriternih ciljeva i strateških ciljeva.